

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație lunară-bilingvă de analiză geopolitică

Moto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii" I. L. Caragiale

De la risipă la risipire

Sfârșitul visului democrației este foarte aproape

Lumea 2019: sub semnul Lebedei Negre?

Securitatea europeană și relațiile militare transatlantice

Vă recomandăm să citiți: Serviciile secrete americane în epoca terorii; pe muchie de cuțit

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Adrian CONSTANTINESCU

Doctor în economie internațională și master în drept internațional public

Cercetător științific și șef de sector la Institutul de Economie Mondială, reprezentant permanent adjunct și negociator șef rezident al României la GATT/OMC, apoi diferite funcții în diplomatie până la Ambasador în Regatul Suediei și Republica Macedonia. Autor și co-autor a circa 20 de cărți.

Andrei KORTUNOV

Director General al Consiliului pentru Afaceri Externe al Rusiei (RIAC)

Absolvent al Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (MGIMO), studii post-universitare la Institutul pentru studii SUA și Canada și Academia de Științe a URSS. Este doctor în istorie. A fost Director Adjunct al Institutului pentru studii SUA și Canada. Fondator și prim președinte al Fundației pentru Științe Publice din Moscova.

A predat politica externă a Rusiei la Universitatea din Miami (SUA) și la Colegiul Lewis&Clark din Potland (Universitatea California).

Autor a peste 120 de publicații dedicate analizei relațiilor Sovieto/Ruse – Americane, securitate globală și politica externă și internă a URSS și Rusia.

Anton COSTESCU

Orientalist și specialist în relații economice internaționale

Fost ministru consilier (relații economice) cu activitate de peste 30 de ani în Orientul Mijlociu. Unul dintre cei mai fini cunoscători ai lumii arabe.

ALBA IULIA CATRINEL POPESCU

Alba Popescu este doctor în securitate națională și informații al Universității Naționale de Apărare "Carol I", profesor de geopolitică al Universității Romano-Americane din București, analist în cadrul Israel – USA Intelligence International Agency / Counterintelligence and Defense against Terrorism - SECINDEF și vicepreședinte al Asociației Române pentru Politică Externă – ARPE. De asemenea, este membru al Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnologiei din cadrul Academiei Române. A scris două cărți precum și numeroase articole și studii publicate în reviste de analiza strategică și de geopolitică din țara și din străinătate. Începând cu luna octombrie 2017, realizează emisiunea TV săptămânală "Un veac de la Marea Unire".

Emilian M. DOBRESCU

Profesor universitar doctor

Născut în 1954, ocupă de 25 de ani poziția de Secretar Științific al Academiei Române la Departamentul de Economie, Legislație și Sociologie. Este în principal specializat în Integrarea europeană, Managementul general, Economia socială, Sociologia managementului.

Iulian FOTA

Născut în 1965, fost Consilier pentru Securitate Națională a Președintelui României. A fost de asemenea adjunct al Secretarului de Stat pentru politica de apărare în Ministerul Apărării, șeful secției de apărare în cadrul misiunii României la NATO și WEU, la cartierul general NATO de la Bruxelles. În 2005 a fost numit Director al Colegiului Național de Apărare al României. Este doctor în științe politice la SNSPA - București, a mai absolvit Colegiul de apărare NATO – Roma, și Colegiul Național de Apărare – România. Membru al consiliului Centrului European pentru Analize Politice (CEPA) și alte numeroase fundații și instituții internaționale.

Adrian SEVERIN

Născut în martie 1954, a avut o evoluție politică deosebită după 1989. Astfel a fost ministru al afacerilor externe 1996-1997, deputat în Parlamentul României în 1990, apoi între 1992-2007. De la 1 ianuarie 2007 a fost ales membru ale Parlamentului UE. Raportor special ONU pentru drepturile omului în Belarus și membru PACE între 1993-2007 și 2003-2007.

Un politician de talent, care probabil nu a găsit cea mai bună conjunctură pentru a progresa mai mult la nivel național și european.

Anis. H. BAJREKTAREVIĆ

Prof. (FH) Dr. Anis Bajrektarevic, Acting Deputy Director of Studies EXPORT EU-ASEAN-NAFTA Professor and Chairperson International Law and Global Political Studies University of Applied Sciences IMC-Krems AUSTRIA

Fost diplomat de carieră în Bosnia Herțegovina (la începutul anilor '90), este membru al Institutului Internațional IFIMES, autor a zeci de prezentări, discursuri, seminarii, colocvii, ca și a numeroase evenimente publice (mese rotunde, excursii de studiu etc).

Dan DUNGACIU

Director - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române

Master în politologie, doctorat în sociologie, cu numeroase stagii în străinătate la instituții prestigioase din Marea Britanie, SUA, Austria, Grecia, Italia. Fost secretar de stat în MAE Romania și consilier al președintelui Republicii Moldova pentru integrare europeană. Autor și coautor a numeroase articole, studii și cărți. Președintele Fundației Universitare a Mării Negre.

Dorian VLĂDEANU

Cercetător științific principal gr.I în cadrul Academiei Române. Profesor universitar asociat.

Licențiat în economie și automatizări și calculatoare, doctor în economie, autor a peste 100 de lucrări în domeniul macroeconomiei. A elaborat prima strategie în domeniul serviciilor publice comunitare la nivel național.

Autor, coautor și coordonator a primei generații de legislație realizate de Guvernul României în serviciile publice (2002-2004).

Dieter FARWICK

Senior Vice-Președinte World Security Network Foundation

General de brigadă (ret), fost consilier al lui Manfred Woerner, fost Șef al Operațiilor la Cartierul general NATO și al serviciului de informații al armatei germane. Este membru al Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) - Londra. Autor a șase cărți de geopolitică și securitate, numeroase articole și analize.

Liliana POPESCU

Conferențiar universitar la SNSPA București. A studiat la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filosofie (1982-1986) și în Marea Britanie între 1991 – 1996. A obținut un M.A. (Econ) și un Ph.D. (cu grad A) de la Universitatea din Manchester. A fost consilier al Ministrului Afacerilor Externe și Director (Direcția de Planificare Politică, 1998 – 1999). Actualmente este Prorector al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) București, cu responsabilități în domeniul relațiilor internaționale. Cea mai recentă carte de autor: *Construcția Uniunii Europene*, București, Ed.C.H.Beck, 2009. Liliana Popescu este editor șef al revistei românești de limbă engleză, *The Romanian Journal of Political Science*.

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Paul SÂNDULESCU

Om de afaceri și investitor în instrumente financiare speculative. Licențiat în comerț internațional, cu experiență vastă în activitățile de import-export, comerț, turism și speculații financiare. Pasionat de analiză investițională și geo-strategică.

Mihaiu MĂRGĂRIT

Analist politico-militar, director de proiect în Fundația EURISC - Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării

Analist politico-militar de finețe, autor al mai multor studii și articole apărute în presa de specialitate și presa civilă privind armata, cercetarea strategică, strategia de securitate națională, serviciile de informații și democrația, integrarea în NATO, etc.

Giles MERRITT

Fondator și Director al Think-tank-ului Prietenii Europei

Fost correspondent, timp de 15 de ani, la Bruxelles, al Financial Times. Influent comentator la Uniunea Europeană, autor a numeroase articole și analize și correspondent 25 de ani la Op-Ed în Financial Times. Ultima sa carte este "Slippery Slope: Europe's Troubled Future" (Oxford University Press, 2016).

Sergiu MEDAR

Atașat militar la Washington, Șef al Direcției Informații Militare, apoi al Direcției Generale de Informații din Ministerul Apărării, pentru ca, în finalul carierei, să fie Consilier Prezidențial pentru Securitate Națională la Președinția României. În calitate de profesor universitar, se preocupă în continuare de problematica securității naționale și a serviciilor de informații. Autor al numeroase studii și comunicări pe probleme de securitate națională, al cărții "Diplomația apărării" și coordonator al volumului "Informațiile militare în contextul de securitate actual" -2006. În prezent abordează aspecte legate de "Managementul securității companiilor".

Vladimir SOCOR

Senior fellow la The Jamestown Foundation și Eurasia Daily Monitor

Analist politic pe probleme europene, îndeosebi ale fostelor republici ale URSS și actualul spațiu al CSI, specializat pe probleme politice, conflicte etnice și resurse energetice. Senior fellow la Institutul de Studii Strategice și Politice Washington, autor a numeroase articole și comunicări publicate în Wall Street Journal, alte publicații prestigioase. Este frecvent guest lecturer la Harvard University - National Security Program la Kennedy School of Government și membru al Euro-Atlantic Security Study Group.

Felix STROE

Absolvent al Academiei Navale Mircea cel Bătrân și al Academiei de Înalte Studii Militare - Facultatea de Comandă, a fost ofițer activ al Marinei Militare în perioada 1978-1991, după care a trecut în rezervă și a activat în mediul privat. Din 2003 este Director General al Regiei de apă Constanța (RAJA). Fost ministru al transporturilor.

Marian RIZEA

Ofițer de contra-informații economice (colonel în rezervă), este prof.univ.dr.ing. la Universitatea Ecologică din București, cadru didactic asociat al Universității de Petrol și Gaze Ploiești, membru titular al DIS-CRIFST Academia Română, are expertiza în domeniul asigurării securității informațiilor clasificate, a infrastructurilor critice energetice și a protecției mediului, analizei de risc și studiilor geopolitice, este autor/coautor, a 17 carti și peste 250 articole de specialitate publicate în reviste din țara și străinătate.

Cristian UNTEANU

Ziarist începând cu 1973, a lucrat la Radio televiziunea Română apoi, din 1998, este acreditat pe lângă instituțiile europene și NATO din partea mai multor ziare sau televiziuni românești.

A fost editorialist pe probleme europene al ziarului ZIUA, a realizat sute de emisiuni de televiziune printre care ciclul MILLENNIUM sub egida Clubului de la Roma, Academiei Franceze și a Academiei Române.

Simion COSTEA

Conferențiar universitar doctor la Universitatea de stat "Petru Maior" Târgu Mureș

Doctor în istorie, "Profesor Jean Monnet" de integrare europeană acreditat de UE, laureat al Premiului Academiei Române pentru opera de istoric al integrării europene. Redactor șef al revistei "L'Europe unie" din Paris, autor și coautor a numeroase cărți, studii și articole.

Vasile DÂNCU

Născut 25 noiembrie 1961, este un politician român, de profesie sociolog. Profesor la Facultatea de Sociologie a Universității București, dar și la Facultatea de Sociologie și la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Este fondator al Revistei SINTEZA – revistă de cultură și gândire strategică. Este președintele și proprietarul Institutului Roman pentru Evaluare și Strategie (IRES) A publicat peste 10 cărți de autor și numeroase alte articole.

Vasile PUȘCĂS

Profesor universitar dr. la Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca

Predă cursuri de istorie contemporană, relații internaționale și negocieri. A lucrat în diplomatie la New York și Washington D.C, apoi a fost membru al Guvernului și negociator șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Șef al Departamentului pentru Afaceri Europene în Guvernul României, membru al parlamentului. Consultant pentru numeroase societăți române și străine, autor a numeroase cărți. Membru în conducerea mai multor organizații profesionale internaționale, predă la prestigioase instituții de învățământ superior din străinătate.

I. EDITORIAL

5 Forumul Economic Mondial Davos 2019 - Globalizarea 4.0

- **Corneliu PIVARIU**

II. Actualitatea geostrategică mondială

7 Perspectiva anului 2019

- **Tiberio GRAZIANI**

9 De ce Berlaymont (Consiliul Europei n.t.) va dori să se apropie de Kremlin

- **Giles MERRITT**

11 Sfârșitul visului democrației este foarte aproape. Deja am făcut primii pași

- **Paul SÂNDULESCU**

16 Geopolitica Europei și Legea de Fier a Biologiei Evoluționiste (Europa după Brexit, cel de-al 70-lea summit NATO și vertijul geopolitic turcesc)

- **Anis H. BAJREKTAREVIC**

19 Republica Moldova tinde să se transforme din consumator de securitate într-un contributor activ la menținerea păcii și securității

- **Interviul în exclusivitate pentru Pulsul Geostrategic cu E.S. Tudor ULIANOVSKI, ministrul de externe al R. Moldova**

26 De la risipă la risipire...

- **Dorian VLĂDEANU**

45 SUA: a mai plecat un general

- **Dinu COSTESCU**

47 Lumea 2019: sub semnul Lebedei Negre?

- **Dumitru CHICAN**

50 Spre o globalizare mai echitabilă?

- **Dumitru CHICAN**

52 Cine va conduce Turcia după Erdogan?

- **Emir EKSIOGLU**

55 Centrul vs. periferia lui Mackinder și natura relațiilor contemporane dintre China și Pakistan

- **Syeda Dhanak Fatima Hashmi**

57 Perechea Europa și Asia în spațiul cibernetic (legislația UE, ASEAN și puterea sa transformatoare)

- **Melda KAMIL ARIADNO, Anis BASJEKTAREVIC**

III. Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

63 PUNCTE DE VEDERE

Politica externă iraniană

- **Corneliu PIVARIU**

64 America și noul Orient Mijlociu: de La Barack Obama la Donald Trump

- **Dumitru CHICAN**

68 Despre "islamul statal"

- **Dinu COSTESCU**

70 Plecarea din Rojava

- **Reza SHAHRESTANI**

72 Dosarul palestinian 2019: la răscruce de vânturi

- **Munir SALAMEH**

76 Toate drumurile (arabe) duc spre Damasc

- **Maher NABOULSI**

IV. Serviciile de informații în secolul XXI și problemele de securitate

82 Securitatea europeană și relațiile militare transatlantice

- **Octavian DUMITRESCU**

93 Jihadismul strânge rândurile: Daish și Al-Qaida, de la fitna la unitate

- **Dumitru CHICAN**

VI. Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

96 Aeronava Il-20 Coot (ILYUSHIN)

- **Cornel VAIDA**

97 Vehicule terestre fără pilot (șofer) - UGV (Partea I-a)

- **Cornel VAIDA**

VII. Apariții editoriale, studii, materiale noi

98 Destin deturnat: o istorie a lumii prin ochii islamului, autor **Tamim ANSARY**, prezentată de **Cornel VAIDA**

99 Serviciile secrete americane în epoca terorii; Pe muchie de cuțit, autor **Michael V. Hayden**, prezentată de **Mihaiu MĂRGĂRIT**

Motto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii"—I.L.Caragiale

167 de ani de la nașterea lui „Nenea Iancu” I.L. Caragiale

EDITORIAL

Forumul Economic Mondial Davos 2019 - Globalizarea 4.0

Corneliu PIVARIU

În perioada 22-25 ianuarie 2019 a avut loc - la Davos - reuniunea anuală a Forumului Economic Mondial, eveniment global care a fost urmărit cu atenției de noi în fiecare an. Reuniunea din acest an a adus în Elveția peste 3.000 de personalități ale vieții politice, economico-financiare, media, și alții, sau mai pe scurt spus, plutocrația planetei și toate mediile conexe acesteia. Interesant este și faptul că circa 60% din participanți provin din numai cinci țări, situație pe care am mai remarcat-o, cu procentaje similare, și la alte conferințe internaționale importante la care am participat de-a lungul timpului.

Așa cum se obișnuiește deja de mai mulți ani, cu puțin timp înainte de desfășurarea reuniunii au fost publicate documente conexe, printre care și ediția a 14-a Global Risks Report, document care nu întotdeauna este acceptat fără obiecții în mijloacele de analiză geopolitică mondială, dar care are specificitatea sa și constituie un instrument util de analiză a evoluțiilor globale în domeniile: economic, mediu, geopolitic, social, tehnologic.

Conform acestui raport, din punct de vedere al posibilității producerii unor evenimente în 2019, pe primele cinci locuri se situează în ordine: schimbări climatice majore; eșecul măsurilor de

protecție a mediului și adaptare la schimbările de mediu; dezastre naturale; furtul și fraudă de date; atacurile cibernetice.

Din punct de vedere al impactului riscurilor, pe primele cinci locuri sunt considerate: armele de distrugere în masă, eșecul măsurilor de protecție a mediului și adaptare la schimbările de mediu; evenimente meteo extreme; criza apei; dezastrele naturale.

Comparativ cu zece ani în urmă, remarcăm că riscurile de mediu au luat locul celor economice (în 2009 criza economică mondială era în plină desfășurare) în timp ce armele de distrugere în masă, care până în 2012 nu se situau în primele cinci locuri, au ajuns în 2019 să fie considerate pe primul loc în categoria de impact.

Dintre riscurile geopolitice, cele mai importante și probabile sunt considerate următoarele: instabilitatea socială profundă; eșecurile guvernărilor naționale; eșecul guvernării regionale sau globale; migrația involuntară pe scară largă.

Ca și tendințe de evoluție, cele mai periculoase sunt considerate următoarele: schimbările climatice; degradarea mediului; creșterea polarizării societăților; creșterea dependenței cyber; polarizarea și acumularea disparităților a bogăției; îmbătrânirea populației și încă alte cinci cu tendințe mai scăzute decât cele menționate.

Dintre elementele principale care au marcat agenda reuniunii de la Davos menționăm:

- primul ministru al Japoniei a prezentat hotărârea țării sale, în calitate de președinte al G20, de a lansa agenda pentru guvernarea datelor la nivel global, menționând că aceasta va avea loc în contextul procesului Osaka și sub auspiciile Organizației Mondiale a Comerțului (WTO);

- Peste 70 de țări au confirmat intenția de a începe negocierile în cadrul WTO pentru stabilirea aspectelor relative la comerțul electronic (e-commerce), în scopul reducerii costurilor și o mai mare participare la economia digitală globală;

- Continuarea dialogului diplomatic multilateral în scopul dezvoltării eforturilor de pace pe principalele probleme conflictuale globale, inclusiv Balcanii de Vest și Siria. Forumul a convenit constituirea unei comunități de lideri public-privati, pentru un dialog special în ceea ce privește relațiile israeliano-palestinien. În acest sens menționăm o viitoare reuniune internațională care va avea loc în Iordania în perioada 6-7 aprilie, care se estimează că va putea deveni un summit global pentru pace și reconciliere;

- Rețeaua Centrului pentru a Patra Revoluție Industrială, creată în 2017 a anunțat dezvoltarea prin aderarea a peste 100 de guverne și afaceri, inclusiv cinci membri ai G7. UNICEF, OHCHR și WFP sunt primele organizații internaționale care au aderat;

- Statul indian Andhra Pradesh a adoptat o platformă pentru operatorii de drone, în cooperare cu 10 autorități aeriene civile, opt organizații internaționale guvernamentale și 23 de companii private;

- Au fost luate o serie de alte măsuri în domeniul digital și cyber, inclusiv în domeniul realizării unor standarde mai înalte de protecție a vieții private și interoperabilitate.

Remarcăm pentru prima oară de la începutul anilor 1990, o participare din România, prin persoana vice-premierului pentru implementarea parteneriatelor strategice -Ana Birchall.

WEF devine astfel, din ce în ce mai mult, o platformă de cooperare globală și mai puțin o conferință internațională anuală importantă, care poate avea o influență din ce în ce mai mare în evoluția spre o lume globalizată.

Actualitatea geostrategică mondială

PERSPECTIVA ANULUI 2019

Tiberio GRAZIANI – Președinte Vision & Global Trends
Institutul Internațional de Analiză Globală
www.vision-gt.eu

MOȘTENIREA TENDINȚELOR TRANSFORMATOARE ALE ANULUI 2018 AFECTEAZĂ ANUL 2019

Principalele tendințe transformatoare ale anului 2018 care vor influența anul 2019 privesc următoarele trei domenii globale interconectate: *Domeniul Economic & Financiar; Securitatea și Dispariția Vechii Ordini a Lumii.*

Domeniul Economic & Financiar

În ceea ce privește domeniul economic și financiar, va fi necesară monitorizarea creșterii importanței tehnologiilor aplicate și a implementării lor în ciclurile de producție ale majorității națiunilor industrializate. În anul 2019 ne vom confrunta cu un fel de raționalizare a acestor procese de producție care vor schimba în mod esențial evoluția actualului echilibru social al statelor și relațiile dintre state și marile organizații financiare. În conformitate cu unele studii analitice, o trieme din forța de muncă din SUA (aproximativ 50 de milioane de oameni) ar putea fi transformată până în anul 2020. În plus, vom asista la explozia unor noi piețe bazate pe nevoile tehnologice ale persoanelor în vârstă și ale celor cu dizabilități. Vom asista de asemenea și la creșterea cripto-monedelor. Informațiile și managementul noilor tehnologii – ICT, IA, blockchain, imprimare 3D – vor reprezenta cea mai semnificativă provocare a următorului deceniu pentru marile puteri ale lumii și marile guverne de investiții.

Securitate

Impactul tehnologiilor avansate asupra decizii-

lor geostrategice va spori. Noile tehnologii vor con-

tribui la stabilirea, în anul 2019, a unui punct de vârf a ceea ce putem numi noua revoluție globală a afacerilor militare. Complexele militar-industriale-financiare ale marilor puteri ale lumii vor suferi transformări începând cu anul 2019.

Dispariția Vechii Ordini a Lumii

O altă tendință importantă la nivel global privește schimbarea vechii ordini a lumii bazată pe multilateralism. Vom asista în 2019 la slăbirea unor organizații internaționale precum ONU și la reorganizarea unor consultări multilaterale cu privire la comerțul internațional, climă și reglementările privind noile tehnologii. Acest lucru se va întâmpla din două motive principale. Primul motiv se referă la creșterea prezenței și importanței unor actori globali precum China, Rusia și India, care evident vor încerca să-și implementeze sferele de influență la 360 de grade, chiar și în afara vechilor instituții create în așa-numita eră bipolară, când destinele lumii erau decise în mare parte la Moscova și Washington. Cel de-al doilea motiv se datorează implementării „doctrinei Trump”, care în ultimii doi ani a implementat o strategie bilaterală în politica externă a SUA, ceea ce a modificat vechile balanțe.

2019: PROVOCARI GEOPOLITICE CHEIE

Uniunea Europeană

O tendință transformatoare foarte importantă va fi cea legată de Uniunea Europeană. 2018 a fost un an critic pentru UE, atât la nivel economic, cât mai ales la nivel politic și social. 2019 va fi anul în care se va decide soarta „Casei Europeane Comune”. În urma valurilor nepopuliste și a așa-numitelor valuri suveraniste care au marcat

viața socială și politică a europenilor în 2017-2018, este foarte posibil ca alegerile pentru reînnoirea Parlamentului European să recompenseze partidele anti-europene. Prin urmare, 2019 va fi un an foarte instabil pentru economia și politica Uniunii Europene.

În ceea ce privește rolul Europei la nivel global, trebuie să avem în vedere relațiile tensionate dintre SUA și China și dintre SUA și Rusia, deoarece ele vor influența Uniunea Europeană în 2019.

Din motive diferite și divergente, SUA, Rusia și China sunt egal interesate de slăbirea puterii Uniunii Europene.

Din perspectiva SUA, o criză politică, economică și financiară a Europei ar permite Washingtonului să „administreze” revenirea economică a SUA, îndeosebi acum, când tradiționalul aliat britanic este, grație Brexitului, eliberat de obligațiile care la-au legat de Bruxelles. În plus, la nivel geostrategic, continua criză europeană care permite SUA să câștige timp pentru a lua decizii și pentru a-și asuma responsabilități financiare în teatrele din Africa de Nord și Orientul Mijlociu.

În cazul Rusiei, lucrurile sunt mai delicate. Kremlinul consideră că o Uniune Europeană slăbită ar fi mai maleabilă în problema Ucrainei și în raport cu sancțiunile care au afectat economia Rusiei începând cu anul 2014. Pe termen scurt, ar putea fi adevărat. De fapt, o Uniune Europeană slăbită pe termen mediu și lung ar însemna că Uniunea s-ar afla la mila intereselor strategice ale SUA, din moment ce UE se află la limita de est a sistemului geopolitic al SUA, așa cum a fost construit el la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. În absența unei UE politice, adevăratul „liant” european ar fi doar instrumentul militar-politic al NATO: lucru pe care Rusia nu îl dorește cu siguranță.

O Europă fragmentată, care este incapabilă de o politică unitară și coerentă de dezvoltare a infrastructurii, nu are puterea necesară de a negocia – pe criterii egale de demnitate geopolitică – cu China în marele proiect al Noului Drum al Mătăsii. Din acest motiv, momentan, o Europă slăbită ar fi convenabilă pentru China. Ar fi mult mai ușor și ieftin pentru Beijing să negocieze indivi-

dual cu state ale UE, și, în unele cazuri, chiar și cu administrațiile regionale. Mai mult, absența unei politici externe europene adevărate permite Chinei să acționeze în Africa fără alți concurenți mari, în afara Statelor Unite și a Rusiei.

Asia

Principalele provocări geopolitice din Asia privesc relațiile dintre SUA, Japonia și China. Tokyo, deși este aliniat cu politicile SUA, poate fi un element de mediere între pozițiile diferite ale Washingtonului și ale Beijingului.

La nivel geostrategic, Washingtonul va trebui să continue inițiativele lansate în 2018 cu Phenianul, în vederea normalizării complete a relațiilor. Va fi un drum dificil deoarece interesele conflictuale ale SUA și ale Republicii Populare Chineze sunt în continuare pe fondul problemei Coreei de Nord.

O altă problemă controversată în cadrul relațiilor dintre SUA și China o reprezintă Tibetul. În primele luni ale anului 2019, Beijingul și Washingtonul vor trebui să găsească o mediere în problema efectelor „Actului de Acces Reciproc în Tibet” (semnat de către Președintele Trump la finalul anului 2018), care permite accesul în Tibet al diplomaților, jurnaliștilor și cetățenilor americani și respinge vizele pentru America ale oficialilor chinezi care sunt considerați responsabili pentru blocarea accesului în Tibet.

O altă problemă care va avea efecte geopolitice considerabile la nivel regional și global este legată de proiectul chinezesc al Marelui Drum al Mătăsii. Pentru a realiza acest obiectiv, Beijingul își va consolida relațiile cu Republica Islamică Iran și cu Federația Rusă.

Impactul tensiunilor comerciale dintre SUA și China

Administrația Trump a dus un adevărat război comercial împotriva Chinei în anul 2018. În 2019, acest război va fi perfectat într-un anumit mod. Au existat deja avertizări ale acestei tendințe: arestarea lui Meng Wanzhou, agent financiar principal și fiică a fondatorului gigantului

high-tech Huawei, reprezintă un exemplu în escaladarea tensiunilor dintre China și SUA. Aceste tensiuni nu sunt doar de natură comercială, ci și strategică. SUA și China concurează pentru supremație tehnologică. Această confruntare strategică va afecta întregul sistem global, influențând sistemul financiar de la nivel global și determinând diferite state ale lumii să facă alegeri în acest domeniu.

Africa de Nord, Orientul Apropiat și Mijlociu

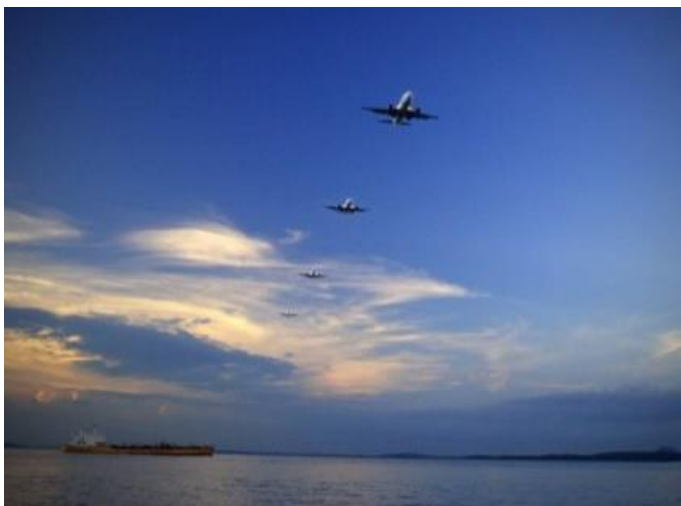
În Africa de Nord (îndeosebi în Libia), activitatea de stabilizare a Moscovei va spori.

Vom asista în 2019 la rearanjarea forțelor în lumea Orientului Apropiat și Mijlociu. În ciuda chestiunii Kashoggi, Statele Unite își vor consolida legăturile cu Arabia Saudita și vor viza noul guvern israelian pentru a contracara prezența iraniană.

Dinamica geopolitică și strategică din această regiune va fi influențată de sporirea influenței Federației Ruse, a Iranului și a Turciei în decursul anului 2019.

America Centrală și de Sud

Cu toate că SUA a recâștigat unele poziții din America de Sud, prezența Chinei și, într-o oarecare măsură și cea a Rusiei în regiune va avea efecte asupra încercării de hegemonie a Administrației Trump. Problema migrației va avea un rol crucial în politica promovată de Trump cu privire la America Centrală.

De ce Berlaymont (Consiliul Europei n.t.) va dori să se apropie de Kremlin

Giles MERRITT - Fondator și Președinte al Friends of Europe

Rusia și Uniunea Europeană sunt la cuțite – sau, în termeni diplomatici, “eforturile lor de peste 20 de ani de a realiza un parteneriat strategic au eșuat în mod cert.” Este

concluzia la care s-a ajuns cu puțin timp în urmă, consemnată într-o notă a unui înalt diplomat al UE, dar și mesajul recentei conferințe a Forumului Gaidar, la nivel înalt, de la Moscova la care a participat premierul rus Dimitri Medvedev.

Mărul discordiei este de notorietate: Siria, tensiunile legate de Ucraina și Crimeea, resentimentul manifest al Kremlinului față de extinderea NATO și a UE cât și suspiciunile reciproce legate de securitatea cibernetică, influențarea alegerilor și practicile de spionaj fără jenă și lipsite de tact.

Ambele părți trebuie însă să-și pună serios mințile la contribuție. Colaborarea și, poate chiar prietenia, le vor fi impuse de presiunile economice și geopolitice de neoprit. Liderii și decidenții lor politici ar putea de asemenea să pășească spre un viitor comun în care complementaritatea lor economică va fi elementul esențial.

Secolul 21 s-a dovedit a fi nedrept atât față de Rusia cât și față de Europa iar lucrurile se vor agrava. Wolfgang Ischinger, Președintele Conferinței pentru Securitate de la Munchen, a informat Forumul Gaidar că la începutul acestui secol economia Rusiei era de două ori mai mare decât cea a Chinei iar în prezent ea mai reprezintă doar o zecime din economia Chinei.

Economia Europei, la rândul ei, s-a contractat chiar dacă nu la fel de spectaculos. Cetățenii europeni devin în permanență mai săraci cu o probabilitate foarte mică de redresare. Veniturile din UE, măsurate ca medie a PIB-ului per capita, reprezintă aproape două treimi din cele din

America iar în 2025 se preconizează să scadă la trei cincimi. Primele patru cele mai mari economii ale Europei nu vor mai figura, în 2050, între primele 10 economii ale lumii.

Demografia este cauza majoră atât a problemelor Rusiei cât și a celor ale Europei. Așa cum a precizat Igor Yurgens, fost purtător de cuvânt al lui Medvedev cu ocazia Forumului Gaidar, masacrarea a zeci de milioane de tineri ruși care au luptat în Armata Roșie în timpul celui de Al Doilea Război Mondial a avut consecințe dezastruoase pe termen lung. Declinul ireversibil al populației se amplifică iar populația actuală de 143 milioane de ruși urmează să scadă, conform datelor Biroului de Statistică al SUA, la 111 milioane la mijlocul secolului.

Pe frontul economic, sancțiunile Europei ca răspuns la acțiunile Rusiei în Crimeea și estul Ucrainei agravează dificultățile țării. Supradependent de exporturile de țiței și gaze, sectorul productiv al Rusiei, neglijat și depășit moral, este grav afectat de absența evidentă a investițiilor străine. Fiecare din ultimii cinci ani a fost martorul scăderii veniturilor reale disponibile ale populației astfel încât rusul de rând este astăzi cu 10% mai sărac decât în 2014.

Aceste tendințe evidente au fost ocultate până acum. Efectele dinamice ale tranziției spre economia de piață în Rusia dar și în majoritatea fostelor țări comuniste ce au constituit blocul sovietic au creat semne aparente de prosperitate care au mascat handicapurile structurale.

Cât privește o mare parte din Europa, deceni-

ul marcat de creștere economică anemică și austeritate care a trecut de la criza din 2008 a fost martorul ascensiunii partidelor populiste care promit alegătorilor un viitor mai roz fără a preciza cum se va ajunge acolo.

Europa și Rusia sunt, într-o mare măsură, în aceeași barcă, dacă este să fie comparate cu giganții în ascensiune și tigrii tehnologici ai Asiei. SUA nu se va alătura primelor două grație corporațiilor high-tech de care dispune și a perspectivei demografice viguroase care va face ca populația sa să crească la 400 milioane în 2050.

Piața rusească ar putea deveni mult mai atractivă pentru companiile europene dacă Moscova ar adopta reformele de mult promise pentru îmbunătățirea condițiilor în care trebuie să activeze firmele străine. Companiile europene dispun de tehnologia și know-how-ul necesare pentru a activa fabricile ruginite ale Rusiei. Un nou spirit de cooperare poate fi soluția câștigătoare pentru ambele părți.

Este greu de anticipat modul în care decidenții politici de la Moscova și de la Bruxelles se vor adapta acestor realități însă adaptarea este obligatorie. Un factor suplimentar important pentru realinierea lor geopolitică este deschiderea rutei maritime nordice dintre porturile occidentale europene și porturile din estul Asiei. În situația în care încălzirea globală topește calota glaciară a Arcticii în ritmul prezis în acest moment, atunci această evoluție care schimbă regulile jocului va avea o importanță hotărâtoare atât pentru UE cât și pentru Rusia. O temă de analiză pentru Berlaymont și Kremlin.

Sfârșitul visului democrației este foarte aproape. Deja am făcut primii pași

Paul SĂNDULESCU

PLUTOCRĂȚ, -Ă s.m. și f. (În orânduirile baze pe exploatare) - Persoană care aparține clasei dominante și care, datorită averii de care dispune, participă la conducerea statului și exercită o influență politică importantă. (DEX)

PLUTOCRAȚIE, plutocrații, s. f. Formă de guvernare în care puterea de stat este concentrată în mâinile celor mai bogați. □ Totalitatea persoanelor care, cu ajutorul averii, impun plutocrația. (DEX)

INTELIGENȚĂ ARTIFICIALĂ - capacitate a sistemelor tehnice evoluat de a obține performanțe cvasiumane. (DEX)

Pe 17 noiembrie 2018, în Franța au început demonstrații stradale, care s-au dovedit a fi cele mai ample și mai grave din ultimele decenii, chiar și pentru o țară în care astfel de mișcări au o tradiție de sute de ani. Important de reținut este că ele nu au avut o conducere și nu au fost stârnite de sindicate sau de partide politice din opoziție. Scânteia a fost aprinsă de creșterea prețului la combustibil (sic!) și de impozitățile ce urmau să fie introduse de la 1 ianuarie 2019, dar în spatele acestora stă sărăcirea generală a populației, cu preponderență a muncitorilor și a clasei de mijloc, în special în mediul rural și periurban. Amploarea și violențele la care s-a ajuns (inclusiv morți și răniți grav) denotă că rădăcini-

le sunt adânci și întinse, deși mișcarea protestatară pare să scadă în intensitate, pentru moment.

Protestatarii au adoptat ca semn distinctiv foarte vizibil jachetele galbene pe care legea îi obligă pe lucrătorii auto să le poarte. Nemulțumirea este generală la nivel global, nu numai în Franța, așa că simbolul vestelor galbene apare din ce în ce mai rapid și mai des în mișcările de protest începând cu Europa și ajungând până în Africa de Nord, Orientul Mijlociu și America de Nord, deși revendicările nu par a fi întotdeauna aceleași. Încă. Deci, despre ce este vorba?

Că sunteți conștienți sau nu, sunteți contemporanii a două enorme curente globale, care se alimentează unul pe altul și al căror efect îl simțiți deja de multă vreme, dar pentru care sunteți în permanență induși în mod intenționat să găsiți motive colaterale. Este bine totuși să le cunoașteți pe cele reale, pentru că ele vă vor determina viitorul existenței și cursul evenimentelor ce ne stau în față.

Aceste două curente sunt: **ultra-concentrarea bogăției și dispariția nevoii de oameni.**

În 2014, la New York, plutocratul Nick Hanauer a făcut la TEDSalon NY2014 prezentarea "Aveți grijă, colegi plutocrați, vin furcile" ("Beware, fellow plutocrats, the pitchforks are coming"). Vă invit să o vizionați!!! Însuși titlul este sugestiv. De reținut că această avertizare vine chiar din partea unui plutocrat!!! Cu numai trei ani înaintea, pe 17 septembrie 2011, datorită inegalităților sociale, economice și imensei influențe pe care corporațiile le au asupra guvernului american, în special din partea sectorului financiar, chiar la New York apăruse mișcarea "Ocupați Wall Street" ("Occupy Wall Street" - OWS). Sloganul OWS a fost "Noi suntem 99%" și se referea la distribuția inegală a veniturilor și a bogăției între 1% din cei mai bogați americani și restul populației. Este drept că după aproape două luni, pe 15 noiembrie 2011, protestatarii au fost evacuați forțat

din Parcul Zuccotti, pe care îl ocupaseră, iar 2.000 din ei au fost arestați în New York și 6.000 în restul SUA. Este drept ca mișcarea și-a pierdut suflul, este drept ca în 2016 omul de afaceri Donald Trump a fost ales președinte, dar asta nu înseamnă că motivele nu erau reale sau că au dispărut. Din contră, ele se adâncesc pe zi ce trece.

Nick Hanauer arăta în 2014 că în 1980, cei mai bogați 1% dintre americani dețineau 8% din bogăția țării, iar 50% din jumătatea de jos a societății deținea 18%, că în 2010, deci după 30 de ani, cei 1% dețineau 20% din bogăție, în timp ce cei 50% dețineau 12%, iar dacă tendința se menține, în 2040, cei 1% vor deține peste 30% din bogăție, iar cei 50% vor mai avea doar 6%. Forbes a arătat că în anii '50, un director american avea un salariu de 20 de ori mai mare decât salariu mediu al angajaților. În 2018, raportul a crescut la 1:361, dar sunt cazuri în care acesta ajunge la 1:4.987!!! Nick Hanauer a averizat că evoluția aceasta va transforma capitalismul actual în rentierismul secolului XVIII. Că lucrurile stau mult mai rău la scara întregii planete și că lucrurile se accelerează rezultă și din raporturile prezentate de Oxfam în doi ani consecutivi, la Întâlnirea Anuală a Forumului Economic Mondial de la Davos, în 2016 și 2017.

În 2016, Oxfam atrăgea atenția că față de anul 2010, bogăția deținută de jumătatea cea mai săracă a lumii a scăzut cu 1 trilion USD, ceea ce înseamnă o reducere de 38%(!!!), în timp ce populația lumii a crescut în aceiași perioadă cu 400 milioane de oameni. Tot în 6 ani, averea celor mai bogați 62 de oameni ai lumii a crescut cu mai mult de jumătate de trilion de dolari, astfel că aceștia dețineau în 2016 jumătate din bogăția lumii. În 2010, numărul bogaților care dețineau jumătate din bogăția lumii era de 388, dar el a scăzut abrupt de la an la an: 177 în 2011, 159 în 2012, 92 în 2013, 80 în 2014 și 62 în 2015! Deci, bogăția se concentrează foarte accelerat! Asta în condițiile de mare depresie financiară mondială, care s-a declanșat în 2007!

În raportul din ianuarie 2017, Oxfam atragea atenția că, deși calculul din anul precedent este posibil să fi fost greșit în sensul rău, pentru că nu

avuseseră toate datele necesare la dispoziție (astfel că în loc de 62 de bogați, probabil că era vorba doar de 9) numărul celor care concentrează bogăția lumii s-a redus și mai mult: la începutul anului trecut doar 8 oameni (**Bill Gates, Amancio Ortega, Warren Buffett, Carlos Slim Helu, Jeff Bezos, Mark Zuckerberg, Larry Ellison, Michael Bloomberg**) aveau tot atât cât 3,6 miliarde de oameni. Între timp, numărul probabil că s-a redus și mai mult. Nu mi-am propus să ating aspecte de echitate, dar întrebarea se ivește de la sine: care este utilitatea socială a acestei acumulări pentru ca ea să fie permisă???

La rândul lui, fostul ministru de finanțe al Greciei, Yanis Varoufakis, într-o prezentare făcută la Geneva în 2015 intitulată "*Capitalismul va pune capăt democrației – dacă nu denunțăm asta*", arăta că în procesul democratic s-a produs o scindare: deciziile democratice îi includ numai pe factorii politici, în timp ce cei financiari și cei corporatiști, care influențează cu adevărat viața populațiilor planetei, au fost lăsați total de capul lor. Iar, aceștia din urmă au ajuns să capete o asemenea putere încât circulă zvonul potrivit căruia "*Democrația va fi interzisă dacă va amenința să facă vreo schimbare*".

Încă din 1923, contele mason Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi, recunoscut ca inițiatorul constituirii Uniunii Europene, arăta că: "*Astăzi, democrația este o fațadă a plutocrației; deoarece popoarele nu ar tolera plutocrația pură, puterea nominală le este lăsată lor, în vreme ce puterea reală stă în mâinile plutocraților. În democrațiile republicane, ca și în cele monarhice, oamenii de stat sunt marionete ale păpușarilor capitaliști: ei dictează liniile directoare ale politicii, ei îi controlează pe votanți prin cumpărarea opiniei publice, iar prin relațiile de afaceri și cele sociale, controlează miniștrii.... Plutocrația de astăzi este mult mai puternică decât aristocrația de ieri, deoarece nimeni nu este mai presus de ea în țara care este unealta și complicele lor*".

În Franța, în decembrie 2018, Macron (un fost bancher la Rothschild & Cie Banque) a recunoscut cu nonșalanță că supărarea protestatarilor este "*profundă și în multe moduri legitimă*", dar nu a renunțat să le crească taxele și impozitele,

inclusiv asupra pensiilor mici, a orelor suplimentare și a bonusurilor de sfârșit de an, ci doar le-a amânat. Pe altă parte, a refuzat pe termen nedefinit să reinstitue taxa pe bogăție, pe care a anulat-o imediat după ce a preluat funcția de președinte al Franței.

Pe lângă faptul că, așa cum recunoștea și Nick Hanauer, până acum bogăția țărilor occidentale puternice s-a bazat pe o clasă de mijloc puternică și numeroasă, deci absolut necesară, atunci când le-a ajuns cuțitul la os masele de oameni au avut la dispoziție pe tot parcursul istoriei și mijloacele de luptă necesare pentru a-și îmbunătăți situația: greve, proteste, războaie, revoluții. Votul nu este de luat în calcul pentru că am ajuns la momentul în care indiferent cine se află la putere face tot ce "solicită" plutocrația. Exact așa cum spunea Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi.

Ceea ce le dădea forță reală oamenilor era faptul că ei le erau necesari plutocraților: erau necesari să muncească, deci să producă plus-valoare, adică bogăție; era nevoie de ei pentru organele de forță (să ducă războaie pentru acaparare sau apărarea acaparării și pentru paza internă a bogăției); erau necesari pentru aparatul guvernamental (pentru buna funcționare a societății, astfel ca bogăția să continue să fie produsă).

Doar că acum, odată cu apariția Inteligenței Artificiale și înlocuirea accelerată a oamenilor în toate procesele sociale, nevoia de oameni dispare, astfel că, mijloacele lor pașnice de luptă dispar. Pe cine interesează că cineva face grevă, când oricum nu mai era nevoie de el?! Inteligența Artificială reprezintă viitorul pas evolutiv, deci este o amenințare pentru supraviețuirea speciei umane, dar nu acesta este aspectul pe

care vi-l aduc în atenție, ci pe cel prezent și imediat următor: sărăcirea populațiilor de oameni și scăderea până la dispariție a nevoii de ei.

Parlamentul European ia deja în calcul faptul că Inteligența Artificială *"va reprezenta o provocare pentru capacitatea umanității de a-și controla propria creație și, în consecință, probabil și capacitatea sa de a fi la cârma propriului destin și de a-și asigura supraviețuirea speciei"*. În consecință, pregătește deja legislația necesară, dar în favoarea Inteligenței Artificiale. Printre altele, IA va avea dreptul să se angajeze; companiile de asigurare vor fi obligate să facă asigurări pentru accidente pe care IA le va produce ne-voit sau chiar voit; companiile producătoare de IA vor fi exonerate de răspundere pentru daunele produse de IA, pentru motivul că aceasta are capacitatea de a învăța singură, iar pentru asta nu trebuie să răspundă ele.

Un fost angajat al Facebook, programatorul Antonio Garcia Martinez, a afirmat cu claritate că *"Nu vă dați seama, dar suntem într-o cursă între tehnologie și politică, iar tehnologiiștii câștigă, sunt cu foarte mult înaintea. Vor distruge locurile de muncă și vor perturba grav economiile țărilor cu mult timp înainte ca noi măcar să reacționăm în fața lor"*. El este de părere că în cel mult 30 de ani, jumătate din omenire va rămâne fără slujbe, dar că începutul este foarte aproape: 5, cel mult 10 ani. Ca urmare, și-a cumpărat un teren pe o insulă în apropiere de Seattle, unde se pregătește pentru vremurile care vor veni. Iar el spune că foarte mulți specialiști IT din Silicon Valley fac același lucru, dar la scară mare.

Antonio Garcia Martinez era totuși optimist, căci Inteligența Artificială de destul de mult timp ocupă locurile de muncă ale oamenilor. Dacă în urmă cu 30-35 de ani sunai la o companie, îți răspundea o centralistă; acum îți răspunde un robot. Ușa ți-o deschidea un portar, iar acum ți-o deschide un robot. Până și sondajele telefonice de opinie le fac roboții. Dacă până acum, mașinile utilitare erau conduse de șoferi profesioniști, urmează să fie conduse de calculatoare. Asta înseamnă nu numai că șoferii vor dispărea, dar că nici de polițiști de circulație nu va mai fi nevoie.

Deja controlul traficului auto se realizează de către calculatoare. Dar tot calculatoarele fac acum recunoașterea fețelor pietonilor și le supraveghează astfel deplasările și activitățile. Toate acestea reprezintă deja locuri de muncă pierdute, dar și controlul populațiilor prin și de către IA.

De reținut că 5 din cei 8 cei mai bogați oameni ai lumii au legătură cu tehnologia informației. Puterea lor este ilustrată și din faptul că Mark Zuckerberg a refuzat în noiembrie 2018 să apară în fața unui comitet internațional format din parlamentari a 7 țări. În luna mai 2018, după trei refuzuri de a apărea în fața Parlamentului European, până la urmă s-a prezentat, dar deși parlamentarii i-au pus întrebări timp de 60 de minute, Zuckerberg a petrecut 30 de minute nerăspunzând la nici una dintre ele. Cu această ocazie, Guy Verhofstadt, liderul Grupului Alianței Liberalilor și Democraților pentru Europa (ALDE) l-a întrebat: *"Sunteți de fapt un geniu care crează un monstru digital care ne distruge societățile?"*, iar Manfred Weber, liderul Partidului Poporului European, cel mai mare din Parlamentul European a afirmat că este timpul să se ia în discuție monopolul Facebook, pentru că *"are deja prea multă putere"*. Zuckerberg a refuzat de trei ori să apară și în fața parlamentului britanic, dar s-a prezentat în Congresul SUA în luna aprilie. Cam disproporționate raporturile de forțe din aceste întruniri, nu? De o parte un plutocrat, care se prezintă sau nu, după bunul plac, iar de cealaltă parte reprezentanții aleși ai oamenilor, care se dovedesc neputincioși. De fapt, reflectă foarte exact raportul deținerii bogăției lumii. Nu ați uitat, nu? 8/3,7 miliarde. Cine face de fapt jocurile reiese clar din atitudinea și comportamentul lui

Zuckerberg.

Că plutocrații dețin puterea reală reiese și din faptul că toate companiile care au activitate pe Internet, toate companiile care produc soft-uri colectează datele personale ale utilizatorilor, mult dincolo de acceptul acestora, fără să țină cont de nici un alt considerent în afară de propriul interes. Este foarte asemănător cu situația din Evul Mediu, când seniorul dispunea de tot ce aveai după bunul său plac. Ca un simplu exemplu, eu nu am deloc preferință pentru Google și nu i-am permis să îmi colecteze datele. Cu toate acestea, dacă cumpăr un telefon mobil (care este o utilitate), el are preinstalat Google și toată familia de aplicații asociate ale companiei. Deși am dezactivat "Locația" și nu i-am permis acest lucru, Google știe unde locuiesc, unde lucrez, unde îmi petrec timpul liber, unde mă aflu în orice moment. Urmărește traficul meu pe net, paginile accesate, cumpărăturile, corespondența și așa îmi știe preferințele, relațiile, modul de a relaționa, de a gândi, de a face alegerile.

Mai mult, Google închide conturile celor care îndrăznesc să își exprime opinii contrare hiper-liberalismului, adică intereselor sale, căci democrația și hiper-liberalismul sunt unelte (remember Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi), vinde informațiile private ale celor care utilizează Internetul, inclusiv corespondența clienților săi, cu toate că aceștia nu și-au dat acceptul și nici nu cunosc acest fapt. Și altele, și altele. Iar oamenii nu au nici o opțiune. Dacă refuză, li se interzice accesul la serviciile respective. Au doar opțiunea de a accepta abuzul. Cam aceeași opțiune pe care o aveau sclavii și mai târziu robii, iobagii, șerbii, servii, vecinii: acceptați înrobirea sau dispăreți.

Este totuși de neînțeles cum va funcționa societatea în condițiile sărăcirii generale. Sângele societății umane este banul, iar sănătatea ei presupune o bună circulație a sângelui, recte a banului. Dacă oamenii nu vor avea locuri de muncă, deci nu își vor putea câștiga banii, dacă banii vor fi concentrați în mâinile a 1% sau chiar mai puțin, cum va funcționa societatea umană??? Ce au în vedere plutocrații???

Nu mi-am propus în articolul de față să sugerez

soluții. Acestea presupun o schimbare generală radicală de gândire și nu poate fi determinată de câteva pagini. Și nu știu nici dacă vom mai apuca să schimbăm ceva. Nu pot totuși să nu sugerez că modul actual de funcționare a sistemului financiar este conceput greșit chiar din start. Încă din septembrie 2015 arătam că toate țările lumii au datorii, iar acestea cresc în continuu. La acea dată SUA aveau o datorie externă de 18.540 miliarde USD (adică 106% din PIB), Marea Britanie 406%, Franța 222%, Germania 145%, Norvegia 141%, Italia 124%, Elveția 229%, Hong Kong 334%, Islanda 724%, iar Luxemburg 3.443%. China are o datorie externă de 37,5%, iar Rusia de "doar" 23%. Datoria întregii planete se ridică în trimestrul II al anului 2014 la 199.000 miliarde USD, crescând cu 57.000 miliarde USD (17%) în ultimii 7 ani de mare criză financiară mondială. Întreaga planetă era îndatorată în trimestrul II 2014 cu 286% față de Produsul Mondial Brut (PMB), comparativ cu 269%, cât era în trimestrul IV 2007.

Este absolut de înțeles că în momentul actual bugetele guvernelor sunt golite. Pe lângă îndatorirea excesivă și ne-necesară, care sifonează volume uriașe ale sângelui societății (banul) către plutocrație, metoda tradițională de a asigura un venit bugetar constant, singura care a fost aplicată până acum în decursul istoriei, este taxarea maselor. Doar că aceasta are la bază certitudinea că masele produc venit, ca să aibă cu ce să plătească. Venitul lor a rezultat până în acest moment din vânzări (a produselor sau a muncii), ceea ce însemna că în ultimă instanță munca umană avea piață de desfacere. Doar că am ajuns la momentul la care munca maselor de oameni este din ce în ce mai puțin necesară, așa că ei nu vor mai avea banii necesari să cumpere produsele și în cele din urmă munca altor oameni. Este

un proces care se autoalimentează, foarte asemănător cu vria unui avion; dacă pilotul nu intervine, cu certitudine maximă zborul se va încheia foarte rapid cu o prăbușire.

Împrumutul este util oricărei persoane și oricărei firme pentru a se dezvolta, așa că nu se poate renunța la el. Dar, nu ar fi o idee ca împrumuturile să fie acordate de băncile statelor, astfel că parte din profituri să intre la bugete? O naționalizare a băncilor private nu este posibilă, dar li se poate aplica o impozitare diferențiată, să zicem dublă față de băncile statului, astfel ca ele să contribuie mai mult la buget, iar în același timp clienții să migreze către băncile statului.

Poate că o soluție ar fi și impozitarea drastică progresivă odată cu atingerea unor limite care exced cu foarte mult nu numai nevoile normale ale unor generații întregi de oameni din clasa de mijloc, dar și luxul normal al claselor superioare. Ni se aruncă în față, în primul rând de către politicieni (vezi Macron) că cei bogați au nevoie de bani pentru a crea locuri de muncă. Total fals, înșelător. Politicienii fac astfel de afirmații pentru a justifica în fața electoratului de ce nu iau măsurile necesare. Ar fi bine să urmăriți expunerea plutocratului Nick Hanauer menționată mai sus!!!

Volumul de bani aflat în circulație este același, indiferent de cine îi dețin. Se crează mult mai multe locuri de muncă, iar viața socială decurge mult mai armonios, sângele societății, banul, circulă mult mai rapid și mai bine, concurența este în floare, deciziile politice și democrația în ultimă instanță funcționează natural, liber, așa cum sunt menite, dacă bogăția este distribuită mai uniform, nu concentrată în mâinile a 1% sau și mai puțini din oameni.

Viitorul foarte apropiat nu vă este favorabil dacă nu sunteți plutocrat. Eu sunt foarte sigur că cel următor nu le este favorabil nici lor, deși ei sunt convinși că dețin și vor deține în continuare controlul. Următorul pas evolutiv este Inteligența Artificială, căreia nici măcar plutocrația nu îi poate face față. Dar, până atunci probleme mari au cei 99%. Cei 1%, după aceea..... Adică în câțiva ani, totuși.

Geopolitica Europei și Legea de Fier a Biologiei Evoluționiste

(Europa după Brexit, cel de-al 70-lea summit NATO și vertijul geopolitic turcesc)

Anis H. BAJREKTAREVIC

Un raport tocmai publicat de FMI cu privire la

Perspectivile Economiei Mondiale prezintă o imagine deloc liniștitoare pentru oricare dintre membri G-7, cu deosebire pentru SUA și UE: ultima Rundă a Organizației Mondiale a Comerțului (Doha, 2001) și-a dat ultima suflare, războaiele comerciale sunt în plină desfășurare, Consiliul de Cooperare al Golfului se pakistanizează accelerat în timp ce reactorul Asiei și Orientul său Îndepărtat decelerează. Nici ultimul Raport Oxfam nu este mai liniștitor – *Valorează 26 de miliardari mai mult decât jumătatea planetei?*, pe care ultimul Târg al Deșertăciunilor de la Davos, cunoscut sub denumirea de Forumul Economic Mondial, a încercat să-l ignore (la fel de mult cum această adunătură a capitalurilor obișnuiește să ignore munca). Replicile cutremurului Brexit vor reverbera peste tot.

Într-un alt EXIT faimos (piesa NO EXIT a lui Sartre n.t.) Garcin rămâne celebru pentru replica: "Iadul sunt ceilalți". Afacerea alterității rămâne cu siguranță lucrativă: cel de-al 70-lea summit NATO va căuta cu înverșunare inamici. Escaladarea este cea mai bună modalitate de a prezerva unitatea erodată și implică dictatul *nostalgiei confrunționale*. Va salva Zona de Liber Schimb Transatlantică, atât de pătimăș promovată de SUA (ca substitut al TTIP, care a fost decartat și o compensare a războiului comercial sino-american) situația? Sau acest tratat promovat forțat va revigora naționalismele și va marca sfârșitul Europei unioniste?

Este de fapt conflictul prelungit dintre UE și Rusia începutul conflictul Europei Central-Atlantice cu Rusia, o internalizare a mega dilemei geopolitice și geo-economice – cine acceptă pe cine în interiorul și în afara Uniunii post-Brexit? Și, în sfârșit, mai multe calamități de tipul celei ucrainene (din Europa de Est sau din Orientul Mijlociu și Nordul Africii) netezesc drumul spre o no-

uă mare acceptare transcontinentală fie între Franța, epuizată de austeritate, fie între supra-permanța Germanie și Rusia și, deci, sfârșitul UE? Flancul din sud-est suferă deja enorm. Roca da pripită făcută între inamici și prieteni a provocat un vertij geopolitic colosal în Turcia, a cărei rotație accelerată provoacă tot mai multe victime.

Pentru binele cui a fost Europa de Est exclusă de la toate dezbaterile importante cum ar fi slavismul, identitatea, coeziunea socială (spulberată de jaful numit „privatizare”), secularism și antifascism? De ce ne mirăm brusc că peste tot în jurul Europei Centrale conduse de Germania neonazismul câștigă teren în timp ce numai Rusia pune accentual pe antifascism și pe (pan)slavism?

Înainte de a formula răspunsuri, să examinăm care este (semnificația și dimensiunea) Europei noastre? Unde, cum și – foarte important – când este Europa noastră?

Ultimul om sau supraom (The Letzte Mensch or Übermensch)

Este UE un conglomerat post-Westphalian autentic și unicul concert logic post-Metternich al unor Europe diferite, ultimul cosmopolit al lumii care se bucură de vacanța sa postmodernă de la istorie? Este oare posibil să fie vorba de Atlantida pierdută sau de Arcadia mitică – un sfârșit hegelian al lumii istoriei? Ar trebui, astfel, ca acest ținut fantastic Oz să fie un mix între marea utopie Marx-Engels domesticită endemic și lumea de vis a lui Kennedy "în care cei slabi se află în siguranță iar cei puternici sunt echitabili"?

Sau poate fi ceea ce Charles Kupchan numește un "imperiu postmodern"? Este ceva ce îndeamnă la statutul său de bunăstare prin exportul rău famat de puteri transformatoriale ținând de dogma liberului schimb și de stigmatul drepturi-

lor omului–adică o continuare modificată a moștenirii coloniale când cuceritorii europeni răs-pândeau peste mări, prin foc și spadă, comerțul, creștinismul și civilizația – un fel de “nou Bizanț”, sau tine mai mult de Roma în declin a lui Richard Young, nereformată și rigidă? Prin urmare, este aceasta o lume post-hobbesiană (nu încă chiar kantiană) în care Letzte Mensch a expulzat Übermensch?

Poate ea, fi ceea ce sugera un graffiti mai de demult din Praga: UE=SU²(Uniunea Sovietică)? Echivalează UE-izarea Europei cu o restaurație a lumii universaliste a Papalității Romei și o repunere în scenă a Califatului Romano-Catolic? Este această Uniune un alergător de secol 21 al lui Leonard sau poate fi planeta „Venus” a lui Kagan – o lume mohorâtă și opacă, mai caldă dar la fel de distantă și de nevăzut ca „Marte”?

Este aceasta o Elveție supradimensionată (guvernată de cacofonia multor limbi și ambalată în egotismul economic al poporului său egocentric), cu cantoane (State Membre, Consiliul UE) mult mai puternice decât guvernul central (Parlamentul UE, Comisia de la Bruxelles, Curtea Europeană de Justiție), în timp ce elvețienii înșiși –deși aflați în inima geografică a Uniunii – continuă să sfideze cu încăpățănare orice calitate de membru. Contează, într-adevăr (și dacă da, în ce măsură) că Niall Ferguson se minunează: “...UE nu are o limbă comună, un sistem poștal comun, o echipă comună de fotbal (așa cum nu are nici Anglia n.a.) și nici măcar o priză de curent standardizată...”?

Se susține că Kissinger însuși căuta la rândul său un număr de telefon al Europei. Baronul Ridley descria Uniunea ca pe un al Patrulea Reich nu numai dominate de Germania dar și germanizată instituțional. Un alt britanic conservator, Larry Siedentop, observa în cartea sa Democrația în Europa că, de fapt, Franța conduce „spectacolul” Europei într-o modalitate tipic franțuzească, cu o birocrăție mai puțin responsabilă care împiedică orice evoluție europeană în direcția unor State Unite în stil american. Astfel, UE descrisă de Siedentop este mai mult un al Treilea Imperiu Bonapartist decât un posibil al Patrulea Reich. Pivotalul continental sau franjurile

continentale? (The Heartland or Rimland?)

Biologia devoluționistă și geopolitica

În ciuda denumirilor și a categorizărilor diferite, a analogiilor istorice și a descrierilor folosite, majoritatea cunoscătorilor sunt de acord cu definiția geopolitică înseși a UE: Marea apropiere dintre Franța și Germania de după cel de-Al Doilea Război Mondial care a culminat cu acordurile de la Elysée din 1961. O interpretare a acestor instrumente este destul de simplă: un tratat bilateral de pace realizat prin consens prin care Germania accepta un cuvânt predominant al Franței în chestiunile politice ale UE/Europei și, în schimb, Franța accepta un cuvânt predominant al Germaniei în chestiunile economice ale UE/Europei. Toate acestea cu acceptul tacit al unui echilibrist perfect– Anglia, care încerca să revină în mod convenabil în anii de după cel de-Al Doilea Război Mondial la splendida sa izolare de continent. De unde și păstrarea unei distanțe Brexit față de Europa continentală în cea mai mare parte a istoriei sale.

Pe cale de consecință, aproape toți cunoscătorii sunt de acord că alianța franco-germană reprezintă de fapt o axă geopolitică, o coloană vertebrală a Uniunii.

Cu toate acestea, echilibrul unionist intern va fi păstrat numai dacă Europa Central-atlantică își va calibra și ajusta propria echidistanță atât față de Rusia, din ce în ce mai agresivă, cât și de omniprezenta SUA. Orice alternativă la Uniunea din prezent este o mare apropiere fie a Franței, fie a Germaniei de Rusia. Asta ar însemna o reîntoarcere la Europa din secolele 18, 19 și începutul secolului 20 – respectiv confruntări directe legate de sectoarele esențiale ale continentului, animozități permanente, războaie și distrugerii.

Atât Rusia cât și SUA au demonstrat capacitatea de a dirija cu măiestrie chestiunile internaționale, pasiune și viziuni energice în lupta pentru agendele lor. În pofida schimbărilor intervenite în afilierea politice și a consecințelor Brexit-ului, a migranților sau a lipsei de compasiune generatională, e timpul ca Bruxelles-ul să se ridice la nivelul ideii sale fondatoare și să dovedească

acest lucru.

Biologia și geopolitica au o regulă comună de bază: adaptează-te sau disperi.

Viena, 24 ianuarie 2019

Autorul este profesor de drept internațional și studii politice globale având sediul în Austria. Cea de a 7-a carte a sa *From WWI to 1918-2018* tocmai a fost publicată de editura Addleton Academic Publishers din New York.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Republica Moldova tinde să se transforme din consumator de securitate într-un contributor activ la menținerea păcii și securității

Interviu exclusiv pentru Pulsul Geostrategic acordat de Excelența Sa Tudor ULIANOVSKI Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

Pulsul Geostrategic (PG): Excelență, vă mulțumim pentru că v-ați găsit un timp pentru a ne acorda acest interviu și intrați direct în întrebări: cum priviți evoluția situației de securitate din zona în care este situată Republica Moldova care este una extrem de complexă și sensibilă din punct de vedere geopolitic?

Excelența Sa Tudor ULIANOVSKI Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene (ES T.U.): Dacă e să aruncăm o privire asupra evoluțiilor geopolitice din lume din ultimul timp, am putea identifica mai multe zone marcate de evenimente complexe, fiecare dintre ele având un anumit impact atât asupra situației internaționale de ansamblu, cât și celei regionale. Vorbind despre situația din regiunea noastră, trebuie să constatăm că aceasta a avut pe parcursul ultimilor ani o evoluție sinuoasă. În viziunea mea, aceasta a fost puternic marcată de două crize majore: prima - din 1992, când au avut loc conflictul armat de pe Nistru, și cea de-a doua - din 2014, legată de evenimentele din Ucraina - anexarea Crimeii de către Federația Rusă și de războiul din Donbas. Criza din Ucraina a afectat serios nu doar situația din regiune, dar și pe cea din întreaga lume. Aceasta a resuscitat politica de confruntare dintre marile puteri, care ne

amintește de timpurile Războiului rece, făcându-ne pe toți să simțim atât de aproape ecoul conflictelor din jurul Transnistriei, Donbasului, Abhaziei, Osetiei de Sud și Karabahului de Munte. Bineînțeles că această transformare nefastă a climatului de securitate din regiunea noastră și din întreaga lume ne preocupă în modul cel mai serios. Aceasta ne face să ne gândim cum ar trebui să acționăm în modul cel mai adecvat pentru a face față noilor sfidări de securitate cu care ne confruntăm.

Anume din aceste considerente Republica Moldova a înaintat în vara anului 2018 la ONU proiectul de rezoluție, susținut de alte 10 state drept coautori, privind retragerea completă și necondiționată a forțelor militare străine de pe teritoriul țării noastre. Într-un final, documentul a fost adoptat la 22 iunie curent de către Adunarea Generală a ONU. Acest document extrem de important pentru Republica Moldova constituie îndemn categoric pentru autoritățile Federației Ruse de a își îndeplini angajamentele asumate anterior pe plan internațional, în particular, în cadrul Summit-ului OSCE de la Istanbul, realizarea cărora va contribui la întărirea încrederii și la crearea unei atmosfere propice pentru soluționarea politică a conflictului transnistrean.

Suntem preocupați de ignorarea, ca să nu zic de încălcarea brutală, a principiilor fundamentale ale dreptului internațional consfințite în Carta ONU, Actul Final de la Helsinki și Carta de la Paris pentru o nouă Europă, de erodarea mecanismelor de control asupra forțelor armate convenționale în Europa și a măsurilor de întărire a încrederii prevăzute de Documentul de la Viena. Iată de ce Republica Moldova susține cu fermitate toate eforturile comunității internaționale îndreptate spre restabilirea dominației acestor principii și norme în relațiile internaționale.

PG: În actualul context de securitate, care sunt prioritățile de politică externă ale Chișinăului?

ES T.U.: Prioritățile politicii externe ale Republicii Moldova au avut dintotdeauna un obiectiv constant - de a contribui efectiv la asigurarea pe plan internațional a unor condiții propice și a sprijinului necesar pentru dezvoltarea social-economică durabilă și pentru soluționarea problemelor specifice de securitate cu care se confruntă de mai mult timp. Aici mă refer, în primul rând, la problemele legate de retragerea trupelor ruse și reglementarea conflictului transnistrean. Contextul actual de securitate, care, așa după cum spuneam, este unul extrem de complicat, ne face să fim mai activi și mai hotărâți.

Astfel, vom promova și în continuare în mod consecvent inițiativele noastre la ONU, vom participa la discuțiile pe marginea reformei OSCE și consolidării capacităților acesteia în prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor. În acest context, pledăm pentru actualizarea Documentului de la Viena (VD2011) în cadrul Forumului OSCE pentru Cooperare în domeniul Securității, care presupune promovarea măsurilor de sporire a încrederii și securității (CSBM) în spațiul OSCE.

Vom continua dialogul politic și cooperarea practică cu Uniunea Europeană în domeniul politicilor de securitate în conformitate cu prevederile Acordului de asociere. O prioritate absolută în dezvoltarea de mai departe a cooperării noastre cu UE o constituie realizarea în deplină măsură a agendei de reforme, sprijinul UE în acest sens având o importanță crucială.

În același timp, suntem ferm hotărâți să cooperăm strâns și în continuare cu NATO, în cadrul Parteneriatului pentru Pace, în baza Planului individual, având ferma convingere că aceasta nu contravine statutului de neutralitate. Astfel vom tinde să ne transformăm efectiv dintr-un consumator de securitate într-un contribuitor activ la menținerea păcii și securității internaționale.

O prioritate constantă a politicii noastre externe va rămâne, în continuare, consolidarea relațiilor de cooperare și parteneriat strategic și cei de dezvoltare, în particular, cu vecinii noștri – România și Ucraina, și desigur cu SUA, UE, FMI și Banca Mondială.

PG: *Cum evaluați relațiile bilaterale ale Chișinăului cu Bucureștiul?*

ES T.U.: Relațiile Republicii Moldova cu România au purtat dintotdeauna un caracter special, fiind bazate pe comunitatea de limbă, cultură și trecut istoric comun. Aceasta este o axiomă, chiar dacă unii politicieni de rea credință încearcă uneori să pună la îndoială acest lucru. Trebuie să recunoaștem că relațiile dintre Chișinău și București au cunoscut și unele sincope, mă bucur mult, însă, de faptul că în ultimul timp acestea se dezvoltă pe o cale ascendentă, cunoscând noi valențe. Noi nu uităm că România a fost prima țară care a recunoscut independența Republicii Moldova și că tot ea a deschis prima misiune diplomatică la Chișinău.

O direcție prioritară a cooperării cu România o constituie dezvoltarea parteneriatului strategic pentru integrarea europeană a Republicii Moldova care se materializează pe trei dimensiuni concrete: acordarea asistenței necesare în implementarea reformelor prevăzute de Acordul de asociere RM-UE; demersurile politico-diplomatice ale României vizând asigurarea unui sprijin internațional constant în vederea promovării agendei europene a Republicii Moldova; implementarea proiectelor bilaterale în domeniul energiei, transportului, mediului, sănătății, educației și în alte sfere, proiecte care au menirea de a contribui la integrarea Republicii Moldova în spațiul economic al Uniunii Europene. Voi invoca aici doar proiectele privind construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău și cel privind conectarea sistemului electroe-

nergetic al Republicii Moldova la Rețeaua Europeană a Operatorilor de Transport și de Sistem pentru Energie Electrică (ENTSO-E).

România este principalul partener comercial-economic al Republicii Moldova. În anul 2017, bunăoară, volumul **schimburilor comerciale** bilaterale a constituit circa 1,3 mlrd. USD, dintre care exporturile - 600,62 milioane USD, iar importurile - 694,53 milioane USD. O dinamică pozitivă se menține și în acest an: în primele 8 luni exporturile în România s-au majorat cu circa 40 %, iar importurile au crescut cu circa 27 %, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Sperăm că România va deveni și principalul investitor în economia moldovenească. Salutăm venirea mai recentă pe piața moldovenească a Băncii Transilvania, uneia dintre cele mai mari bănci românești, a Companiei de transport a gazelor naturale „Transgaz”, a altor investitori, numărul cărora sper să crească constant. Știu că există și o Asociație a investitorilor români din Republica Moldova.

Profit de această ocazie pentru a mulțumi încă o dată guvernului român pentru ajutorul valoros acordat persoanelor defavorizate din Republica Moldova, finanțarea unor importante proiecte sociale și culturale, cum este implementarea Serviciului medical de urgență SMURD, a Serviciului Național Unic pentru Apelurile de Urgență 112, reabilitarea Institutului Mamei și Copilului, dotarea școlilor cu mijloace de transport, reabilitarea unui număr impunător de grădinițe, renovarea Muzeului de Artă și a Sălii cu Orgă din Chișinău, construirea noului sediu pentru Teatrul „B.P. Hașdeu” din Cahul.

Chișinăul și Bucureștiul dispun de toate mecanismele necesare pentru dezvoltarea unei cooperări fructuoase practic în toate domeniile - avem un dialog politic consistent la nivelul prim-miniștrilor, cele două guverne se întrunesc periodic în ședințe comune; comisia mixtă interguvernamentală privind cooperarea comercial-economică se reunește cu regularitate; există un dialog consistent la nivelul conducerii celor două

parlamente și comisiilor mixte interparlamentare pe chestiuni de politică externă și integrare europeană, etc.

Evaluând pe scurt evoluția relațiilor dintre Chișinău și București din ultimii ani, aș putea afirma cu certitudine că aceste au depășit cu desăvârșire etapa „romantică” a declarațiilor frumoase de frățietate. Astăzi, noi cu toții vedem o cooperare pragmatică și fructuoasă de care beneficiază din plin cetățenii noștri.

PG: *Cum evaluați relațiile bilaterale ale Chișinăului cu Moscova? Cum ați putea comenta numirea lui Dmitri Kozak în funcție de reprezentant special al Președintelui Federației Ruse pentru dezvoltarea relațiilor comercial-economice cu Republica Moldova?*

ES T.U: Trebuie să recunoaștem că în ultimul timp, în virtutea unor circumstanțe politice bine cunoscute, relațiile moldo-ruse s-au „răcit puțin”. Însă, în pofida dificultăților cu care ne confruntăm, noi considerăm că Federația Rusă rămâne în continuare un partener important al Republicii Moldova, având în vedere interesul nostru constant în dezvoltarea unei cooperări cât mai strânse în domeniile comercial-economic și cultural-umanitar. În același sens voi invoca și rolul deosebit pe care Federația Rusă îl poate juca în soluționarea definitivă a problemei transnistrene în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în cadrul frontierelor recunoscute pe plan internațional.

În context, reiterez interesul nostru în relansarea dialogului politic moldo-rus la toate nivelurile, în spiritul Tratatului de prietenie și cooperare, care a fost semnat în anul 2001. Cred că anume în cadrul unui dialog constructiv am putea conveni asupra eliminării obstacolelor care mai persistă în calea exporturilor moldovenești pe piața rusă, reglementării problemelor în domeniul migrației de muncă, impulsivării procesului de soluționare a conflictului transnistrean, modalităților de retragere a trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova și de transformare a actualei operațiuni de menținere a păcii într-o

misiune civilă cu mandat internațional etc. Despre aceste chestiuni de pe agenda relațiilor moldo-ruse am discutat la începutul anului 2018 cu omologul meu rus, Serghei Lavrov, în marja Conferinței de Securitate de la Munchen, dar și cu viceministrul afacerilor externe al Federației Ruse, secretarul de stat, Grigori Karasin, în timpul vizitei sale la Chișinău, în luna martie curent. Recent, la Moscova, la inițiativa MAE al Federației Ruse, s-a desfășurat o nouă rundă de consultări politice la nivel de secretari de stat.

Ne bucurăm că între timp numărul agenților economici moldoveni, care pot exporta fructe și legume pe piața rusă a crescut până la 126, circa 20 de întreprinderi pot exporta producție vinicolă. Cred că ar fi bine de reluat și activitatea Comisiei interguvernamentale moldo-ruse pentru cooperarea comercial-economică. În context, aş vrea să-mi exprim speranța că numirea vicepremierului rus Dmitri Kozak în calitate de reprezentant special al Federației Ruse pentru dezvoltarea relațiilor comercial-economice cu Republica Moldova va putea contribui la impulsivitatea cooperării bilaterale în acest domeniu. Deși numele lui este bine cunoscut în țara noastră, fiind asociat cu „planul Kozak” de soluționare a conflictului transnistrean prin federalizarea Moldovei, cred că de data aceasta domnul Kozak se va concentra pe chestiunile legate de promovarea relațiilor comercial-economice, iar regiunea transnistreană va fi tratată ca parte componentă a Republicii Moldova. Apropos, la ultimă ședință a Comisiei mixte moldo-ruse pentru cooperare comercial-economică, care a avut loc la Moscova, în noiembrie 2016, au participat și reprezentanții Transnistriei și Găgăuziei.

PG: *Cum ați putea caracteriza pe scurt evoluția negocierilor în dosarul transnistrean?*

ES T.U: Cu siguranță, în termeni pozitivi, dar înțelegând bine și dificultățile serioase pe care le întâlnim în acest proces. Ași putea invoca în acest sens, de exemplu, declarațiile reuniunilor ministeriale ale OSCE din ultimii trei ani, de la Hamburg, Viena și Milano, care conțin o caracteristică destul de pozitivă a evoluției negocierilor în formatul „5+2” vizând reglementarea conflic-

tului transnistrean. De altfel, în acest spirit pozitiv în cadrul OSCE se vorbește doar despre conflictul de pe Nistru, or, situația din alte zone de conflict din spațiul post-sovietic este una mult mai complicată.

Eu nu voi descrie în detalii conținutul celor șase decizii protocolare semnate între Chișinău și Tiraspol în noiembrie 2017 și aprilie 2018, deoarece ele sunt bine cunoscute publicului larg. În esență, acestea sunt măsuri de întărire a încrederii care au menirea de a contribui la apropierea dintre cele două maluri ale Nistrului, prin soluționarea problemelor cu care se confruntă zilnic populația din zona de conflict. Această politică a „pașilor mici”, în viziunea noastră, trebuie să conducă, în ultimă instanță, la identificarea unei soluții cuprinzătoare și durabile a problemei principale a conflictului și anume adoptarea unui statut special pentru regiunea transnistreană în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova. Știu că această politică a „pașilor mici” este criticată uneori de unii exponenți ai societății civile, potrivit cărora o atare abordare ar contribui, chipurile, la consolidarea suveranității Transnistriei. Or, cred că aceștia văd paharul pe jumătate gol, noi, însă, vedem paharul pe jumătate plin, având în vedere faptul că în acest mod putem restabili treptat suveranitatea noastră asupra raioanelor de est ale țării. De exemplu, pentru admiterea automobilelor din regiunea transnistreană în traficul rutier internațional, Chișinăul și Tiraspolul au încheiat, în aprilie 2018, o înțelegere potrivit căreia aceste automobile vor fi preînregistrate cu

plăci de tip neutru pe care nu vor mai fi indicate simbolurile „de stat” transnistrene, cum este, bunăoară, drapelul bicolor, iar pe partea din spate a acestor automobile va fi aplicat stickerul „MD”. Și pe certificatul de înmatriculare va fi indicat același simbol „MD”, în loc de „Transnistria”, cum era anterior.

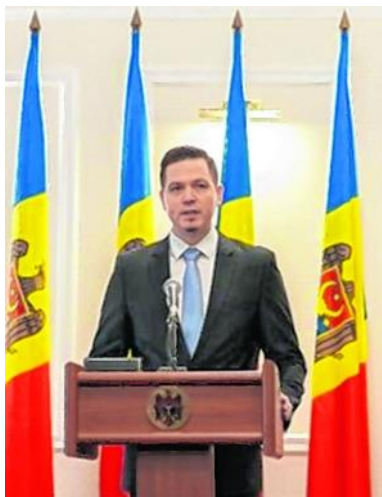
Oricum, sunt convins că, prin deschiderea podului din preajma localităților Gura-Bâcului și Bâcioc, admiterea automobilelor transnistrene în traficul internațional, apostilarea diplomelor de studii de la Tiraspol, am contribuit la crearea condițiilor propice pentru libera circulație a persoanelor și accesul liber al tinerilor din Transnistria la studii în universitățile occidentale. Am putea, de asemenea, să ne întrebăm retoric cât de importante sunt înțelegerile privind asigurarea condițiilor favorabile pentru buna funcționare a școlilor din Transnistria cu predare în limba română, sau respectarea drepturilor de proprietate ale țăranilor din raionul Dubăsari asupra terenurilor agricole aflate în zona controlată de către regimul de la Tiraspol. Or, după cum este evident, despre aceste lucruri putem vorbi doar în termeni pozitivi.

PG: *Care sunt interesele Republicii Moldova în dezvoltarea relațiilor cu China și Japonia?*

ES T.U: China este una din marile puteri ale lumii contemporane, membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU, unul dintre statele asiatice cu care RM a reușit să stabilească o relație de cooperare strânsă și destul de fructuoasă în diverse domenii chiar de la începutul independenței sale (*relațiile diplomatice între cele două state au fost stabilite la 30 ianuarie 1992*). Voi invoca aici faptul că prima vizită de stat la Beijing a avut loc în noiembrie 1992 în cadrul căreia a fost semnată o serie întreagă de acorduri bilaterale care au pus bazele cooperării moldo-chineze în diverse domenii. De atunci noi am tins să consolidăm cadrul juridic al relațiilor bilaterale. Acum ne aflăm în faza finală a negocierilor

pe marginea Acordului de liber schimb dintre Republica Moldova și China care ar putea fi semnat într-un viitor apropiat.

Astfel, practic au fost create toate premisele necesare pentru a valorifica din plin potențialul de cooperare dintre cele două țări, îndeosebi în domeniul comercial-economic, având în vedere capacitățile enorme de „absorbție” a pieței chineze. China a devenit deja unul dintre cei mai importanți parteneri comerciali ai țării noastre, plasându-se pe locul 5 printre acestea. Vinurile moldovenești sunt bine cunoscute pe piața chineză ca brand de țară „Wine of Moldova”, acestea fiind prezentate tradițional la cele mai importante expoziții de profil din China. Cooperăm de o manieră eficientă cu Guvernul de la Beijing în contextul implementării inițiativei chineze a circuitului economic „Centura și drumul”.

În marja Forumului Economic Mondial care s-a desfășurat în septembrie 2018, la Tianjin, am avut o întâlnire cu ministrul de externe al Chinei Wang Yi cu care am discutat despre interesul și disponibilitatea Republicii Moldova de a participa activ la cooperarea în cadrul unor proiecte și inițiative economice de anvergură promovate de China. Am menționat inițiativa președintelui chinez Xi Jinping „Centura și drumul” („Belt and Road Initiative”) care vizează dezvoltarea căilor de comunicare terestre, maritime, intelectuale, electronice, de software și altele; m-am interesat cum ar putea Republica Moldova beneficia de cooperarea în formatul „16+1”; am reiterat interesul nostru deosebit în atragerea investițiilor și tehnologiilor chineze în economia moldovenească în vederea realizării unor proiecte de infrastructură, management al apelor și deșeurilor, de modernizare a drumurilor și în alte domenii; am menționat importanța simplificării procedurii de obținere a vizelor de către cetățenii chinezii, prin eliminarea invitațiilor și posibilitatea solicitării vizelor în regim aplicarea online, care cu siguranță vor stimula și vor facilita călătoriile în Republica Moldova a turiștilor și oamenilor de afa-

ceri chinezi. Voi remarca aici faptul că regimul de vize pentru deținătorii pașapoartelor diplomatice și de serviciu a fost abolit deja. În discuție cu omologul meu chinez, am ținut să mulțumesc guvernului chinez pentru asistența tehnică acordată Republicii Moldova în vederea modernizării sistemului de control vamal și sistemului informațional al ministerului de interne; construcției unui parc fotovoltaic, pentru finanțarea altor proiecte importante.

Japonia este un alt partener important din Asia pe care îl considerăm unul strategic. Este o țară care ne acordă un sprijin politic constant și o asistență tehnică și financiară valoroasă pentru realizarea unor proiecte extrem de importante pentru dezvoltarea economică și socială. Voi menționa, în particular, proiectul „Agricultura conservativă – dezvoltarea unui sistem durabil de gestionare a solurilor în Republica Moldova”, proiectul „Utilizarea eficientă a combustibilului solid din biomasă”, precum și programul “Kusanone” privind modernizarea instituțiilor din sfera educației, sănătății și sociale. Implementarea acestor proiecte este finanțată de către guvernul nipon, inclusiv sunt în baza unor granturi în valoare de câteva zeci de milioane de dolari SUA, cu sprijinul Agenției Japoneze pentru Cooperare Internațională (JICA). Ne bucurăm mult că de această asistență semnificativă beneficiază comunitățile locale, îndeosebi instituțiile medicale din centrele raionale care își pot procura utilaj medical modern etc.

Suntem bucuroși și de creșterea considerabilă a investițiilor japoneze în economia moldovenească care contribuie la crearea unor noi locuri de muncă. Au devenit deja bine cunoscute în țara noastră companiile japoneze Fujikura, Sumitomo și Metal Products. Un interes deosebit pentru noi prezintă piața japoneză unde am putea exporta produsele noastre agricole, important este să știm cum să „scurtăm” drumurile comerciale. Știu că în Japonia au apărut deja primele restaurante moldovenești unde se servesc vinuri din Moldova. Avem acolo chiar

și o diasporă puțin numeroasă dar care devine tot mai vizibilă.

Avem o cooperare destul de fructuoasă cu Țara Soarelui Răsare și în cadrul „GUAM+Japonia”, în special, în domeniul agriculturii și turismului. În context, am salutat, decizia guvernului nipon de a elimina regimul de vize pentru pașapoartele diplomatice și de serviciu și de a relaxa procedurile de obținere de către cetățenii Republicii Moldova a vizelor pentru călătorii de scurtă ședere în Japonia. Evident că aceasta poate contribui la intensificarea schimburilor cultural-umanitare dintre țările noastre.

PG: *Care sunt interesele Republicii Moldova privind dezvoltarea relațiilor cu Turcia, Israelul și statele din Zona Golfului?*

ES T.U: Turcia este unul dintre cei mai importanți parteneri comercial-economici ai Republicii Moldova din arealul Mării Negre, Turcia fiind un lider recunoscut în această regiune. Există o dinamică pozitivă a dezvoltării cooperării cu această țară cu care avem un Acord de prietenie și colaborare, semnat încă în 1994. Suntem interesați în extinderea și aprofundarea interacțiunii cu Turcia în cadrul Organizației pentru Cooperare Economică la Marea Neagră OCEMN, în particular, în vederea implementării unor proiecte importante de infrastructură, comerț și turism.

Avem un interes deosebit în valorificarea potențialului de cooperare cu Statul Israel de care dispunem, având în vedere prezența în această țară a unui număr impresionant de persoane influente în politică și în sfera businessului originare din Republica Moldova, dar și a unei comunități numeroase de muncitori imigranți moldoveni. Interesul reciproc în extinderea și aprofundarea cooperării moldo-israeliene a fost confirmat în cadrul vizitei oficiale în această țară a premierului Pavel Filip, care a avut loc în noiembrie 2017.

Suntem interesați în intensificarea relațiilor co-

mercial-economice cu țările din lumea arabă, în special cu cele situate în zona Golfului Persic, precum, Qatarul, Emiratele Arabe Unite, Arabia Saudită, care dispun de un potențial enorm de cooperare și o piață importantă de desfacere a produselor moldovenești. După cum cunoașteți, de câțiva ani la Doha funcționează o Ambasadă a RM, în care am avut plăcerea să lucrez un timp, iar recent, în mai 2018, în cadrul unei vizite oficiale în Emiratele Arabe Unite a prim-ministrului Pavel Filip a fost inaugurată o Ambasadă a RM la Abu-Dhabi. Intenționăm să deschidem în viitorul apropiat și un Consulat General la Dubai. În 2018 am reușit să desfășurăm la Dubai un Forum investițional cu genericul "Discover Moldovan Investment opportunities".

În decembrie 2018, în marja celei de-a 18-a ediții a Forumului Internațional de la Doha, cu genericul "Modelarea politicii într-o lume interconectată", am avut o întrevedere cu viceprim-ministrul, ministrul afacerilor externe al Statului Qatar, Șeicul Mohammed bin Abdulrahman bin Jassim Al-Thani, în cadrul căreia a fost confirmat interesul reciproc în intensificarea cooperării bilaterale în domeniul comerțului, culturii, turismului, educației, infrastructurii; am semnat 3 acorduri de colaborare cu Statul Qatar în domeniul sănătății, educației și sportului.

Am anunțat deja despre intenția noastră de a participa la Expoziția Dubai Expo2020. Vom profita de acest forum economic important pentru promovarea exporturilor moldovenești pe piața Țărilor din Golf, în special a merelor, cărnii și ouălor de pasăre, a cărnii de ovine și caprine; pentru încheierea unor contracte privind crearea unor întreprinderi mixte și atragerea investițiilor în sectorul zootehnic, în producerea și procesarea produselor de origine animală cu posibilitatea comercializării ulterioare a acestora pe piața din această regiune.

PG: Care ar putea fi proiectul național de politică externă a Republicii Moldova care ar putea să catalizeze energiile cetățenilor pentru realizarea acestuia?

ES T.U: Sunt convins că integrarea europeană a Republicii Moldova a devenit deja

acel proiect național de politică externă de natură, așa cum ați spus dvs., să catalizeze energiile cetățenilor pentru realizarea acestuia. Chiar dacă unii contestă această opțiune, eu nu pot să-mi imaginez efectiv cum acest parcurs european ar putea fi deturnat. Deși sondajele de opinii din ultimul timp arată că societatea moldovenească este una divizată din punct de vedere geopolitic, totuși acestea demonstrează că majoritatea cetățenilor noștri dau preferințe vectorului strategic european de dezvoltare a țării. Cred că acesta este un lucru firesc dictat de legile de fier ale geopoliticii. Având în vedere faptul că Republica Moldova este o țară europeană, atât din punct de vedere geografic, cât și civilizațional, cred că ar fi de-a dreptul ciudat și nefiresc ca ea să se integreze în unele structuri eurasiatice, așa cum propun unii politicieni moldoveni. Este o sfidare a bunului simț.

În același timp trebuie să recunoaștem că ar trebui să facem eforturi suplimentare pentru a motiva în continuare cât se poate de serios populația în favoarea integrării europene, având în vedere aspirațiile firești ale oamenilor de a beneficia din plin de standarde mai înalte de viață, democrație, prosperitate și securitate pe care le oferă Uniunea Europeană.

Interviul exclusiv pentru Pulsul Geostrategic, cu Excelența Sa Traian ULIANOVSKI - Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, a fost realizat de Corneliu PIVARIU și Cornel VAIDA, la Chișinău.

Tudor ULIANOVSKI

Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene

Data și locul nașterii: 26 mai 1983, Florești

Starea civilă: căsătorit, un copil

Studii:

2008: Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

2005-2006: Masterat în Drept Internațional, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

2002-2003: Bursier al Programului internațional academic al Guvernului Statelor Unite ale Americii, Kentucky, SUA.

2000-2005: Licență în Drept, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Experiență profesională

Iunie 2016-2018: Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Confederația Elvețiană și Principatul Liechtenstein, cu reședința la Geneva

Martie 2016-2018: Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Oficiul Națiunilor Unite, Organizația Mondială pentru Comerț și alte organizații internaționale din Geneva

- Președintele Consiliului pentru Comerț și Dezvoltare, UNCTAD

- Președintele Comitetului Capacități și Standarde de Comerț, UNECE

- Președintele Comitetului Balanța Plăților, OMC

- Vicepreședintele Adunării Generale, OMPI

- Președintele Comitetului II al Convenției cu privire la Anumite Arme Convenționale

2014-2016: Viceministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

2013-2014: Însărcinat cu Afaceri a.i. în cadrul Ambasadei Republicii Moldova în Statul Qatar

2011-2013: Șef al Direcției America, Asia, Orientul Mijlociu și Africa, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

2012-2013: Coordonator Național al Programului „Community of Democracies”

2010-2011: Consilier al Direcției America, Asia, Orientul Mijlociu și Africa, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

2007-2010: Consilier (Secretar I) responsabil de relații politice, Ambasada Republicii Moldova în Statele Unite ale Americii, Washington D.C.

2005-2007: Secretar II (Secretar III, Atașat), Direcția America, Asia, Orientul Mijlociu și Africa, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

Limbi vorbite: româna, engleza, rusa, franceza, araba

DE LA RISIPĂ LA RISIPIRE...

**Prof. univ. dr. Dorian
VLĂDEANU**

1. Prietenul nostru, dușmanul nostru

Traectoria pe care a avut-o **Soljenițin** în „ochii” establishment-ului occidental dar și în conștiința publicului american este revelatoare în ceea ce privește obiectivitatea și trăinicia ei în politica și media occidentală în general.

Soljenițin a pătruns în Occident prin anii '80 ai secolului trecut ca dizident din „lagărul comunist”, având și o serie de discursuri memorabile la Harvard, Paris (Vendeea) și alte locuri emblematice ale democrației occidentale, într-o perioadă în care reflexele democrației americane nu erau încă blocate de visul unicei superputeri mondiale, iar reminiscentele comportamentale de tip colonial ale vestului Europei nu se arătașă în toată splendoarea lor.

Deviza Universității HARVARD este „VERITAS” – un cuvânt foarte greu de respectat și care nu mai este la modă de mult timp. În celebrul lui discurs de la Harvard, **A.Soljenițin** declara, prea curajos, că: „Declinul curajului este, poate, caracteristica cea mai puternică a Apusului. Acesta se simte mai ales la nivelul păturii conducătoare și predominant în componenta intelectuală”. Și marele scriitor și luptător anticomunist continuă: „Acest declin al curajului este evident mai ales atunci când un politician sau altul, un intelectual sau altul, sunt cuprinși de un accent subit de vitejie și de intransigență **în fața guvernelor sau a țărilor slabe, pe care nu le susține nimeni.** Mai este cazul să amintim că declinul curajului a fost întotdeauna socotit ca un semn premergător al sfârșitului?”.

Cunoscute ca bastioane ale apărării drepturilor individuale cu orice preț, țările occidentale, de-a lungul timpului, nu au observat că: „Apărarea drepturilor individuale a căpătat asemenea proporții încât societatea ca atare se află acum com-

plet lipsită de apărare împotriva oricărei inițiative”. Ba mai mult, **Soljenițin** sesizează prezența unor tare ale comunismului în chiar mijlocul celor mai „galonate” democrații: „Un om excepțional, de mare valoare, care are în cap proiecte neobișnuite și neașteptate, nu are nici o șansă să se impună. Încă de la început i se vor întinde mii de capcane. **Rezultatul este acela că mediocritatea triumfă** sub masca restricțiilor democratice”.

În discursul de la Vendeea, **Soljenițin** a arătat, din nou, dacă mai era nevoie, că sloganul Revoluției Franceze nu era pentru cei mai luminați dintre pământeni pur și simplu pentru că **între libertate și egalitate există un antagonism ireconciliabil**. Pe de altă parte, **revoluțiile nu regenerează natura umană**, ci distrug și ceea ce a mai rămas din ea; în plus, **ele nu schimbă omul ci doar straturile, păturile profitoare** (stau spre analiză și exemplu chiar și ultimele mișcări sau aranjamente insurecționale din Europa Centrală și de Est din anul 1989). Și de la libertatea controlată de ghilotină la cea de astăzi, transformările au fost rapide, parcă grăbite, cu un scop anume. De ce? Fiindcă s-a ajuns ca libertatea să se identifice tot mai mult cu corupția intangibilă, cu lipsa de responsabilitate, cu respingerea, anularea și chiar sancționarea valorilor, tot mai ideologizată și nu rareori imbecilizată (cele două componente fiind într-o puternică și permanentă interdependență).

De libertate se bucură și presa. Să-i dăm cuvântul lui **Soljenițin**: „Presa se bucură de cea mai mare libertate. Dar ce folos? Dincolo de rating, ce responsabilitate are jurnalistul la întâlnirea cu istoria? Există vreun jurnalist care, fie în urma unor informații eronate, fie intenționat, a informat greșit opinia publică să-și fi cerut scuze în mod public?” Și continuă: „Un om care duce o viață plină de trudă și de sens nu are deloc nevoie de acest șuvoi neîntrerupt și apăsător de informații, această otravă a libertății.” Cam dur...

Oare mai știe cineva ce înseamnă libertate? **A avea sau a fi?** Care din alternative te ajută să

fii mai liber? Lăcomia și pacea se exclud reciproc, cum la fel se exclud reciproc libertatea și egalitatea. Hedonismul radical și egocentrismul fără limite au devenit motoarele și combustibilii esențiali ai mecanismelor sociale și economice contemporane. Valorile materiale sunt cotate la bursă. Valorile etice și morale, nu! După revoluția industrială, **valorile cotate la bursă au învins zdrobitor valorile necotabile la bursă**. Poate fi cineva liber înafara valorilor morale și etice, încorsetat de valorile cotate la bursă?...

Dezvoltarea care a urmat nu s-a mai circumscris răspunsului la întrebarea „ce este bun pentru oameni?”, ci întrebării „ce este bun pentru om?”, pentru ca astăzi să devină „ce mai este bun pentru om?”. Este ușor de sesizat faptul că omul a fost contrapus oamenilor! Cine a realizat această „rocadă” existențială? Iată o altă întrebare la care nu ar trebui să uităm nici un moment răspunsul, căci răspunsul se cunoaște, nu de ieri, de azi, ci de multe decenii și chiar de secole.

Până una-alta, să observăm că ieri ca și astăzi și probabil mâine, crește tot ce-i lipsit de viață (mașini, utilaje, PC-uri, device-uri, etc) și dispare tot ce poartă și susține viața (aer, pământ, apă, păduri, etc). De la „a fi” am trecut la „a avea”. Oare vom mai parcurge vreodată și drumul invers? E greu de crezut atâtea timp cât locul cărților l-au luat lozincile. **Suntem prea superficiali ca să nu fim grăbiți și prea grăbiți ca să nu fim superficiali**. Și trăim, la nivel global, niște bucurii stranii... cum ar fi aceea că părinții nu mai trebuie să-și recupereze copiii de prin biblioteci și librării. I-ar putea recupera de prin alte locuri dar nu prea mai au voie. Drepturile omului...

Și apoi, la ce bun atâtea cărți?!... Nu trebuie să mai cauți adevărul. Ți se livrează gata ambalat; și adevărul și soluțiile. Nu trebuie să te mai strivești gândind!... Doar nu ai să inventezi tu apa caldă, roata sau mersul pe jos; sau coada la prună! Nu! Tu ești liber cum nu a fost nimeni, niciodată! Liber... să mănânci dude, să te tragi cu liftul, să-ți fixezi ochii în mobil și când traversezi strada și când iei notițe pe la școală! Notițe?... Ce fac generațiile „protest”? Le au pe toate și nu fac nimic! Bibliotecile sunt goale, barurile nu! Ce fac generațiile de ieri?...

În 1993, Bill Clinton a ținut un discurs la Casa Albă despre propășirea națiunii americane în urma zecilor de mii de tineri americani morți prin delta și mlaștinile Mekong-ului! Ca la un semn, toți veteranii invitați i-au întors spatele „marelui alb”... Veteranii au fost împotriva dar a fost vorba de acel „împotriva” de calibru greu, cu ancore și proiecte de viață, nu acel „împotriva” care face spume la gură, își detestă profesorii și își înjură părinții.

Bibliotecile sunt goale; tot mai mulți tineri refuză să se spele pe cap dar nu refuză să le fie spălat creierul. Pentru astfel de „fucking crazy”, Broglie, Bohr, Verdi, Gagarin, sunt fie linii de păpuși, fie vreo marcă de telefon.

Ideologii pregătesc de mult o succesiune de generații inutile, fără de speranțe. Ei, atunci să vezi libertate! Cea pentru care și în numele căreia s-au făcut atâtea sacrificii, din nefericire, majoritatea tot din partea tinerilor. **Oare când tinerii de astăzi îi vor respecta pe tinerii de ieri?!** Atunci va avea sens să reluăm discuțiile și să trecem la acele fapte care țin de libertate, firesc, morală și etică în viață! Atunci va fi din nou libertate! Atunci prietenii nu ne vor mai fi dușmani (și invers).

Dar libertatea nu aduce singură o viață mai bună, nu reduce câtuși de puțin din problemele lumii, ba, după cum arată ultimele decenii, le multiplică, le adâncește, le întunecă.

Dăm din nou cuvântul lui **Soljenițin**: „După ce a suferit vreme de decenii din pricina violenței și agresiunii, sufletul omenesc aspiră la lucruri mai înalte, mai pure, mai arzătoare decât cele oferite astăzi de stereotipurile unei societăți masificate, modelate prin revoltătoarea invazie a publicității comerciale, prin abrutizarea venită prin intermediul televiziunilor și producțiilor hollywoodiene”.

Aceste cuvinte erau rostite prin anii '70. Sunt ele valabile și astăzi? Mai are cineva grijă de suflet, acolo unde acesta mai există? Nu neapărat în termenii unei credințe sau a alteia (ar fi deja prea mult), ci prin prisma eternelor principii ale moralei și eticii unei civilizații care și-a propus să supraviețuiască aici, pe Terra, nu pe Lună, nu pe Marte sau altundeva prin infinitul Universu-

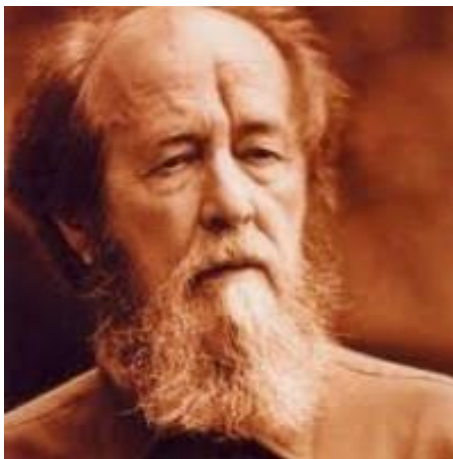
lui?

Soljenițin punctează aproape nepermis (după opinia teoreticienilor și ideologilor establishmentului) atunci când afirmă că: „Vedem aceleași pietre care stau la baza unui umanism alterat cât și la cea a tuturor tipurilor de socialism: un materialism de nestăvilit, o eliberare față de religie și responsabilitatea religioasă, o concentrare de spirite asupra structurilor sociale ca o abordare pretins științifică. Mă refer la dezastrul unei conștiințe umaniste perfect autonome și nereligioase. Ea a făcut omul nedesăvârșit, egoist, invidios, vanitos, nesătul și plin de pofte. De la Renaștere, am câștigat în experiență dar ne-am uscat sufletul, **ne-am transformat din robi ai naturii în robi ai materiei**”. Este pur retorică, iarăși, întrebarea: oare ce spunea și scria **Soljenițin** prin anii 70-80 este valabil și astăzi? Este, și chiar mai mult de atât: **biologia** ne învață că un **nivel exagerat și continuu de confort** nu este bun pentru organismele vii, superioare – fie ele individuale sau sociale, deoarece distrug atât vitalitatea individuală cât și pe cea socială și nu pe termen scurt. În plus, se creează astfel condițiile ideale pentru ca hedonismul și egocentrismul să devină motoarele și combustibilii esențiali pentru tot ce vedem ca realitate politică, economică, socială și militară în ultima jumătate de secol.

2. De la liberalism la stânga-împrejur!

Foarte mulți reprezentanți ai elitei intelectuale occidentale, nume de rezonanță și personalități netranzaționabile, au încercat și încearcă de mai bine de un secol să atragă atenția asupra riscurilor legate de sabordarea principiilor și regulilor fundamentale ale democrației și liberalismului, în toate formele sale.

Kaizerul celui de-al doilea Reich a pus umărul, foarte serios, cu un secol în urmă, la instalarea celui mai sălbatic regim de stânga, prin aducerea lui Lenin la conducerea viitoarei Rusii sovietice. Ulterior însă, lucrurile au scăpat de sub control,

regimurile extremiste de stânga s-au extins și după doar trei decenii, însuși sistemul democratic, susținător al capitalismului, se simțea amenințat.

Egalitarismul și detenta economică a statelor satelite Moscovei a început să pun, tot mai serios, probleme în menținerea stabilității țesăturii sociale și edificiului economic capitalist, astfel că, pe de o parte, acesta a promovat un sistem de protecție

socială (sănătate, educație, șomaj) foarte puternic, de invidiat, și foarte costisitor pentru corporatismul aflat în plină expansiune. Se pare că la un moment dat (perioada anilor '85-'87 ai secolului trecut), elitele occidentale au decis: ori ei, ori noi. Și au fost ei!...

Odată prăbușit sistemul concurent, „comunist”, în „partea cealaltă” au început să se erodeze într-un ritm accelerat tot ceea ce subliniam mai sus ca fiind deosebit de costisitor: protecția socială la nivelul întregului Occident, grija față de om și valențele lui spirituale.

După '90, au urmat o serie de crize care au dat ocol întregii planete, crize care au destructurat tot ce era economie competitivă în fostele state socialiste, astfel că, după doar câțiva ani, piețele erau gata să primească noii stăpâni și mai vechii și veșnic flămânzii ei stăpâni.

Cam acestea au fost, în mare, scopurile și țintele „marilor” transformări democratice din perioada '88-'90 și care nu culminat cu colapsul fostului URSS. Bucuria a fost mare dar n-a ținut mult!... Fiindcă, în paralel, au început să apară o multitudine de comportamente atipice (ca să nu la spunem aberante) ale etaloanelor democratice spre care priviseră și pe care le doriseră atâtea zeci și sute de milioane de oameni, decenii la rând. Au fost voci care au avertizat chiar de atunci că cercul fericiților se va restrânge cu mare viteză și cu cele mai devastatoare consecințe, dar cine să-i mai audă?!... Și despre ce doreau să avertizeze acele voci?

a. În primul rând voiau să avertizeze asupra propensiunii către un comportament absolu-

tist, dictatorial al oricărei construcții ideologice, mai ales atunci când rămâne singura ideologie „victorioasă”. Ceea ce s-a și întâmplat: războaie care au costat mii de miliarde de dolari, sute de mii de morți, milioane de emigranți și suferințe inimaginabile, în numele și pentru a implementa „democrația” mai ales în țări a căror cultură, tradiție și comportament multimilenar nu a arătat vreodată a fi compatibil cu așa ceva.

b. Calitatea educației occidentale, care să facă față ofensivei „învățământului obligatoriu” socialist a căzut în desuetudine după prăbușirea „comunismului”. De ce? Este simplu! Costa prea mult astfel că, după mai multe „reforme” aplicate fostului tip de învățământ concurent, cele două au început să fie tot mai convergente, tinzând asimptotic către...zero!... S-a mai rezolvat o problemă majoră: democrația are nevoie de un învățământ cel mult mediocru! La urma urmei, cine-l întreabă pe votant câte clase are? Pentru aplicarea ștampilei nu trebuie multă carte!

c. Poate la fel de mult au deranjat, decenii la rând, eforturile depuse pentru ca democrațiile să pară mult mai morale, mai etice, mai îngrijorate de drepturile omului decât regimurile democrațiilor (zise) proletare!... Odată prăbușite, spoiala de etică și morala așezată cu multă grijă pe fețele „elitei” politice occidentale putea fi ștearsă. Și ștearsă a fost!

Cam aceasta a fost logica fenomenologică care a ghidat întreaga lume după anii '88-'89 ai secolului XX.

Dacă avem cât de cât dreptate? Pastorul **M. Weaver** (și nu doar el) nota, plin de regrete: „Mișcările de stânga atrag prin programele lor dar resping prin oamenii care le promovează. Mișcările de dreapta au ajuns să respingă și prin una și prin alta. De exemplu, altădată Universitatea din Kentucky creștea în achiziția și pregătirea oamenilor cu caracter. Astăzi, Universitatea din Kentucky crește în recrutări de studenți și infrastructură și pierde din caracter. Statele Unite tind să instituționalizeze tipul haotic și superficial de educație și să-l impună cu un aer de eficiență mercantilă”.

Și așa a început „glorioasă” epocă a pragmaticilor (scriam odată că a fi pragmatic înseamnă, în fond, a ști aproape tot despre aproape nimic). **Să nu confundăm omul practic cu omul pragmatic. Primul** poate avea și o pregătire profesională temeinică și cu siguranță, o vastă experiență. **Al doilea** nu are nimic, nici de una, nici de cealaltă! **Primul** accede cu greu în elitele vremurilor lui, **al doilea**, nu! **Primul** trăiește și pentru alții; **al doilea**, doar pentru el! **Primul** se mai împiedică și de conștiință, **al doilea**, doar de scări!

Ideile tradiționale, credințele și însăși tradițiile au suferit și suferă nu atât din cauza vreunui defect inherent lor, cât din cauza îngustimii, stupidității, nepriceperii și lenei intelectuale – toate fiind ingredientele de bază ale mediocrității, sursa inepuizabilă a pragmatismului și moașa pragmaticilor.

Rezultatul direct și negativ al pragmatismului este „**că leul științelor aplicate va mânca fulgerător mielul științelor umaniste**, dacă nu dispunem de un veghetor vredinc” – notează îngrijorat pastorul **Richard M. Weaver**. În timp ce istoria convențională ne umple de ignoranță, aroganță și autosuficiență, istoria adâncă, multidimensională, adevărată (nu doar cea scrisă de învingătorii unei epoci sau a alteia) ne umple de uimire, respect și trăire adâncă; prima acțiunea-ză asupra celor mulți, iar a doua asupra celor puțini. **Realitățile** trebuie înțelese dincolo de simpla pricepere și percepere a acelor lucruri ce nu pot servi decât unui scop practic imediat. Voit sau nu, științele aplicate au netezit calea spre infatuare în loc să ne stimuleze și să ne invite la reflexie, reținere și analiză adâncă, pluri și multidimensională.

Doctrinile întemeiate pe „autoritatea realității” și pe omnipotența creatoare a interesului unei așa-zise elite vremelnice, nu au rezistat și nu rezistă decât într-o succesiune ascendentă de crize, de crize în crize și de momente rare de „liniște”, între două faze ale aceleiași crize care, momentan tocmai a luat o pauză și își trage sufletul (dar nu și-l dă!).

„Autoritatea realității” profanează și agresează

ordinea profundă a lucrurilor alcătuite din acea realitate fie încă inexplicabilă, fie pe veci intangibilă ori distructivă, atunci când o atingem fără să merităm... **Autoritatea realității** este o sintagmă care, dacă nu suntem vigilenți și educați peste medie, se poate ușor transforma într-o idolatrie a circumstanțelor și a pragmatismului! Și cum nu suntem nici vigilenți, nici educați și nici cu ținere de minte, nu este greu de imaginat perspectiva!

Realitatea (adevărată) reprezintă materializarea în planul prezentului a acțiunii tuturor profunzimilor, luminoase sau întunecate, accesibile sau nu, înțelese sau neînțelese, dorite sau nu, interesate sau altruiste. „Autoritatea realității” simpliste a impus doctrina „progresului prin agresiune”, doctrină care reprezintă principala coordonată a metafizicii apusene și soluția supremă în evitarea gândirii proprii.

Păcatul original reprezintă o formă alegorică a tendinței imemorale a omului de a face răul cunoscând binele. Este și aceasta o expresie a ceea ce subliniam odată ca fiind imposibilitatea omnirii de a trăi în pace, înafara conflictelor și războiului. Pacea nu este rentabilă, războiul, da! Este un exemplu clasic de cum arată în mod explicit „autoritatea realității”, deși realitatea ar putea fi cu totul alta; și aceasta nu este o problemă de „liber arbitru”. Liberul arbitru ar fi lipsit de sens dacă am lăsa lumea complet neatinsă. Există, evident, lucruri care trebuie schimbate însă ar trebui să discernem și să evităm schimbarea din interes, orgoliu și frondă irațională sau, pe scurt, schimbarea fără o cât de mică smerenie în fața creației în mijlocul căreia ne-am trezit sau am fost puși!...

Democrației îi vine teribil de greu să spună că omul sau instituția greșește dacă o face în majoritate. Speranțele puse în opoziție sunt nule de drept cât timp vin din partea aceleiași majorități care a adus cealaltă parte la putere, putere care a greșit într-un ciclu anterior din reflex instituțional și ca urmare a perplexității instituționale (este firesc atâta timp cât instituțiile sunt dominant controlate de pragmatici). De la liber arbitru la practici discreționare pe care ți le permiți cât timp ai ajuns ideologie unică și dominantă, nu este decât un pas, și acela foarte mic. A spune

că ești sau suntem stăpâni pe viața noastră când singura variantă de existență rămasă pe o planetă suprapopulată este să spulberi sau să fii spulberat (concurența, nu-i așa!...) este evident o măsură a prostiei globale în care ne complăcem într-o inconștiență colectivă inexorabilă.

Maurice Samuel spunea: „...umanitatea va trăi în umbra propriei omnipotențe demonice și nici nu poate înfrunta o asemenea calamitate”. Să fim oare prea pesimiști în abordările noastre? Să încercăm atunci o altă abordare. De pildă, să ne bucurăm că suntem la acel nivel de civilizație care crede în bunătatea naturală a adolescentului; pe cale de consecință, detestăm pedeapsa corporală, o sancționăm dar, pe de altă parte, cu și la același nivel de civilizație, credem temeinic, de exemplu, în „educarea” națiunilor nesupuse cu bombe și rachete, până când sunt aduse la starea de praf și conformare. Să fim, de această dată, prea optimiști?...

Nu am agreat sub nici o formă doctrinele și ideologiile care au ca fundament ideea unui univers (mare sau mic) dominat de om și nici a doctrinele care impun cu forța prin mijloacele sugerate mai sus, tuturor, un bine nedefinit sau definit succint, mult prea succint, prin acea formulare seacă: apărarea democrației.

Ar fi oare un schimb dezavantajos să se renunțe la o lume non-rațională dar în care îți plac toți oamenii, pentru o lume rațională în care ești dușmanit de toți?... Sau aproape toți! Ne mai gândim!

Dar de la o lume rațională la o lume non-rațională trebuie să trecem însă prin lumea lui Trump. Dacă nu greșim, de la liberalism trebuie să ne reorientăm către undeva printr-un clasic ordin de tipul stânga-împrejur! Către unde?...

3. Prin lumina teoriilor și întunericul realităților

Unul din marii gânditori ai secolului XX, format și afirmat în atmosfera emulativă a Vienei interbelice, care a urât visceral orice formă de dictatură, a fost **Eric Voegelin**. În 1958 a revenit în SUA la Universitatea Stanford, unde după o îndelungată perioadă de reflexie și analiză în Sta-

tele Unite, acesta nota îngrijorat: „Atâta vreme cât recunoașterea structurii realității, cultivarea virtuților **sophia și prudenția**, disciplina intelctului, dezvoltarea unei culturi teoretice și viața spirituală sunt stigmatizate, în vreme ce ignoranța, falsificarea istoriei, opacitatea spirituală și sofisticările agnostice sunt considerate virtuți, iar deținerea lor deschide drumul succesului public, **democrația occidentală va aluneca inexorabil spre totalitarism**, această tendință fiind înscrisă în gena gnostică culturală și spirituală a modernității”.

Riguros și obiectiv, **E. Voegelin** lansează o idee remarcabilă: „Este groaznic să auzi tot timpul că național-socialismul este o întoarcere la barbarie, la Evul Mediu întunecat, înainte ca orice progres umanitarist să fi existat, fără ca acești vorbitori să suspecteze cătuși de puțin că tocmai **secularizarea vieții care a însoțit doctrina umanitarismului** este solul în care o astfel de mișcare religioasă anticreștină ca național-socialismul a fost capabilă să prospere”.

Național-socialismul a dispărut sub tunurile rusești, bombele aviației americane și tribunalul de la Nurnberg. Secularizarea vieții, nu! Liberalism, socialism, național-socialism, comunism – toate aceste ideologii se revendică a fi științifice, chiar dacă ideea socialismului științific a capotat, iar mișcarea libertariană este astăzi negată la nivel mondial.

Deși este un mit, neutralitatea absolută a teoriilor despre om, economie, politică și societate, în raport cu orice context și conținut etic, religios, teologic și metafizic, are rădăcini adânci în istoria ideilor. În ultimă instanță, problematica implicată este aceea dacă există o sursă a adevărului, o instanță mai înaltă decât omul și independentă de acesta – dar aceasta este cu totul altă problemă.

Totuși, dacă ar fi să ne păstrăm un spirit autocritic minimal și obiectiv ca civilizație umană, nu am putea trage decât o singură concluzie și anume că am transformat era științei și tehnologiei în cea mai mare **orgie a puterii** din istoria umani-

tății. Și toate acestea nu au avut ca scop principal decât materializarea visului de aur al omenirii: crearea „supraomului”, a omului făurit de om, care să fie succesorul etern victorios al nevolnicei și lamentabilei creaturi făcute de Dumnezeu sau de natură... Patosul scientist pe fondul extirpării spiritului și valențelor culturale a creat așa-numiții „eunuci spirituali”, ușor de sesizat, începând de la trecerile de pietoni, când pot fi văzuți cu ochii fixați în gadget-uri, până la înaltele tribune, unde, în calități oficiale, se străduie jalnic,

parcă la o primă citire, să convingă publicul cu discursuri electorale scrise de alții.

„Conceptia științifică despre lume și viață”, în variantele ei de stânga sau de dreapta, a presupus și presupune o reconstrucție la nivel ideologic și o construcție la nivel moral, etic, cultural și spiritual.

„Eunucii spirituali”, creații ale patosului scientist, ignoranți, diletanți și extirpați de orice duh al empatiei și simțirii umane, au devenit „noua

elită” după care galopează frenetic milioane și miliarde de oropsiți, altminteri liberi și chiar democrați. Unde nu există moralitate și liber arbitru nu poate exista nici responsabilitate personală, nici păcat, nici răscumpărare. Există doar logică booleană și matematici elementare, adică fermenții teoretici ai valorilor cotate la bursă.

Riscul unui stânga-împrejur plutește insuportabil în aer! Cum insuportabilă a ajuns și starea lumii de astăzi, în ciuda ghirlandelor și a decorurilor campaniilor electorale sau a unor tot mai ciudate sărbători de iarnă, sărbători tot mai puțin ancorate în tradiție, dar tot mai mult cotropite de un consumerism aflat dincolo de orice rațiune!

4. Trump și decalogul lui Chomsky

În forma sa americană, neoliberalismul progresist reprezintă, la o primă analiză, o „alianță”, o mezialianță între curentele mainstream ale mai noilor sau mai vechilor mișcări sociale (feministe, LGBT, etc), pe de o parte, și mediul

corporatist din sectoarele industriilor valoroase (Wall Street, Silicon Valley, Hollywood, etc), pe de altă parte. Această alianță a fost cea care a „lustruit” politicile americane, politici care au devastat sectorul industrial și clasa de mijloc, simbolul și fundamentul țesăturii social-economice și politice a Statelor Unite începând cu anii '50, până la începutul sec. XXI. Neoliberalismul progresist a fost instituționalizat odată cu revenirea la Casa Albă a celui mai fidel soț dintre președinți și a celui mai președinte dintre soții fideli – Bill Clinton. În locul unei coaliții de tipul New Deal (care ar fi cuprins muncitorii industriali, clasa medie urbană, afroamericani), Clinton a „forjat la rece”, între două trabucuri aprinse „la cald”, o alianță între antreprenori, zona semiurbană, noile mișcări sociale și tineri progresiști declarați, adepți nu ai biodiversității ci a „diversității”, multiculturalismului, drepturilor femeilor și minorităților sexuale.

Dereglementând sectorul bancar, Clinton a dat economia pe mâna celor de la Goldman Sachs, a negociat și aprobat acorduri de comerț „liber” (care au accelerat procesul de cădere industrială), punând cele mai temeinice baze crizei din 2008 dar și apariției celor mai teribili coloși bancari, prea mari ca să se mai prăbușească, mult prea mari ca să mai asculte...

Astfel, cei mai fideli votanți ai Partidului Democrat (așa-zisul „Brâu de Rugină”), împreună cu industriile din Sud, l-au votat pe Trump.

După mulți experți în politologie, venirea la putere a lui D.Trump ar reprezenta prăbușirea hegemoniei neoliberale (înclinăm spre o atitudine mult mai rezervată – Trump știe foarte bine cu cine are de luptat și cu siguranță nu este vreun sinucigaș, chiar dacă de multe ori se aruncă cu capul înainte și abia după aceea se uită spre ce)...

Cam pe aceeași linie se îndreaptă și căderea lui Renzi, BREXIT-ul, detenta Frontului Național în Franța, „murmurele” neo-nazismului german, maghiar, etc. Chiar dacă au ideologii și scopuri diferite, aceste „rebeliuni” electorale, dificil de anticipat pentru o clasă politică occidentală prea sătulă ca să mai poată gândi, au un element comun: refuzuri ale globalizării și ale corporatismului, ale neoliberalismului dar și a esta-

blishment-ului care le-a promovat.

S-a zis și se zice „NU!” unei combinații letale aflate în expansiune, combinație care cuprinde austeritatea, datorii excesive, muncă tot mai prost plătită și o antipropagandă nemaiîntâlnită făcută statului așa-zis lacom, corupt, arhibirocratizat, intervenționist, paternalist, etc. Acuzațiile că nivelul cheltuielilor cu educația, sănătatea, alte servicii și securitatea națională vin dominant din partea celor care au beneficiat de subvenții și contracte cu statul la dimensiuni imposibil de imaginat. Pentru nici o problemă socială, nici un stat nu a cheltuit în existența sa cât s-a cheltuit pentru salvarea băncilor private la începutul crizei globale din perioada 2008-2012. S-ar părea că atunci statul a fost bun, chiar dacă milioane de oameni și-au pierdut, peste noapte, și serviciul și pensiile (mulți și-au pierdut și viața – da, pierderile colaterale există și pe timp de pace)... Revolta a fost și împotriva destructurării universale a clasei de mijloc, a comerțului „liber” și a abordărilor iresponsabile a problemelor de mediu, a omnipotenței unui neoliberalism financiar scăpat de sub orice control (în numele economiei de piață libere, evident).

Asaltul asupra politicilor sociale, venit chiar din partea „stângii” politice americane, a fost mereu însoțit de atractive discursuri „progresiste”, astfel încât, în timp ce „clasa muncitoare” se topea, în țară, temele principale vorbeau despre diversitate, non-discriminare, acceptabilitate și toleranță. Încet dar ferm, **meritocrația** a luat locul **egalității** în discursurile progresiste, iar emanciparea era și este echivalentă cu promovarea unei mici elite de minorități „talentate” (apriori) în cadrul ierarhiilor corporatiste. Cam așa s-a născut neoliberalismul progresist care pune laolaltă, într-un „ghiveci” ideologic desăvârșit, idei trunchiate și false precum și forme imorale de financiarizare, cu atât mai lipsite de morală cu cât făceau mai mult apel la aceasta. Falsa stângă apărută și adunată sub ideologia neoliberalismului progresist a înlocuit astfel, treptat dar consistent și durabil, stânga autentică (a fost poate cea mai mare realizare a unei ideologii aplicate după anii '90); stânga falsă și stânga autentică, câtă a mai rămas, au fost astfel, pe termen lung antagonizate, puse cumva

în opoziție, chiar dacă se revendica ca vizând același segment social.

Emanciparea nu înseamnă nici multiplicarea sau diversificarea ierarhiilor corporatiste, nici îngroșarea rândurilor celor care muncesc până la epuizare, „din plăcere”, în cadrul acestor corporații și care arată la 40-45 de ani, în cel mai fericit caz, ca niște lămâi stoarse, boțite și încrețite prematur, numai bune de trimis în șomaj...

După zgâlțâirea întregului establishment american, urmare a ascensiunii „peste rând” a lui Trump cel neascultător, faptul că astăzi angajații sistemului public american nu își pot lua salariile urmare a blocării legii bugetului în Congres reprezintă în sine o undă de șoc (încă una) a seismului politic enunțat mai sus.

S-ar părea însă că șocul a trecut Atlanticul și a cuprins, în cele mai neașteptate locuri și sub cele mai nedorite forme, și Europa: criza politică din Germania, BREXIT-ul Marii Britanii, contestarea sângeroasă și în stradă a lui Macron și alte asemenea răbufniri, care te duc cu gândul la Europa revoluționară a anilor 1848.

Nici în Asia nu există semnele unei stări de pace cât de cât durabilă: Orientul Mijlociu este asediat de decenii la rând, Extremul Orient se supraîncălzește în disputele tot mai neliniștitoare dintre flotele Chinei și SUA din Pacific, iar Africa are deja secole de când sângerează și se zbate în suferințe cumplite și războaie teribile.

Nu credem că greșim când afirmăm că Europa este pe cale de balcanizare iar planeta pe cale de afganizare!...

Ce fac atâtea instituții internaționale create în primul rând pentru a conserva pacea și buna conviețuire între națiuni? Să-i dăm cuvântul lui **Boutros-Ghali**, fost președinte al ONU: „ONU a devenit un subordonat al NATO”. Fără alte comentarii. Despre restul instituțiilor internaționale financiare și de comerț nu mai trebuie să dăm explicații: se cunoaște geneza și rolul lor.

De unde atâtea conflicte în timp de pace? Sau ar fi mai potrivită întrebarea: de unde atâtea pace într-un război pe care-l poartă toți dar nu-l recunoaște nimeni? Să nu uităm că în virtutea universalității modelului occidental, cu cele 800 de

baze militare (cunoscute) aflate în afara teritoriului SUA, cu aliați sau fără, America își alocă drepturile către „toate azimuturile” să garanteze orice este compatibil cu interese ei: secesiuni teritoriale, sprijin pentru unele regiuni totalitare (sau invers), finanțarea și sprijinirea a tot soiul de dizidențe ce pot genera regimuri pro-occidentale (și care nu sunt, în mod obligatoriu, și democratice), etc. **Banul și glonțul – simbolurile democrației utilitariste.** De altfel, republica imperială (să numim astfel SUA) pare să stabilească o „legătură de sacralitate” între glonț, dolar și națiune. Această „sacralitate” îi permite, după cum spune **Woodrow Wilson**, să „cumpere lumea pentru a-i da libertate și justiție”. Premonitriu, frumos și temeinic spus!... Este evident că lumea occidentală nu se mai limitează sau nu mai este interesată să se evidențieze ca o elită intelectuală, clericală, capitalistă sau militară. Acum ea reprezintă înaintea de toate o comunitate de interese economice foarte puternic concentrate nu la „centru” (cum era în perioada de glorie a colonialismului), ci la nivelul unui „nucleu” alcătuit dintr-o suită de corporații mai mult sau mai puțin rezidente, fie pe arealul geografic al unei puteri sau alteia, fie prin vreun paradis fiscal ori pe vreun vapor de lux aflat într-o perpetuă croazieră. Și încă ceva: la „centru”, etnocentrismul și patriotismul sunt cu atât mai puternice cu cât același atribut trebuie să fie mai persiflate și mai slabe la periferie. De altfel, **A. Tocqueville** ne spunea cu peste două secole în urmă că: „Democrațiile nu înfruntă problemele din afară decât pentru motivele care vin din interior”. Ei, dar cine-și mai bate astăzi capul cu cititul?!...

Diferențele dintre „nucleu”, „centru” și „periferie” devin tot mai evidente: toate statele care aparțin centrului sau periferiei, cu câteva excepții, sunt scufundate în datorii financiare imposibil de explicat, inacceptabil de plătit! Dar nici un „nucleu” nu are această tristă performanță, iar dacă din „eroare” intră în criză, primul care se repede să-l salveze este „centrul”! (adică statul)... Când 55% din comerțul mondial trece prin paradisurile fiscale, cum să nu fie Occidentul supraîndatorat? Cui?...

Japonia, Italia, SUA au gradul de îndatorare de

peste 100% din PIB; Canada, Germania, Franța, Marea Britanie, Spania, între 70%-100%. La celălalt capăt stau India (67%), Brazilia (66%), China (44%), respectiv Rusia (17%).

Niciodată în istoria lor, cu excepția perioadelor de război, țările occidentale nu au avut un grad de îndatorare atât de înalt, iar până în 2050 se estimează o îndatorare a țărilor dezvoltate de peste 250% din PIB! Există vreo legătură între geopolitică și nivelul de îndatorare? Evident, și mărturie stau crearea și escaladarea stărilor de tensiune politică și militară între centrele de putere ale planetei, ba chiar și între cele care tradițional au fost și sunt aliate (încă)...

Gestionarea mondială a datoriilor este o strategie la fel de importantă ca spinoasa problemă a limitării cursei înarmărilor (cursă care se pare că tocmai ce a trecut din nou în regimul de „galop”). Să nu se uite de alambicatele relații între cei „trei mari”: SUA, China și Rusia, relații care combină ghemuri explozive de interacțiune de ordin economic, financiar, politic și militar.

Prin urmare încep să se întrevadă tot mai evident semnele de slăbiciune ale Occidentului: fierbere politică cu devieri extremiste, tendințe centrifuge din mai vechile sau mai noile alianțe și/sau construcții politice, economice și militare, subrezirea vizibilă a țesăturii sociale și starea tot mai precară a finanțelor publice. **O.Spengler** a văzut și a prevăzut un astfel de declin datorat, s-ar părea, și unui soi de epuizare a vitalității unei civilizații care deja are două milenii de când s-a pus în fruntea lumii.

S-a ajuns până acolo încât principalele țări occidentale nu mai pot să-și impună condițiile nici măcar țărilor sărace care încep să se împrumute direct de la China (de unde se împrumută și SUA). **Consensul de la Washington** a fost în bună măsură înlocuit de **Consensul de la Pekin** în timp ce sistemul financiar-bancar mondial intermediază finanțarea țărilor dezvoltate cu banii economiști de populația din țările sărace sau în curs de dezvoltare. Și aceasta după ce multe din cele 11 state ex-comuniste care au aderat la structurile europene **au crezut că universalizarea democrației liberale occidentale este echivalentă cu „condamnarea la prosperita-**

te”. A trebuit ca după '90, o succesiune teribilă de crize care au înconjurat planeta de mai multe ori, să trezească la realitate zeci și sute de milioane de oameni care au început să constate, la început cu surprindere, apoi cu revoltă, cum propriile lor țări au devenit, peste noapte, devastate social și economic și cum milioane dintre ei au luat drumul către Occident, abandonându-și familiile, tradițiile, țara și părinții. Par cuvinte mari, nu?!... Ar trebui să-i întrebăm pe cei care au emigrat, să-i întrebăm pe copiii și părinții lor, să le simțim dramele, dacă s-ar putea, cel puțin o oră pe săptămână.

S-a văzut atunci că masa bogaților se află pe un postament mult mai înalt decât zidul Berlinului care tocmai fusese demolat. Nu credem că în următorii 50 de ani se va mai doborî vreun zid din cele care se construiesc astăzi, mai trainice și mai înalte decât înaintașul lor berlinez.

Iată de ce ne exprimăm rezerva că cele 11 țări (să le spunem G11) vor avea șansa să fie tratate de la egal la egal în următoarele 5 decenii, cu cele din grupa G8.

Când Zidul Berlinului a fost doborât au fost manifestații de bucurie, concerte, discursuri de politicieni care de care mai încurajator, media, etc. Atunci...

De atunci și până astăzi au „apărut” sute și mii de km de ziduri, fie din sârmă ghimpată, fie din plăci de beton, fie din cine știe ce alte materiale. Oricum, despre acestea nu se discută nici la fel de mult, nici la fel de aprins ca de Zidului Berlinului, nici concerte și nici media nu se prea văd prin preajmă. Oare de ce atâta liniște globală?... Să fie de vină corectitudinea politică?... S-ar părea că în cele din urmă, aceasta nu este altceva decât „spirala” pe care urcă politica când pendulează între tiranie și anarhie, sărind peste democrație. Și pe măsură ce politica urcă, lumea coboară! Moral, etic, social, economic... Scade „producția” de soluții și crește „producția” de probleme - și aceasta se cheamă tot evoluție, nu?!

Scriem toate acestea cu o mare părere de rău, ca europeni ce dorim a fi din toată inima. Dar la nivelul deciziilor planetare vocea UE cântărește mai puțin decât a Rusiei sau a Chinei. De ce? E

greu de răspuns, dar și mai greu de recunoscut! Euro nu este moneda de rezervă a planetei. Vocea Europei nu există dar vocile Europei, da! Franța, Anglia, Italia au bugete de înarmare mai mari decât ale UE.

Pe de altă parte, instituțiile globale au mijloace și puteri mai mult decât limitate:

a. UNESCO, cu un buget de 700 milioane \$/an nu are nici pe departe resursele necesare pentru a putea fi o instituție eficientă;

b. Cu un buget de 1 miliard \$/an, ce probleme poate rezolva FAO când pe planetă există peste 3 miliarde de flămânzi și înfometați cronici?

c. Construit în 1950, sediul ONU este la limita uzurii fizice.

Și fiindcă pragmatismul a adus în vârfurile ierarhiilor majorității instituțiilor publice (interne și internaționale) o dominantă pătură politică fără prea multă pregătire profesională, fără prea multă etică și morală, fără prea multă responsabilitate, deciziile care de regulă vizau odată adâncimi și termen lung, au devenit decizii de suprafață și pe termen scurt. Tot mai scurt. Și tot pragmatismul a făcut ca discuțiile despre spațiul soluțiilor să se transforme în discuții despre spațiul vinovaților, stârnind astfel, prin intermediul mijloacelor media, un fel de „poftă perpetuă de sânge” la nivelul cetățeanului, al publicului larg.

Discuțiile despre regulile jocului s-au transformat în discuții aproape exclusive despre jucători, discuțiile despre scopuri și principii s-au transformat în șuete de alcov și „dezvăluiri” despre problemele familiale sau alte obiceiuri personale, cu relevanță infimă dar producătoare de rating-uri ridicate în contextul unui public tot mai precar educat. Și dacă au fost și personalități care au atras atenția, mai sever sau mai „soft” asupra unor astfel de probleme, primii care au căutat „să-i înădușe” nu au fost nici serviciile și nici media nu știu cărei puteri de la răsărit, ci chiar corifeii bine sponsorizați ai vreunei ideologii sau alteia care s-au „simțit” atacați și devoalați de astfel de critici.

Să considerăm, de pildă, pe bine cunoscutul **Noam Chomsky**, eminent om de știință și de

atitudine, el însuși caracterizându-se drept un „socialist libertarian”. Prin anii 2003-2004, **Peter Collier** și **David Horowitz** au publicat „The Anti-Chomsky Reader”. Trebuie spus că pentru intelectualii de dreapta, **Chomsky** are reputația negativă a unui stângist neo-marxist „antic”, expert decăzut la rangul de „conspiraționist irecuperabil”. De unde atâta „atenție” din partea intelectualilor de dreapta? **Împreună cu Edward S. Herman**, **Chomsky** publică „Manufacturing Consent”, o carte care cuprinde o critică devastatoare la adresa „elitei politice” a SUA. Cartea debutează cu descrierea unei metodologii, așa-numitul „model al propagandei” în Statele Unite, la baza cărora stau trusturi de presă gigant care dețin canale private de televiziune supuse toate obiectivului maximizării profitului și nicidecum informării obiective și corecte a publicului. Obiectivul maximizării profitului a forțat apelul la publicitate de sute de milioane de dolari de la multinaționale de rang global, fapt care a modificat dramatic întreg comportamentul și structura mass-media. **Herman și Chomsky** arată în mod explicit cum controlează multinaționalele media dar și „elitele” de la Washington DC, astfel că orice informație cu impact negativ în ochii electoratului era filtrată, distorsionată sau, după caz, eliminată. **Chomsky** a mai descris apoi în detaliu „metodologia” victimelor demne (worthy victims) vs victime nedemne (unworthy victims).

Experiența în democrația americană îl ajută apoi pe Chomsky să elaboreze așa-numitul „decalog al lui Chomsky”, din care cităm câteva reguli de manipulare și control a societății:

– poporul trebuie să aibă mintea departe de

problemele esențiale;

- poporul trebuie să perceapă conducătorii drept salvatorii națiunii;

- poporul trebuie pregătit în mod continuu, fără pauză, pentru ce-i mai rău;

- propaganda oficială trebuie să inoculeze poporului că și ce i se pregătește și aplică rău, tot spre binele său este;

- gândirea poporului trebuie îndreptată către acea zonă de unde nu mai pot fi sesizate legăturile dintre cauze și efecte;

- poporul trebuie să reacționeze emoțional, nu rațional; asta doar dacă trebuie să reacționeze;

- poporul trebuie transformat într-o masă electorală fără atribute superioare (și pentru aceasta este suficient un învățământ nefuncțional, desființarea modelelor și o disciplină socială slabă);

- spiritul gregar (de turmă) trebuie indus în masă prin transmiterea subliminală a mesajului culpabilității individuale, grefat pe starea de neputință, de fatalitate;

- poporul nu trebuie să creadă în existența politicilor, strategiilor și mijloacelor oficiale de dezinformare (conform regulii de aur a democrației, care spune: „cu cât mai liberi, cu atât mai „legați”).

Dar, ca și **Chomsky**, și noi credem și suntem convinși că, în ciuda acestor circumstanțe și realități, **SUA rămâne cea mai liberă țară din lume.**

5. Concluzii

Automatomul este un concept introdus de **Erich Fromm** pentru prima dată în lucrarea sa „The Fear of Freedom” (1942), **exprimând un comportament opus comportamentului autoritarist.** Automatomul este individul care încetează a mai fi el însuși, devenind exact ceea ce așteaptă ceilalți de la el. Altfel spus, omul devine un **automatom** când ajunge o persoană perfect predictibilă, cu reacții programate, care se pierde într-o mulțime de automatomii sau o mulțime de „cameleoni bipezi”, care împrumută tră-

săturile mediului înconjurător și de la care primește în permanență semnale coordonatoare. Și așa cum precizează Fromm cu aproape opt decenii în urmă, automatul nu este capabil să iubească, să empatizeze.

Fără sentimentul iubirii nici pentru sine, nici pentru celălalt și nici măcar pentru propria familie, ascultător și fără calități care să-l deosebească de restul mulțimilor, omul viitorului vine gata proiectat dintr-un trecut obscur și întunecat.

Herve Juvin, intelectual francez de elită, specialist în geopolitică, avertiza asupra acestei posedări a omului de ceea ce este specific și intrinsec numai omului: „Ce va rămâne din homo economicus, omul intereselor, dacă nu **dezastrul pe care-l numim dezvoltare?** Trebuie să ne imaginăm neîncrederea copiilor de la școală în fața unui ghid blazat: pentru asta am distrus viața, am sterilizat atâtea pământuri, am golit mările de pește și pădurile de copaci, în numele cultului dorinței comerciale! Iar răul li se va părea mult mai rău decât orice rău produs de sclavie, de taberele de exterminare și gulagurile totalitare”.

Această valență comercială a întregii omeniri (care riscă să cotopească și lumea interioară, nu doar cea exterioară nouă, cu tot cortegiul de dezastre enumerate mai sus) se pare că totuși nu a ajuns la capătul puterilor în a diviza și distruge. De exemplu, pentru corporații „navigarea în ape legislative” diferite de cele naționale costă foarte mult. Și atunci, aplicând presiunile și metodele bine cunoscute (într-o expresie sintetică, se numește „lobby”), multinaționalele s-au gândit să extindă, să expandeze legislația americană, prin diferite practici și proceduri, astfel încât globalizarea să-și însușească și practicile comerciale și pe cele fiscale printr-un așa-numit proces de „upgrading” – **proces care declarativ este menit luptei împotriva corupției**, a teorismului, pentru apărarea drepturilor omului, democrației și tot ce știm că mai urmează (a se vedea cartea lui Thomas Friedman – Lumea este plată).

Între timp însă, „lovitura de stat legislativă globală” s-a dat și a avut ca rezultat impunerea de legi corporatiste la nivelul statelor dincolo de orice argument de reprezentare, dincolo de ne-

cesitățile realităților economice, sociale și politice, dincolo de orice argumentare și practică democratică.

Orice părinte știe că dacă vrea să se bucure de copilul său trebuie să aibă grijă de el mai ales atunci când este mic. Ideea liberului schimb, a liberei circulații a capitalurilor a devenit „crezul” economiei de piață, deși oricine știe (și istoria economică o confirmă) că orice nouă industrie, întocmai ca un copil mic, pentru a crește trebuie protejată. Cel puțin la fel cum își protejează economia marii susținători ai liberei circulații a capitalurilor, atunci când nu le priește aplicarea propriilor teorii a liberului schimb (adică mai tot timpul).

Revenind la legislația comercială și fiscală de sorginte americană care trebuie globalizată din motivele subliniate, să amintim că procurorii americani își extind astfel influența și aria de serviciu dincolo de granițele SUA, în baza unor patente americane care pot transforma orice individ sau firmă în subiect de anchetă. Să notăm că prin astfel de „tehnici”, cea mai mare amendă a fost aplicată unui contractor gigantic din Brazilia, în 2016 (compania Petrobras). Pentru presupusa finanțare a unor operațiuni legate de Iran și Sudan, banca franceză BNP Paribas a plătit amenzi de 9 miliarde \$ către Trezoreria SUA, iar pentru încălcarea anumitor norme financiare, DEUTSCHE BANK a plătit aceleași instituții, 6 miliarde \$ (inițial amenda fusese de 14 miliarde \$). În același „spirit”, companiile europene au plătit, cu titlul de penalități, sistemului financiar american peste 45 miliarde \$ (și acesta este doar începutul).

Deoarece cam toate companiile trebuie să se supună legislației americane, s-a apelat la soluția „ofițerilor de conformitate”, specialiști în legislația financiar-bancară americană, avocați, firme de consultanță a căror plată s-a constatat a fi de 2-3 ori mai mare decât amenzile propriu-zise (să-i zicem hoție la drumul mare – știm că vom fi acuzați de tot felul de năzbâtii, dar altfel nu poate fi denumit acest „parteneriat public-privat” de inspirație trans-atlantică)...

Sunt însă lucruri și mai grave. De exemplu, filiala franceză din SUA a multinaționalei Alstom,

specializată în energie, a fost vândută către General Motors la un preț „foarte avantajos” ca urmare a unor investigații ale procuraturii americane împotriva directorilor săi (unul dintre ei fiind arestat „preventiv” și petrecând mai multe luni prin închisorile americane). Convingătoare lupta asta anticorupție!... Și mai ales globală!

Astfel că, într-un final, din cauza sancțiunilor și „procedurilor” americane în ale circulației libere a capitalurilor, mai multe bănci europene și-au închis sucursalele din diferite țări (mai ales din Africa și Orientul Mijlociu), motivul real fiind cel al sancțiunilor aplicate acestora.

Față de impunerea extrateritorialității jurisdicției interne de către procurorii americani, au putut reacționa doar puteri de dimensiunea Chinei (spunând că toate datele și cifrele companiilor chineze sunt secrete de stat) respectiv Rusiei (care și-a rezolvat problemele prin Organizația de Cooperare de la Shanghai și acorduri bilaterale cu China și alte țări).

Până în prezent, probabil din motive de „conștiință” sau de frica de a fi prinsă, UE nu are încă un răspuns (deși companiile europene au fost cel mai mult afectate).

Problema majoră nu o reprezintă nici dimensiunea amenzilor și nici anii de detenție, ci procedurile globale de intimidare, de „sufocare” economică, de anvergura problemelor sociale (care au cuprins temeinic însăși statele occidentale puternic dezvoltate) și de expansiunea efectivă a fricii, căci, în cele din urmă, este vorba de pericolul unei dependențe strategice de facto și supunerea crescândă și necondiționată față de agenda marelui business.

Să luăm exemplul luptei contra plăților cu bani lichizi, război purtat în numele anticorupției, a eradicării terorismului fără a se discuta prea mult și la vedere despre faptul că de fapt reprezintă o metodă tot mai perfecționată de a preda controlul asupra banilor și tranzacțiilor către un număr restrâns de companii care nu sunt nici din Europa, nici din Asia, nici din Africa sau Australia. Și ce mai rămâne din suveranitatea unei țări (atâta cât mai este) când și resursele și banii sunt administrate și administrați din afara granițelor ei, toate plățile fiind monitorizate de pe

vreun server aflat, să spunem, în California?!... Iată de ce la Davos (2017) campionul și susținătorul liberului schimb nu a mai fost fruntea statelor capitaliste, ci China, ultimul și cel mai mare stat comunist! Stranie întorsură ideologică!...

Să ne readucem aminte de cuvintele lui **Herve Juvin**: „Coruperea credințelor noastre de către tirania pieței este de departe mult mai toxică și distructivă decât orice altceva. Identitatea colectivă, cultura, civilizația, originile, tradițiile, libertatea politică, demnitatea morală, mândria națională nu sunt negociabile”.

Cum însă „birocrăția răului” este infinit mai extinsă decât „birocrăția binelui”, este greu de crezut că lucrurile vor intra pe un făgaș al normalității în următoarele cinci decenii. Chiar așa, cum arată birocrăția binelui? A văzut-o cineva? Noi, nu!

Foarte mulți intelectuali, analiști, politologi vorbesc pe tonuri tot mai înalte despre faptul că lumea occidentală, cu instituțiile și valorile care o caracterizează, se află sub un atac fără precedent. Cauza principală? Dorința și voința noilor puteri de a reîmpărți sferile de influență pe teritorii rezervate până mai ieri puterilor mai „vechi”!

De ce n-ar mai sta pe acasă și mai noile dar și mai vechile puteri? Că de atâta grijă pentru alții, după cum am arătat, am afganizat întreaga planetă.

Reactivitatea spațiilor sociale nu doar din Orientul Mijlociu (sau mai îndepărtat) ci și din Europa Occidentală (Italia, Marea Britanie și desigur, Franța) este catalogată și încadrată de tot felul de analiști, de la naționalism la extremism, de la montaje ale Moscovei până la acțiuni teroriste, de la scenarii ale CIA până la cele ale FSB, etc. De fapt, ne târâm în același mediu sterp al unor promisiuni care țin la mare „cinste” o mână de politicieni descalificați de rezultatele a decenii de eșecuri și minciuni „vizionare”.

Parcă am trăi într-o lume în care simțurile au fost extirpate. „Pieirea simțurilor rezultă din intermedierea universală a monitorului digital

prin care trece orice contact cu lumea externă, până la a o substitui și a o face să dispară. Este dat ordinul de a termina cu natura, iar visurile sunt locuite de promisiunile industriei. Trupul visează că nu mai moare, picioarele că nu mai merg, mâna că nu mai scrie” (și creierul că nu mai gândește – n.a) – notează **Herve Juvin** în „**Guvernarea dorinței**”.

Și **Juvin** se întreabă apocaliptic: „Vom supraviețui oare teribilului secol XXI, pentru care secolul XX nu a fost decât o pregătire provincială?”.

Vechea promisiune cu care trebuie să terminăm odată cu orice determinare, cu natura și cultura, împreună cu promisiunea prometeică că lumea și viața pot deveni ceea ce facem noi cu ele pentru a ne satisface toate dorințele,

toate acestea însoțesc, ideea că se naște un om de tip nou (altul!) și că această naștere va apărea la intersecția ideologică unde nazismul și stalinismul, la braț, au bătut deja palma cu liberalismul și neo-marxismul. Deoarece ultimele două sunt pe cale de a reuși acolo unde primele două au ratat: dispariția lumii ca lume și a omului ca om. Nimeni nu vrea să ia seamă că Occidentul nu este nici atât de puternic pe cât se crede și nici atât de decadent pe cât și l-ar dori mulți, prea mulți!... Revitalizarea Occidentului nu trebuie văzută nici prin prisma unor doctrine politice (pe care oricum, nu le mai ia nimeni în serios), nici prin prisma unui individ sau altul ajuns cine știe cum la butoanele puterii, ci prin prisma intereselor vitale a următoarelor 5-7 generații. Repetăm: interesele generațiilor viitoare, nu ale unor partide politice cameleonice ori a unor transnaționale aflate permanent în căutare de piață și mână ieftină de lucru.

Sau trebuie plecat de la premisa valabilă pentru orice civilizație că și pentru Occident s-a cam scurs nisipul din clepsidră?...

Sau poate trebuie să acceptăm că și în continuare relațiile de tipul Putin-Trump vor avea vreun efect în recalibrarea puterii întregului Occident?

Sunt scenarii pe care nimeni nu vrea să le analizeze din motive care țin mai mult de un politicianism mediocru și obscur, lipsit de oamenii de

anvergură politică a unora din marii înaintași.

Niall Ferguson numește și identifică următorii factori de succes ai Occidentului (sau factori esențiali – Killer Apps): concurența, revoluția științifică, războiul („părintele” multor inovații, în ciuda zecilor de milioane de victime), statul de drept, caracterul sacrosant al proprietății private, progresele în medicină, dezvoltarea societății de consum și o anumită „etică a muncii”.

Nici factorii de succes, nici factorii de insucces nu rămân însă, sub aspectul acțiunii lor în timp, de aceeași parte a baricadei. Dacă am considera de exemplu concurența, războiul și dezvoltarea societății de consum, putem observa că:

a. Războiul a facilitat dezvoltarea comercială a anumitor tehnologii și produse (energia atomică, informatica și internetul, valorificarea comercială a anumitor materiale și semifabricate, etc) dar, de la un timp (ultimul deceniu al secolului XX) până și aspectele considerate oarecum benefice au devenit insignifiante în raport cu transformările profund entropice pe care le provoacă atât asupra mediului social și natural cât și (mai ales) asupra omului în sine.

b. Concurența, „motorul” capitalismului, alături de mâna invizibilă a pieței (pe care o sărută toți, deși nu a văzut-o nimeni), a ajuns cel mai mare adversar al firmelor, fapt care, pe de o parte a condus la o malformare a pieței și apariția dinozaurilor economici și financiari (sub forma corporațiilor și instituțiilor financiar bancare gigant) și, pe de altă parte, a determinat până și FMI-ul (instituție reținută sub aspectul declarațiilor critice) să declare că multinaționalele ar trebui să-și aducă aminte de concurență. Astăzi concurența reprezintă în mod dominant, un ansamblu bine controlat de lobby și resurse financiare de ordinul sutelor de miliarde de dolari, menite a „unge” mecanismele tot mai gripate ale economiei de piață (după expresia lui Toynbee și Tofler).

c. În ceea ce privește societatea de consum, direcțiile de dezvoltare imprimate de aceasta ar putea sucomba în maxim 2-3 decenii din motive cât se poate de simple:

- în primul rând, planeta nu va avea resurse

să satisfacă consumul populației dacă am considera că 80% din aceasta ar face parte din „middle class”, deci cu un venit mediu de 1500\$-2000\$/lună (ceea ce ar echivala cu un consum anual global de bunuri și servicii între 110.000 și 156.000 miliarde \$ - altfel spus, cam 10 PIB-uri ale Chinei într-un singur an).

- în al doilea rând, revoluția tehnologică în domeniul digital, al nanotehnologiilor și roboticii, va duce la crearea locului de muncă hiper-specializat în condițiile în care vor dispărea astfel între 4-7 locuri de muncă, ceea ce ridică semne de întrebare referitoare la ce, cum și cui vor mai trebui atâtea bunuri sofisticate în condițiile în care, de exemplu, din 10 milioane angajați vor rămâne cel mult 2-3 milioane (în scenariile cele mai optimiste).

Se va crea astfel o societate pentru ban și tehnologie, o societate în care omul normal cu greu va fi acceptat ca o slugă slută și proastă, o societate în care omul nu va mai avea nici destin, nici viitor, cel mult un program (de servire și de monitorizare).

Cât din omenire este conștientă de posibilitatea unui astfel de viitor? Și dacă nu ne place, îl putem ocoli sau vom fi ostracizați și etichetați drept primitivi, retrograzi și nostalgici...

Înainte de criza ucraineană, Europa avea schimburi comerciale cu Rusia de peste 270 miliarde \$, cu China de 65 miliarde \$, iar cu SUA de doar cca 20 miliarde \$

Pe cine, cum și cât a lovit politica embargourilor? Mai poate cineva să-și hotărască singur destinul când o construcție politică gigantică precum UE se află la remorca aliatului strategic transoceanic?... Când spunem că alianța NATO este liantul fundamental al stabilității democrației occidentale (ceea ce este dincolo de orice discuție), avem în vedere și creșterea exponențială a practicilor aplicabile altădată adversarilor aflați în spatele Cortinei de Fier de puterea militară aliată dominantă? Rămânem să acționăm în domeniul principiilor sau în cel al intereselor imediate? Dorim soluții pentru generații sau soluții pentru problemele create de alte soluții?!...

Dincolo de pierderea vitalității sugerată de

Spengler și Toynbee (care vorbesc de mult timp de declinul Occidentului), slăbirea democrațiilor, către care priveau cu speranță sute de milioane de oameni (și încă mai privesc), este în primul rând o problemă a extirpării oricărei urme de etică, morală și principii între participanții și aliații de până mai ieri împotriva dictaturii și a înjosirii demnității umane. Marea primejdie pentru Occident vine așadar din interiorul acestuia și dacă istoria ultimilor milenii nu ne este de învățătură privind prăbușirea construcțiilor imperiale sub ciocanul și în mlaștina corupției, a lipsei de morală, a sacrificării periferiilor în speranța deșartă a salvării „centrului”, atunci poate responsabilitatea pentru generațiile viitoare să mai reprezinte o speranță a inversării acestui proces entropic, de disoluție a unei civilizații căreia, cel puțin din punct de vedere material, încă nu-i lipsește nimic?

China a fost prima putere economică a lumii în Antichitate și apoi în urmă cu vreo două sute de ani, iar astăzi se lansează spre a treia perioadă de dominare a lumii. Între timp, Europa își consumă energia mai cu una, mai cu alta, mai cu un atac terorist, mai cu câteva sute de mii de emigranți, ori cu proiecte vechi de înfiripare a unei armate a UE (după ce, în urmă cu vreo șapte decenii a votat împotriva acestui proiect tocmai cel care l-a inițiat – cine și ce să mai înțeleagă?).

Iar pe cei care deplâng ofensiva împotriva Occidentului din postura de ex actuali sau viitori beneficiari de stipendii sub diverse forme, nu putem decât să-i compătimim.

Este mult mai benefică și cu o minimă speranță de corectare a marilor lipsuri manifeste pe toate planurile vieții democratice, o atitudine critică (cu riscurile pe care și le asumă cei care o fac – printre altele și acela de a nu fi niciodată stipendiați în vreo formă sau alta). Dar dacă suntem cu adevărat conștienți de pericolele care pândesc slăbiciunile dintotdeauna ale democrațiilor și ne dorim ca nepoții și copiii noștri să nu trăiască în lumea care a căzut nu de mult, atunci lamentările bocitoarelor de serviciu pe la urechile UE nu ajută, ci dimpotrivă, strică mai mult și mai repede și ceea ce a mai rămas. Nu tot Occidentul l-a scos personalitatea anului pe Hitler (cu opt dece-

nii în urmă) și pe Vladimir Putin, astăzi!? Și atunci ce să mai faci? Sau ce să mai faci când toată presa și opinia publică americană îl calificau pe Bush Jr. drept „cel mai prost președinte din istoria Statelor Unite”? Sau ce să răspunzi și cui să justifici campania ratată a identificării nu știm a căror arme chimice, bacteriologice, atomice și ce ne mai trece prin minte, doar pentru a avea „mână liberă” în Irak (până nu de mult, și el, fost aliat). S-o numim „inconsecvență democratică”?... Atunci este limpede că oricui i se poate întâmpla, dintr-un motiv sau altul: **ieri aliat, mâine bombardat!**

Sau ce și cui să răspunzi când este de notorietate sursa banilor pentru campaniile electorale ale lui Sarkozy, dar mai ales „maniera” în care a fost tratat cel care l-a sponsorizat?!... Asta-i democrația? Dar când șeful OLAF-ului este schimbat peste noapte pentru că tocmai ce a descoperit fraude de vreo 800-900 milioane de euro, firele ducând către vârfurile Comisiei Europene, „vârfuri” aflate altminteri într-o teribilă luptă anticorupție în țările care au aderat mai recent și care se află, din toate punctele de vedere, mai pe la periferia Europei?!...

Cine și de ce l-a arestat pe fostul șef al FMI, implicat într-un scandal sexual „fabricat”? Al-Queda sau Daesh? Nu credem... Cine a creat această lume care acum se repede asupra celor care au creat-o!? Nu a creat-o nici Irak-ul, nici Palestina, nici Afganistanul, Libia sau Emiratele Arabe Unite, Siria sau Nigeria. Ai voie să te plângi când glonțul tras spre altul ricoșează în propria-ți tâmplă?

Toate acestea poate nu afectează, direct și imediat, starea fiecărui om sau a fiecărei persoane la dimensiunea și profunzimea apte a ține trează vigilența fiecărui iubitor devotat al democrației. Sau poate ar trebui plecat de la premisa că Occidentul nu mai este nici atât de puternic pe cât era, dar poate nici atât de decadent pe cât îl descriu tot mai mulți dintre cei disperați că democrația riscă să se transforme dintr-o iluzie într-un nor de praf...

Să nu fie atât de decadent pe cât îl descriu analiștii neînregimentați? Procurorul General din Conneticut, **Robert K. Killian** declara recent:

„Urăsc să spun că marile companii petroliere sunt mai mari decât Guvernul Statelor Unite, dar tratamentul preferențial din partea guvernului nostru conduce cu siguranță la această concluzie”.

Iar jurnaliștii **Dana Priest** și **William Arkin** notează: „Avem două guverne: unul cu care cetățenii sunt familiarizați și care operează mai mult sau mai puțin la vedere; celălalt, un guvern paralel, strict secret, ale cărui componente s-au înmulțit ca ciupercile în mai puțin de un deceniu, devenind în sine un univers gigantic și lăbărat”. Iar analistul republican **Mike Lofgren** continuă: „Există un guvern vizibil situat în jurul Mall-ului din Washington și există un altul, mai ascuns, mai indefinibil, **care nu este explicat la orele de cultură civică și nici nu poate fi văzut la Casa Albă sau la Capitoliu** – Statul Profund, care acționează potrivit propriei busole, indiferent cine se află formal la putere”.

Să-i considerăm și pe acești gazetari „infestați” cu teorii conspiraționiste?!... Să zicem că da! Ce ne facem însă că mai sunt câteva milioane? Ce i-o

fi apucat pe toți?...

În 2014, **Peter Dale Scott** publică volumul „Statul profund în America, Wall Street, cartelul petrolier și atacul asupra democrației” în care marele profesor și diplomat canadian analizează printre altele și vehemența cu care este acuzată superficialitatea și ignoranța votanților de către elitele occidentale, care au descoperit, peste noapte, mitul votantului rațional, angajat civic, poate chiar mai mult decât cei din epoca hippy?!...(sau mai bine, nu!)

Această vehemență devenită peste noapte principala grijă a aleșilor demonstrează faptul că nu numai candidații la președinția SUA dau dovadă de o schizoidie a discursului (recunoscută de altfel chiar de Hillary Clinton) ci și „elitele” politice asociate, astfel că cei care până nu demult făceau apologia sistemului democratic occidental, au devenit brusc adversarii democrației directe. De ce ar fi însă nemulțumiți când în fapt se străduiesc de decenii să cultive „omul puțin”, omul limitat, pragmatic, fără prea multă educație și cu cât mai puțină cultură?

Iată că „l-au produs” și iată că mai are pretenția să și voteze! Nu poți fi un prieten al democrației doar când îți convine, doar când câștigi, ci și când pierzi, chiar dacă obligațiile private nu mai pot fi satisfăcute din poziții publice. Și fiindcă Trump este văzut ca un „Katrina” politic în centrul democrației mondiale, să subliniem totuși că fundamental nu s-a schimbat nimic din vechile obiceiuri de la Casa Albă. Adică, la Trezorerie nu putea fi pus cineva mai nimerit decât un fost partener al lui Goldman Sachs (Steven Mnuchin), director al Consiliului Economic Național, nimeni altul decât fostul număr 2 de la aceeași instituție (Gary D.Cohn) iar șeful diplomației americane (Rex Tillerson) reprezenta puternica lume a petroliștilor (Rex fiind și un fost CEO la Exxon).

Henry Fairlie (un proeminent jurnalist britanic) dă o definiție teribil de actuală statului profund (ascuns) și establishment-ului în Marea Britanie ca fiind „întreaga matrice de relații oficiale și sociale în interiorul căreia este exercitată puterea” (și subminată democrația –n.a).

Această dihotomie între cele două forme de stat (paralele care din când în când se mai și intersectează) au condus în cele din urmă la stratificarea din SUA în cele două componente: cea națională (supusă reglementărilor și taxării necondiționate) și cea internațională, dereglementă și specialistă în „optimizări fiscale”.

La nivel global această dihotomie s-a proiectat în cunoscutul 20% vs 80%, respectiv pe aceleași componente ale spațiilor și structurilor economice.

Revista britanică **On Religion** definește statul „profund” (paralel) ca fiind „structuri de putere antidemocratice încastrate într-un guvern” (un lucru de care puține democrații pot spune că sunt scutite). Să subliniem faptul că în majoritatea cazurilor, în componența statului paralel este inclusă, în mod obligatoriu, lumea interlopă (evident, în ceea ce are aceasta mai reprezentativ și mai „consistent”). Sau, mai exact, după cum sublinia **Mike Lofgren**: „Nu este exagerat să spunem că Wall Street ar putea fi proprietarul real al Statului Profund și al strategiilor acestuia, dacă nu din alt motiv, măcar pentru că are banii

necesari pentru a răsplăti lucrătorii guvernamentali cu o a doua carieră mai profitabilă decât poate visa orice avar”. Și vom încheia acest periplu prin realitatea paralelă a statului „profund” cu observația pe care a făcut-o **Franklin Roosevelt**, în 1933, către prietenul său, colonelul **E.M. House**: „Adevărul adevărat este, așa cum știm amândoi, că guvernul aparține unui element financiar din marile centre încă din vremea lui Andrew Jackson. Așa cum știm amândoi...”

Că această meteahnă, a statului paralel, s-a răspândit și în Europa nu mai este nici o surpriză. Dar aceste probleme sunt infinit mai detaliat analizate în cartea lui Peter Dale Scott, precum și în alte zeci și sute de cărți și studii anterioare apariției acestei cărți și care, spre marea noastră surpriză, nu tulbură pe nimeni din aleșii atâtor neamuri și democrații. Oare de ce?...

Europa, după două tentative nereușite de sinucidere (1914-1918 și 1939-1945) s-ar părea că, în continuare, nu este capabilă să învețe mare lucru („bântuie” ideii conform cărora până și proiectul Uniunii Europene a fost pus la punct în laboratoarele de peste Ocean). Noi credem că mai are încă șansa să devină ceea ce proclamă în toate actele și declarațiile oficiale, dacă respectă câteva reguli elementare:

a. Să repună la locul cuvenit valorile care nu se cotează la bursă.

b. Să respecte deciziile și dezideratele politice democratice cel puțin în aceeași măsură în care respectă agendele statului profund.

c. Să nu mai permită circulația banilor fără țară și existența țărilor fără bani.

d. Să pună capăt construcției unei stări de „neputință fabricată” (după cum spune Herve Jarin) și a generațiilor fără speranță.

e. Să înțeleagă că adevărata corupție constă în coruperea libertății politice și a ideologiilor care afirmă fals că doar economia contează. Identitatea individuală alături de cea colectivă, cultura, educația, civilizația, justiția socială și demnitatea, mândria și credința care a ridicat Europa nu pot fi abandonate pentru banii care au circulat, circulă și vor circula prin lume.

Și poate ar fi bine să nu ne mai gândim să-i acuzăm în stilul vechilor „tovarăși” pe cei care abordează critic componente esențiale ale vieții democratice (oricum, mulți din aceștia ar putea fi mai utili construcției europene decât specialiștii de serviciu în ode).

A, și să nu uităm că puntea dintre tinerii de ieri și tinerii de astăzi este sursa puterii, curajului și a continuității unei construcții pe care nu puțini ar dori să fi fost de mult timp demolată. Și încă mai vor. Altminteri, se va face un zgomotos stâng-mprejur (numit în limbaj diplomatic „BREXIT”) și se va oscila permanent între Trump și jump!

Și fiindcă erorile globalizării făcute într-un spațiu universalist utopic se regăsesc doar și numai la nivelul spațiilor naționale, este ușor de dedus că interesul național lasă mai puțin loc greșelilor decât neantul universalist. Este una din puținele modalități prin care cele mai strălucitoare calități ale Occidentului, capacitățile sale cele mai recunoscute, pot să nu devină cele mai mari amenințări cu care ne confruntăm de la un timp. Și aceasta nu numai din cauza catastrofelor ecologice, sanitare și morale pe care le anunță, ci în primul rând datorită dramelor politice globale pe care le induce concurența tuturor împotriva tuturor, a fiecăruia împotriva fiecăruia, a genera-

țiilor de astăzi împotriva generațiilor de mâine. Este superflu să rescriem lista așteptărilor necesare supraviețuirii: de la dereglarea climatică la rezistența bacteriană la antibiotice, de la super-tehnologii ascunse la monocultură, de la sterilizarea pământului la sterilizarea fizică și mentală a omului, de la epuizarea rezervelor de apă la dispariția în masă a speciilor, de la secarea fluviilor la topirea speranței. Comunismul a vrut să ia locul lui Dumnezeu și să facă colectiv dintr-o sumă de destine individuale. Liberalismul a extirpat empatia și a spart interesul general în miliarde de cioburi ale intereselor individuale pe care nimeni nu le va mai putea suda vreodată într-o trăire cu sensuri și scopuri superioare. Răul este mai puternic ca oricând și este mult mai mare decât orice rău produs de gulaguri, sclavie, tabere de exterminare, deoarece existența însăși a omului se confundă cu jefuirea semenilor și distrugerea lumii.

Soluții ar mai fi dar au devenit rarități oamenii care pot schimba lumea în bine. Lipsa lor este singura criză adevărată, iar speranța ieșirii din ea va trece cu siguranță printr-o perioadă de transformări catastrofice inevitabile. În mitologia greacă, zeii nu puteau fi doborâți de oameni. În mitologia economiei de piață, omul nu poate fi doborât de zei... fiindcă de asta se ocupă omul însuși.

SUA: A MAI PLECAT UN GENERAL

Dinu COSTESCU

Pentru Siria, trecerea dintre ani s-a consumat în ritmul capricios al ecourilor stârnite de decizia precipitată (care, la scurtă vreme, s-a mai domolit) prin care președintele american Donald Trump anunța o retragere cât mai rapidă a prezenței militare a SUA (cca.2000 de oameni) de pe frontul războiului civil sirian, urmată, la fel de intempestiv, de anunțul, nu mai puțin surprinzător, prin care generalul american James Mattis își anunța retragerea din fruntea Pentagonului și din viața militară activă, decizie motivată prin dorința de a oferi liderului de la Casa Albă posibilitatea de a-și alege un alt ministru al Apărării care să corespundă (și să răspundă) abordărilor și stilului prezidențial de conducere politicii generale a lui Donald Trump. Unii comentatori americani din categoria „malițioșilor” critici nu au scăpat prilejul de a se întreba, public, când va veni ziua pentru ca și uliul Administrației, John Bolton, (consilierul prezidențial pentru securitate națională, care ne anunța că americanii nu vor pleca din Siria atâta vreme cât acolo vor mai exista și iranieni) să repete gestul lui Mattis, al doamnei Niky Halley, ambasadoarea americană la ONU, al fostului ministru de Externe Rex Tillerson și al altora, nu puțini, dintre componenții staffului prezidențial care au preferat să se întoarcă la treburile lor mai mult sau mai puțin civile sau să se supună faimoasei sentințe prezidențiale „You’re fired!”. Alți comentatori - și nu numai americani, de data aceasta- s-au întrebat

și ei dacă decizia președintelui Donald Trump va însemna și o schimbare de giruetă în dosarul conflictului acut cu regimul teocratic din Teheran și dacă aceeași decizie poate fi înțeleasă ca un semnal al faptului că Administrația și-a luat mâna de pe dosarul sirian și, în general, de pe dosarul Orientului Mijlociu arab, lăsând gestionarea acestora exclusiv în seama lui Vladimir Putin și a ministrului său militar Serghei Șoigu. Trei au fost, de fapt, motivațiile exprimate deschis sau sugerate, în scrisoarea de auto-demisie a lui James Mattis: dezacordul dintre instituția militară americană și modul în care Donald Trump înțelege să o ignore în adoptarea unor decizii fundamentale, necesitatea ca președinția și America, în general, să manifeste respectul cuvenit aliaților și prietenilor săi și, nu în ultimul rând, necesitatea ca America să promoveze o politică fermă și neafectată de oscilații și contradicții în abordarea marilor probleme globale. Aceste argumente sunt suficiente prin ele însele pentru a pune în lumină contradicțiile, inconsecvențele și instabilitatea care caracterizează Administrația lui Donald Trump, dar și - poate chiar mai important - lipsa de congruență cât privește temelia ideologică și doctrinară pe care această Administrație este clădită.

Desigur, plecarea generalului Mattis nu este (și probabil nu va fi) ultima de acest gen. Precedente istorice există și cauzele lor sunt numeroase și variate. Lucrurile se schimbă în cazul lui Jim Mattis fie și pentru simplul fapt că Donald Trump însuși este un președinte atipic și un „evadat” din paradigma tradițională a sistemului

politic american. America a mai trăit perioade de izolaționism și individualizare, fie în perioada Războiului de Independență, fie în perioada imediat succesivă primului Război Mondial. Dar aceeași Americă a ajuns în secolul al XXI-lea și în mileniul III al istoriei omenesci - o perioadă în care clasică ecuație a liderismului global american, a visului american și a stilului de viață american sunt ele însele șubrezite de o lume globalizată și tot mai conștientă de propriile energii creatoare care au tot mai puțină nevoie de protecția unei doici autoimpusă, cu orgoliu, decenii de-a rândul. Elementul de noutate, în cazul de față are și o importantă componentă internă, căci faptul că un important ministru se retrage „pentru a-i permite președintelui să găsească un succesor care să gândească în consonanță cu ideile președintelui” înseamnă că între președinte și un ministru sau între Casa Albă și Instituția Militară americană a apărut un clivaj greu de obnubilat cu discursuri și cu retorici protocolare.

În acest caz nu este vorba de un dezacord între două persoane care au dificultăți în a găsi împreună un modus vivendi, ci de o incongruență mai profundă de la originea căreia nu lipsește orgoliul discutabil al unui președinte care, în mai multe împrejurări, a declarat că „știe mai multe decât toți generalii” și a acționat în acest spirit. Or acești „toți generalii” reprezintă, în definitiv, armada americană, inclusiv cei care se odihnesc sub pietrele tombale de la Arlington.

Plecarea lui James Mattis înseamnă mai mult decât retragerea unui general, ea înseamnă ieșirea din scenă a unei școli și a unei doctrine care a funcționat pe baza principiului inalienabil potrivit căruia președintele Statelor Unite ale Americii - indiferent de numele și culoarea politică a acestuia - nu are autoritatea și nici dreptul moral de a depăși și

a neglija marile coordonate definitorii ale politicii americane între care se regăsește și paradigma simplă potrivit căreia președinții vin și se duc, dar America rămâne și trebuie să rămână întruchipare a ideilor cuprinzătoare ale părinților fondatori.

Donald Trump aparține unei alte școli pentru care lumea nu constituie un tot unitar și relațional, ci o alăturare de individualități, de procese și de consecințe separate și care trebuie abordate fiecare în mod separat. Încălzirea globală, de pildă, este, pentru școala lui Donald Trump, un fenomen căruia trebuie să i se acorde atenție doar în măsura în care acesta afectează interesele economice, financiare, etc. ale Statelor Unite. Concepția lui Donald Trump abordează lumea ca pe un summum de unități disticte și separate, fiecare dintre acestea având (sau nu) relații bilaterale cu America. În același sens, entitățile multinaționale, precum ONU, NATO, Organizația Mondială a Comerțului, NATO, Uniunea Europeană etc. nu înseamnă nimic dacă acestea presupun transferul fabricilor americane în Mexic sau aprovizionarea NATO cu material militar de altă producție decât cea americană. Într-un fel, Donald Trump dorește impunerea sintagmei „America first and greater again”, dar fără ca aceste titluri de noblete să devină costisitoare pentru America însăși.

Plecarea lui James Mattis este elocventă, cu atât mai mult cu cât ea intervine după o mai lungă serie de demisii din rândul oamenilor „maturi și raționali” cum îi numește presa americană. Interimatul la conducerea Pentagonului a fost încredințat civilului Patrick Shanahan, care, profesional, provine din mediul industriașilor; deținând, o vreme deminutarea de locțiitor al generalului Mattis

Donald Trump este pe deplin liber să promoveze o politică eminamente trumpistă. Rezultatele urmează a fi văzute.

LUMEA 2019: SUB SEMNUL LEBEDEI NEGRE?

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

De aproape două decenii, în lexicul cercetătorilor care abordează diverse sfere de manifestare a dinamicii sociale, economice sau politico-militare, o nouă sintagmă a fost adoptată în bagajul lexical de specialitate și care, pornind de la metafora simbolică susținută de raritatea acestei specii ornitologice, s-a transformat în ceea ce este cunoscut astăzi sub numele de “teoria Lebedei Negre” a cărei teoretizare recunoscută este atribuită cercetătorului libanezo-american Nassim Nicholas Taleb. Esența acestei teorii este construită pe actul introspectiv de identificare a unor riscuri majore posibile, cu dimensiuni care pot atinge amploarea evenimentului catastrofic și particularizate prin raritatea și lipsa unei ciclicități previzibile a producerii lor. Iar un asemenea travaliu predictiv are drept finalitate identificarea probabilității ca un asemenea risc major să devină realitate, pentru ca, pornind de la predictibilitate, să se ajungă la identificarea, evitarea sau gestionarea evenimentului deja produs adică tentativa de transformare, în măsura posibilului, a “lebedei negre” (asimilată, metaforic cu răul) într-o “lebadă albă”, adică în victoria Binelui). Prima formă a teoriei lui Nassim Taleb a fost elaborată în cartea acestuia “*Fooled By Randomness*”, publicată în 2001 și dezvoltată în volumul “*The Black Swan*” din 2010, care depășește domeniul inițial al factorilor de risc economic și financiar, pentru a cerceta și alte domenii ale “lebedelor negre” care pot amenința oricare segment al dinamicii sociale dar și domenii adiacente acesteia, de la schimbările climatice până la catastrofe naturale și la conflictele etnice și confesionale sau la recrudescența fenomenului fundamentalist-terorist.

Pentru a primi calificativul de “lebadă neagră”, fenomenele cercetate sau prognozate trebuie, potrivit lui Nassim Taleb, să răspundă unui număr de trei criterii fundamentale:

- Să fie încadrabile în categoria evenimentelor

extreme a căror producere deși probabilă în principiu, nu este neapărat cuantificabilă în termeni temporali și spațiali;

- Să aibă un potențial distructiv extrem și imprevizibil;

- Să nu poată fi explicat, cauzal, decât după producerea sa și, cel mai adesea, pe baza unor precedente mai mult sau mai puțin asemănătoare și păstrate în memoria colectivă și istorică.

Reținând partea utilitaristă a teoriei în discuție, trebuie să recunoaștem că ea este generatoare a unui sentiment și al unei stări pe cât de neliniștitoare, pe atât de neproductivă. Starea de așteptare și nesiguranță care, la rândul său, hrănește și amplifică, teama - veșnica teamă a omului față de necunoscutul și cu întunecatul tărâm al viitorului. O asemenea psihoză este cu atât mai incisivă cu cât energiile sale sunt alimentate într-un flux informațional și propagandistic la originea căruia se află un complicat sistem de influențare și manipulare în care se regăsesc, sfera politicului și ramificațiile sale populiste și mercantile, presa audio-vizuală, tipărită și electronică, rețelele de socializare, cercurile intelectuale aflate în căutare de vizibilitate și promovare a credințelor și ipotezelor proprii etc. Iar la toate acestea se adaugă, cu o virulență necenzurată, invazia necentenită a ceea ce este cunoscut, în ultima vreme, prin sintagma *fake news*, ca unealtă a dezinformării.

*

Tradiția vrea ca, la fiecare sfârșit de an calendaristic și începutul noului an, analiștii să readucă în actualitate o practică impusă tocmai de dorința proprie și de neliniștea permanentă pe care omul de rând și consumatorul obișnuit de informație publică aflat între două întrebări în aceeași măsură justificate: ce a adus anul care s-a încheiat și, mai ales, ce va aduce anul care începe?. Nu este vorba de o subconștientă întoarcere la fantoma lui Nostradamus și a misterioaselor sale proorocii, ci, mai degrabă, de nevoia omului de a afla, cu un ceas mai devreme dacă viitorul apropiat va aduce, lui și întregii lumi, mai multe „lebede negre” sau mai multe „lebede albe”. Și de fiecare dată, răspunsurile sunt, inevitabil, evazive și permissive la orice alternativă posibilă între bine și rău. Iar într-o vreme în care comunitatea internațională nu duce lipsă de motive generatoare de pesimism, perspectiva „lebedei negre” este, de obicei, dominantă, transformând starea de așteptare într-o paradigmă a cărei umbră se așterne peste viața socială, ca și peste modul de abordare al relației cu viitorul și cu destinul.

O retrospectivă a evoluțiilor geostrategice și geopolitice care s-au succedat de-a lungul anului 2018 conduce la concluzia că motivele de îngrijorare nu sunt puține, iar capacitatea lor de a genera, în noul an 2019, noi evoluții îngrijorătoare nu este deloc neglijabilă.

Din acest punct de vedere, nu este exagerată întrebarea care s-a mai pus și se repetă la începutul noului an: care ar putea să fie în acest sfârșit al celui de-al doilea deceniu al mileniului, și chiar dincolo de acest hotar, „lebedele negre” care ar putea să ne invadeze? Indiferent de răspunsurile posibile, însuși faptul de a fi formulată, această interogație încetează, practic, a mai fi un obsedant motiv de îngrijorare, devenind o componentă aproape firească a temerilor noastre obișnuite și rutiniere.

1. Așadar, una dintre „lebede negre”, cel mai frecvent evocată la această cumpănă dintre ani este aceea a izbucnirii unui al treilea Război Mondial care ar putea să se manifeste ca o con-

flagrație convențională cu dimensiune devastatoare, dar și cu energia de a evolua către un conflict în care tehnologiile cosmice și arsenalele nucleare să contribuie la punerea sub semnul întrebării însăși civilizația pământeană. Factorii cu potențial de detonare a unui asemenea conflict de amploare nu sunt nici puțini, nici necunoscuți și ele se numesc, într-o enumerare fără ambiția de a fi exhaustivă, acutizarea noului război rece și creșterea numerică a actorilor globali angrenați în derularea acestuia (China fiind doar un exemplu în acest sens), intensificarea cursei globale a înarmărilor, cu accent pe dezvoltarea unor tehnologii distructive fără precedent în istoria conflictelor globale, inclusiv atragerea spațiului cosmic în configurația frontului viitor), starea de tensiune existentă în apele estice și sudice ale apelor maritime care udă frontierele Chinei, starea de suspensie în care se află chestiunea programelor nucleare ale nordului coreean, perpetuarea climatului conflictual în regiunea strategică a Orientului Mijlociu devenit un front de confruntare între marile puteri pentru putere și influență, criza ucrainiană, în care drumul către o rezolvare politică pare a fi intrat pentru mai multă vreme într-o fundătură primejdioasă ș.a.

2. Intrarea lumii într-o aspră criză economică cu consecințe majore - care, deja, încep să se facă simțite - instaurarea unui nou ciclu de recesiune cu consecințe greu previzibile și mai greu controlabile și tratabile. Și nu trebuie exclusă posibilitatea ca paradigma de început al unei asemenea crize să vizeze, cu precădere, sectorul economic privat, repetând, la o scară mai dezvoltată, impasul pe care lumea l-a cunoscut în urmă cu 11 ani, în 2008, pentru a cuprinde progresiv sau brutal, sectorul economic statal, prin îndatorarea excesivă până dincolo de limitele sustenabile, putându-se vorbi, în acest caz, de repetarea, la o scară cu mult mai mare, a crizei devastatoare care nu cu multă vreme în urmă a răvășit Grecia, consecințele acesteia nefiind eliminate în totalitate nici în ziua de astăzi.

3. Incertitudinile care mocnesc în legătură cu impactul real al rupturii dintre Marea Britanie și Uniunea Europeană. Consecințele acestui „Brexit” ar putea să pună în discuție chiar

funcționalitatea Uniunii Europene și să incite și alte state membre, fie din Europa de Vest, fie în Europa Centrală și Răsăriteană.

4. Nu fără o legătură mai mult sau mai puțin vizibilă cu elementele de mai sus, poate fi avută în vedere o amplificare a „fenomenului Vestelor Galbene”, de genul celor izbucnite în Franța și în alte state europene, fenomen care, deja, pare a avea efecte molipsitoare în afara spațiului european. Or aceste manifestări, încurajate, în Occident, de ascensiunea populismului și a atitudinilor politice doctrinare de extremă dreapta și ultranaționaliste nu pot trece fără urmări chiar din perspectiva punerii în discuție a însăși paradigmei unioniste europene și a valorilor fundamentale pe temelia cărora a fost edificată civilizația și cultura europeană și occidentală, în general. Apariția, în acest context, a unor falii între sistemul european și interesele naționale, mai ales în perspectiva alegerilor parlamentare europene care vor avea loc în primăvara acestui an.

5. Fenomenul radicalismului religios islamic este departe de a fi fost eradicat, așa cum a afirmat președintele Donald Trump în argumentarea deciziei sale de a retrage prezența militară americană de pe câmpurile de luptă din zona Orientului Mijlociu. – Siria și sudul Peninsulei Arabe, cu deosebire. Mai mult, confirmându-și capacitatea de adaptare la noua situație creată după pierderile provocate jihadismului de ofensiva multinațională anti-teroristă, sunt înregistrate tentative de restructurare organizatorică, prin crearea unor forme de fuziune între principalele două entități terorist-salafiste Statul Islamic și Al -Qaida, după cum este de așteptat ca și în segmentul tactic, structurile teroriste să încerce o „reabilitare” și o revenire la „adevăratul Jihad” fie prin glisarea practicilor teroriste către mobilizarea masivă a așa-numiților „lupi singuratici” din statele non-musulmane, fie prin organizarea și executarea unor acțiuni teroriste de anvergură comparabilă cu atentatele de la 11 Septembrie.

6. Fenomenul migraționist - fie el „organizat” și „controlat”, fie spontan și dificil de administrat va continua să reprezinte un factor de instabilitate și insecuritate. Maniera lamentabilă în care

s-a împotmolit așa-numitul „Pact al Migrării Globale” rămâne o inițiativă neconvingătoare și, mai ales, ineficace de administrare centralizată și, în bună măsură, suprastatală.

7. Rămâne, de asemenea, un subiect de discuție viitorul Alianței Atlanticului de Nord care, potrivit unor analiști avizați, devine tot mai evident, o structură decredibilizată, mai ales prin birocrație și prin inconsecvența strategică care, în ciuda promisiunilor și declarațiilor de bună intenție, a eșuat în asigurarea unei reale și holistice apărări a frontierelor sale. Europa de Est și Centrală rămâne, din acest punct de vedere securitar, descoperită mai ales în fața unei posibile competiții accentuate pentru influență asupra acestei regiuni, îndeosebi din partea Federației Ruse și a Chinei aflată în plină căutare de „arii vitale” pe meridianele planetei.

Ne-am referit doar la câteva din „lebedele negre” a căror apariție este determinată sau poate fi evitată prin actul uman. Dar la acestea trebuie adăugate riscurile majore venite dinspre fenomene care nu țin decât colateral sau deloc de intervenția omului. Și este vorba de catastrofele naturale (seismice, climaterice, ecologice), de perspectiva unei crize a apei sau a resurselor degradării alimentare, de declanșarea unor pandemii, epidemii și prăbușiri a sistemelor sanitare și farmaceutice ș.a.

*

Acestea sunt doar câteva exemple de „lebede negre” care, din păcate, devin tot mai numeroase, în comparație cu „lebedele albe” purtătoare ale semnalelor pozitive. Ceea ce nu înseamnă că acestea sunt intexistente. Numai că ele nu stârnesc același interes mediatic precum preferința pentru știrile catastrofice. Iar instaurarea acestei psihoze poate fi constatată mai lesne atunci când este vorba de domeniul politic și politico-militar, unde președintele Vladimir Putin, de pildă, s-a făcut remarcat prin repetarea insistentă a unor avertismente precum „Occidentul ar trebui să ia în serios riscul unui război nuclear”, sau „Rusia va fi silită să-și reorienteze rachetele sale în direcția acelor state care găzduiesc componente ale scutului antirachetă american”.

Din menționarea acestor amenințări virtuale nu

trebuie să se înțeleagă că una sau mai multe dintre acestea vor deveni, cu necesitate, o realitate a anului 2019 sau a deceniului următor. Dar, în același timp, nu înseamnă nici că nici una dintre aceste "lebede negre" nu își poate face apariția mai devreme sau mai târziu. Dar tocmai această "industrie a amenințărilor" – care devine tot mai mult un instrument politic sau chiar o afacere politică la scară industrială ar trebui să fie un apel la rațiune și la dialog pentru eliminarea – până nu va fi prea târziu – a perspectivei ca pacea și securitatea întregii comunități internaționale să fie întunecată de siluetele stolurilor de lebede negre.

SPRE O GLOBALIZARE MAI ECHITABILĂ?

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Printre vocile pe multe tonalități ale prezicerilor și profețiilor care au însoțit intrarea lumii în anul 2019 și în cel de-al treilea deceniu al secolului XXI s-au auzit, mai timid și cu inflexiuni de cor antic, și glasuri care, s-au ridicat pentru a aminti un subiect care amintește de mai vechiul dicton despre pădurea care nu mai poate să fie văzută din cauza copacilor. Un subiect care, în ipostaza metaforică de pădure, nu mai atrage decât arareori atenția și privirile tot mai mult obturate de mulțimea sufocantă a copacilor numiți crize, războaie, subdezvoltare, orgolii și competiții acerbe pentru expansiune și impunere suverană a unor interese individualiste, migranți care nu mai încap în țările lor de baștină, maladii de amploare apocaliptică, adică tot atâtea convulsii și stări de anormalitate care alcătuiesc realitatea unei lumi strivită de vârtejul globalizării și de imperativul de înțelegere și acțiune comună pentru a aduce mai multă echitate, moralitate și egalitate în acest lăudat până la sacralizare și pe care l-am numit prin imaginea idilică și paradisiacă a "marelui sat global".

La ultima reuniune de anul trecut a clubului elitist al "celor 20", secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, António Guterres lansa statelor lumii apelul la coordonare și cooperare

pentru elaborarea unei strategii colective de re-gândire a conceptului însuși de globalizare în sensul în care, teoretic și aplicativ, comunitatea internațională să nu-și irosească eforturile și potențialele în lungi și sterile dezbateri între partizanii sau inamicii fenomenului globalizator, ci pentru a găsi și a accepta împreună acele căi și acele coordonate etice care să permită realizarea, pentru toți, a unei globalizări mai echitabile și egale din toate punctele de vedere cu aspirațiile și așteptările tuturor actorilor implicați în derularea acestui fenomen al modernității. Iar în perspectiva acestui demers planetar conjugat ar trebui să se pornească de la realitatea ultimelor decenii care arată că, dincolo de falsele pudori și de abordările izolaționiste, protecționiste sau autoritariste, lumea de astăzi a ajuns să fie separată, printr-un clivaj cât se poate de neproductiv, în două tabere, care, prin jocul retoricii și al elocvenței oratorice, nu mai sunt identificate prin sintagme tradiționale precum „Nord” și „Sud”, „state dezvoltate” și „statele lumii a treia” sau „în curs de dezvoltare” - o dezvoltare care se derulează de prea multă vreme fără a-și arăta roadele. Or aceste două tabere sunt desemnate, astăzi, prin binomul „câștigători” și „păgubiți” sau perdanți în malaxorul unei false reconstituiri identitare și egale în fața șanselor. În realitatea acestui al treilea deceniu al secolului, o asemenea disociere este tot mai puțin acceptabilă și suportabilă din punct de vedere rațional și moral, perpetuarea ei conducând, așa cum putem să constatăm fără prea multe eforturi introspectice, la erodarea tot mai profundă a încrederii între state, națiuni și culturi, la acutizarea climatului concurențial și conflictual, la distanțarea dintre popoare și conducătorii lor, cu tendințe de expansiune

către neîncrederea între state și alte state, culturi și doctrine. Iar tulburările sociale pe care această stare de lucruri le generează nu se mai reduc la frontierele și cauzalitățile statelor aflate în „curs de dezvoltare”, ci se extind, cu repezițiune, în Occidentul „civilizator”, fie sub forma „revoluțiilor de catifea”, fie învestmântate în „bluzele galbene” care, la finele anului trecut au început să se reverse în marile orașe ale Apusului.

În opinia domnului Antonio Guterres, soluția problemelor existente ar putea fi identificată prin voința comună a celor mai dezvoltate 20 de economii ale lumii de a susține activ planul ONU de dezvoltare durabilă până în perspectiva anilor 2030, concepută, după cum ni se spune, cu scopul eradicării globale a sărăciei, în paralel cu soluționarea disfuncționalităților de guvernare existente în diferite țări ale lumii. Abordarea lui Antonio Guterres ne îndeamnă la formularea întrebării dacă discursul secretarului general mondial ține de domeniul imaginației, al utopiei care vrea să dea existență acelei „Civitas Soli”, Cetatea Soarelui imaginată în Evul Mediu de Tomasso Campanella.

Nu cu multă vreme în urmă, cunoscutul profesor și geograf american Jared Dyamond așternea pe hârtie câteva cugetări despre pericolele care ne amenință viitorul ca urmare a discrepanțelor uriașe între nivelurile de trai ale popoarelor lumii în care trăim, mai ales în condițiile în care însăși viața pe planeta Pământ este amenințată de deteriorarea climatică, de cursa înarmărilor clasice și nucleare, de epuizarea neconținută a rezervelor naturale și energetice pe care ni le oferă casa noastră terestră sau de adâncirea continuă a prăpastiei dintre bogați și săraci. Discursul despre geografie sau, mai degrabă, despre „răzbumarea climei și a geografiei” reprezintă un factor de accentuare a diferențelor între posibilitățile de trai ale oamenilor din lumea săracă în comparație cu bogații lumii care se îmbogățesc tot mai mult. După ce globalizarea a făcut pași iriași în domenii precum comunicațiile și interacțiunea dintre comunitățile omenești, în fața noastră se deschide perspectiva ca imposibilitatea de a suportare a consecințelor ce decurg din această perpetuare a diferențelor dintre bogați

și săraci să își arate efectele practice fie prin emigrația violentă și necontrolabilă de nici un tratat global a săracilor către cei bogați, fie prin o nouă reizbucnire a violențelor nemotivate de fanatism religios ci de foame.

Să nu cădem în uitarea lejeră a realității că, odată cu prăbușirea Cortinei de fier care, vreme de jumătate de veac, a despiciat lumea în două tabere ideologice și mercantile - și nu este vorba doar de clasicele Occident creștin și Orient musulman, ci și de scindarea, prin alianțe și afinități ideologice și politice, a celorlalte regiuni ale geografiei politice globale, a luat naștere, chiar la nivelul conștiinței individuale, sentimentul că omul post-belic trăiește istoria într-un ritm forțat care a răsturnat vechile credințe, cutume și paradigme existențiale în Orientul Mijlociu, în Africa, în America Latină - o cursă contra cronometru în care, pentru prima oară de la începutul timpurilor moderne, omenirea s-a angajat într-un amplu proces de apropiere și integrare materială și spirituală din care nu trebuie omisă unificarea continentului european care oferă o imagine sintetizată a ceea ce înseamnă, în realitate, „uniunea globală”, cu toate convulsiile pe care aceasta le cunoaște și din care nu lipsește nici particula „exit” aplicată individualizării britanice și, posibil, repetabilă, nici „trumpismul”, nici populismul și nici naționalismul supralicitat din rațiuni politice aflate în căutare de atuuri electorale.

Toate aparențele concură la creionarea unui peisaj în care se desfășoară atât de controversata globalizare. Intensificarea schimburilor comerciale, însoțită de o benefică liberalizare, dezvoltarea pieței de capital, libertatea, incompletă, totuși, a circulației de mărfuri și persoane, transferul de tehnologiei - și enumerarea ar putea continua - sunt doar puține din etapele parcurse către „globalizare”. Și, cu toate acestea, îndoielile și încrederea într-o promisiune care a demarat prin a se înfățișa ca un bogat corn al abundenței accesibil și celor din frunte și celor din urmă chemați să se alăture avangărzii. La acest început de deceniu, globalizarea, ca și europenizarea, par a fi atinse de maladii netratate. Și se pare că un asemenea tratament nu interesează decât în mică și motivată măsură, ceea ce ame-

nință să readucă lucrurile la faze pe care le credeam revoluate, iar în locul lui „Global Village” vom reveni la satele noastre marcate pe hartă doar de turlile bisericilor, iar Europa națiunilor se va întoarce în clubul în care „națiunile Europei”, spre a-și continua drumul întrerupt de un entuziasm vremelnic și nesuținut de ideea sincretității, egalității și echității.

Și nu mai vorbim aici, deși ar trebui să vorbim chiar mai mult, despre starea „unității arabe” și africane, sau sud-americane și asiatice în contextul globalizării. Preferăm să amintim celebra frază a englezului Shakespeare „vorbe, vorbe, iar restul e tăcere”, dacă nu chiar, amintind de bătrânul filosof musulman andaluz Averroes și a sa capodoperă, „*Tahāfut Al-Tahāfut*” traducibil, în semantica noastră de azi, prin plina de sensuri sintagmă „incoerența incoerenței”.

Cine va conduce Turcia după Erdogan?

Emir EKŞIOĞLU

Din moment ce Președintele Erdogan a câștigat toate alegerile la care a participat în ultimii ani, se consideră că „Erdogan nu va pierde niciodată”, opinie acceptată de majoritatea cetățenilor turci. Opinia este una rezonabilă deoarece, în ciuda unor evenimente izolate, Erdogan și Partidul AK s-au aflat în fruntea alegerilor de mulți ani.

Eu cred că Președintele Erdogan va câștiga și următoarele alegeri, chiar dacă nu mai are aceeași putere ca înainte, ieșind învingător atâta timp cât îi va permite sănătatea și cât timp va dori să rămână în lumea politică.

Evident, la fel de adevărat este și că Erdogan nu mai are puterea pe care o avea în anii anteriori, iar critica la adresa guvernului Erdogan și la direcția pe care o urmează statul vine și de la cei care l-au votat, fiind mult prea evidentă pentru a fi subestimată. Un indicator pentru acest aspect îl reprezintă și alianța pe care a format-o cu Președintele Partidului Mișcării Naționaliste, Devlet Bahçeli, pe care l-a criticat cu mai multe ocazii în trecut. Partidul AK, condus de Erdogan, nu

mai este un partid care să poată câștiga alegerile de unul singur.

Trebuie să menționăm și că Partidul AK este un partid norocos. Deoarece, CHP (Partidul Popular Republican), care s-a aflat în opoziție de mulți ani, nu este un partid care poate atrage de partea sa majoritatea votanților din cauza haosului constant, a alegerilor și a atitudinilor care îl caracterizează. Se poate spune că nu există un alt partid de opoziție cu o imagine ca a partidului CHP în alt stat din Europa.

De fapt, s-au organizat multe întâlniri între cei care doresc să conducă guvernul după Erdogan. Intenția mea este să scriu despre diferite profiluri care ar putea să conducă Turcia după Erdogan.

Singurul care poate câștiga alegerile în confruntarea cu Erdogan

Meral Akşener, care a devenit parlamentar în anul 1995, în timp ce Președintele Erdogan era primar al Istanbulului, și a devenit prima femeie numită Ministru al Afacerilor Interne din istoria Turciei doar un an mai târziu, este în prezent un nume respectat datorită experienței sale politice.

În anul 2001, Meral Akşener, care a participat la etapele de constituire a Partidului AK alături de două nume, Recep Tayyip Erdogan și Abdullah Gül, care a devenit ulterior Prim-Ministru și apoi Președinte, a părăsit partidul în urma neînțelegerilor interne, devenind ulterior o imagine politică extrem de populară a Partidului Mișcării Populare, care este în prezent unul dintre cele mai bine fundamentate partide politice din Turcia.

După eșecul înregistrat la alegeri de către Partidul Mișcării Naționaliste, fiind parlamentar al acestui partid și purtător de cuvânt adjunct timp de mai mulți ani, Akşener, care și-a asumat procesul de a ajunge lider al partidului, a înființat Partidul Bun în condițiile piedicilor puse de Devlet Bahçeli, a cărui conducere de partid este considerată a fi dictatorială, partidul acesteia obținând rezultate foarte bune în primul an de existență, trecând peste pragul de 10%.

Consider că Meral Akşener este singurul nume

care poate câștiga alegerile împotriva Președintelui Erdogan, care a obținut rezultate superioare rivalilor săi la alegeri în ultimii ani. Meral Akşener este un politician care își afirmă naționalismul, dar o face într-un mod echilibrat și nu este o persoană precum Marine Le Pen, care are un discurs referitor la rasism și fascism.

În Turcia, majoritatea populației se consideră a fi de centru-dreapta și atât Partidul AK, cât și majoritatea partidelor politice au obținut succese în trecut ca și partide de centru-dreapta. Meral Akşener este o figură din lumea politică de centru-dreapta, dar este în același timp și un lider social democrat cu un discurs puternic și o atitudine empatică.

Pot să afirm încă de acum că Meral Akşener va continua să aibă succes în lumea politică și că într-o zi se va afla la vârful politicii din Turcia, în ciuda presiunilor puternice venite din partea partidului său, cauzate de ascensiunea sa politică.

Îl iubește pe Erdogan și oamenii îl iubesc

Suleyman Soyly, care a fost Președintele Partidului Democrat – partid care a deținut un loc important în istoria politică a Turciei deoarece a dat trei președinți și șapte premieri, a devenit unul dintre numele cele mai de încredere ale Președintelui Erdogan în doar câțiva ani, în ciuda politicii sale opuse lui Erdogan și Partidului AK de la acel moment.

Suleyman Soyly, care este în prezent Ministru al Afacerilor Interne, este unul dintre cei mai respectați reprezentanți ai aripii naționalist-conservatoare, ca și Meral Akşener. În ultimii ani, lupta fermă și de succes împotriva PKK, organizația teroristă care a comis numeroase crime în Turcia și plasarea lui Suleyman Soyly în fruntea unor evoluții pozitive privitoare la securitatea internă, i-au adus acestuia multă apreciere din partea poporului turc.

Cu toate acestea, șansele ca Ministrul Soyly să ajungă la conducerea Turciei nu sunt foarte mari la acest moment, deoarece Ministrul Soyly, care și-a exprimat loialitatea față de Erdogan ori de câte ori a avut ocazia, nu poate face un astfel de

pas câtă vreme Erdogan este încă Președinte. Acesta a afirmat în cadrul unei emisiuni TV de la CNN că va ieși din viața politică odată cu Erdogan. Desigur, există și zicala în țara noastră conform căreia „24 de ore este o perioadă foarte lungă în politică” și există posibilitatea ca Soyly să facă pașii necesari către conducerea Turciei după Erdogan.

În plus, trebuie să spun că pe lângă Suleyman Soyly, politicienii care aparțin Partidului AK vor face tot ce le stă în putere pentru a-și păstra locurile în cazul unui eventual proces de dezintegrare, deoarece cei care au calități de conducător care plac oamenilor, așa cum este Erdogan, nu fac parte din structurile de conducere ale AKP.

Poate singura speranță de stânga din Turcia

Așa cum am mai menționat, dacă ne gândim la dinamica evoluțiilor din Turcia, este foarte puțin posibil ca o structură de stânga să ajungă la conducerea țării, dar Muharrem Ince, care este susținut de structurile social-democrate opuse lui Erdogan la alegerile prezidențiale din 24 iunie 2018, și care posedă caracteristicile unui lider dorit de mai mulți ani, este cea mai puternică figură de stânga care poate modifica această dinamică.

Nu ar fi greșit să afirmăm că Ince, care este membru al Partidului Popular Republican (CHP) din anul 2002, când Partidul AK a ajuns la putere, este cel mai mare rival al lui Kemal Kılıçdaroğlu, care deține conducerea partidului de mai mulți ani, în ciuda rezultatelor slabe obținute la alegeri. Deși Muharrem Ince a candidat împotriva lui Kemal Kılıçdaroğlu la fiecare congres al CHP din ultimii ani și nu a realizat încă acest obiectiv, este cel mai puternic nume care îl poate forța pe Kemal Kılıçdaroğlu să demisioneze, o evoluție pe care este posibil să o vedem foarte curând.

Muharrem Ince a declarat deja că va candida la următoarele alegeri prezidențiale care vor fi organizate peste cinci ani și a obținut deja rezultate foarte bune la recente alegeri. În ciuda profunde aprecieri a celor care l-au votat, acesta a obținut doar 30 de procente și s-a clasat sub cele

52 de procente ale succesului lui Erdogan.

Pentru a deveni liderul Turciei, Ince trebuie să își sporească șansele și să câștige aprecierea aripii de dreapta din Turcia. Acest lucru este destul de dificil, dar realizabil printr-o atitudine politică potrivită și un stil populist.

Turcii au nevoie de experiența și cunoștințele fostului prim-ministru

Ahmet Davutoglu, care a fost una dintre cel mai importante figuri ale Partidului AK până în urmă cu câțiva ani și care a fost atât Președinte al Partidului AK, cât și Prim Ministru al Turciei între 2014 și 2016, este un nume cu o mare reputație în partid, cu toate că a trebuie să demisioneze în urma unei declarații ridicole publicate de către câțiva oligarhi media din Turcia.

Nu greșim dacă afirmăm că Ahmet Davutoglu, care nu s-a întâlnit sub nici o formă cu Erdogan în ultima perioadă, s-a retras și nu mai este atât de activ politic precum a fost în trecut. Consider că Davutoglu, despre care se spune că pune bazele unei opoziții puternice de partid împotriva lui Erdogan din când în când, ar trebui să continue politica activă și corectă de opoziție împotriva lui Erdogan pentru a deveni liderul Turciei, deoarece, se poate spune că ar fi dificil ca oamenii să susțină revenirea unui nume care a fost avariat și care a fost forțat să se retragă pentru ca apoi să revină activ în politică după Erdogan.

Cu toate acestea, Davutoglu, care este iscodit ca și Ahmet Hodja din sectorul conservator, este unul dintre cei mai experimentați politicieni din țară și poate fi întotdeauna un nume care poate fi reales la nivel de vârf. Unul dintre marile avantaje ale lui Davutoglu îl reprezintă sprijinul pe care acesta îl primește din partea unor personaje importante din lumea politică.

Există și alte alternative

Așa cum se întâmplă adesea în istoria politică a Turciei, poate apărea subit un nume mai puțin cunoscut, care să devină apoi liderul țării. Chiar dacă se pot menționa câteva nume, șansele lor sunt relative.

Spre exemplu, **Cihangir Islam**, care se pregătește să îl urmeze pe înțeleptul lider al Partidului Fericirii, Temel Karamollaoğlu, care a fost o dată la putere, reprezintă o nouă speranță pentru grupul conservator turc, chiar dacă în prezent este la mare distanță de puterea pe care a deținut-o cândva. Islam, care și-a păstrat succesul în parlament și a format o opoziție puternică, va fi una dintre cele mai remarcabile personalități din parlament până la următoarele alegeri, planificate a avea loc în anul 2023. În același timp, acesta este un politician cu o viziune care poate mișca Partidul Fericirii și oamenii care îl susțin, deși este considerat reacționist, înspre multe inovații care ar putea aduce voturi chiar și de la cei care nu îl susțin.

În cazul în care conducerea tânără ia avânt în Turcia urmând modelul lui Macron în Franța, a lui Kurz în Austria, a lui Trudeau în Canada și a lui Tsipras în Grecia, **Faik Tunay**, care a devenit adjunct CHP destul de devreme, este de asemenea un nume care poate ajunge lider de vârf, în ciuda faptului că este de centru-dreapta. Putericele legături internaționale ale lui Tunay și faptul că vorbește multe limbi străine reprezintă avantaje importante atât pentru el, cât și pentru conducerea Turciei. În ciuda faptului că Tunay nu a fost foarte activ în mediul politic în ultima perioadă, este foarte posibil să revină la momentul potrivit, folosindu-se de avantajul vârstei sale.

Evident, chiar dacă nu s-au implicat în lumea politică până în prezent, unele nume importante din mediul de afaceri pot intra în lumea politică în anumite condiții. **Ali Koç**, care face parte din cea mai bogată și respectată familie din țară, este primul nume a fi menționat în acest context, deși se confruntă cu eșecurile clubului de fotbal pe care îl patronează. Deși a afirmat în multiple rânduri că nu este interesat să intre în lumea politică, este un om de afaceri care poate fi acceptat de către public datorită carismei și succesului său. Au mai existat astfel de nume de oameni de afaceri extrem de bogați – precum Cem Uzan sau Cem Boyner – care au intrat în politică și au eșuat. Ali Koç poate fi un exemplu de om de afaceri care să aibă succes în lumea politică.

În concluzie, trebuie să spun că apariția în viața politică a unui nume din lumea de afaceri a Turciei nu va avea rezultate negative, așa cum s-a întâmplat în cazul lui Trump, ca prim exemplu. Cel puțin din perspectivă internațională...

Emir EKSIOGLU este jurnalist și antreprenor. A publicat articole în cadrul unor jurnale importante precum *Times din Israel*, *Huff Post*, *US News*, *GQ*, *Tehran Times*, *Cumhuriyet* și este considerat cel mai tânăr

antreprenor din media datorită investițiilor sale din Turcia. Articolele sale au fost traduse în numeroase limbi străine în ciuda vârstei sale. Are numeroase inițiative în domeniul tehnologiei și în cel mediatic.

Centrul vs. periferia lui Mackinder și natura relațiilor contemporane dintre China și Pakistan

Syeda Dhanak Fatima Hashmi

China a jucat un rol fundamental în menținerea păcii și a securității în regiune prin intermediul conceptului de securitate inclusivă, cooperantă și sustenabilă. Această abordare a clarificat perspectiva națională a unor probleme regionale, contribuind la stabilitate și dezvoltare pe termen lung în Asia, ceea ce include și promovarea unei dezvoltări comune, inițierea de parteneriate, îmbunătățirea cadrelor multilaterale, stabilirea de reguli, schimburi militare și stabilirea corectă a diferențelor.

În vederea asigurării stabilității și prosperității în regiunea Asia-Pacific, China a avansat o serie de propuneri extrem de apreciate de către comunitatea internațională. Pentru a asigura dezvoltarea comună, garanția păcii și a stabilității este fundamentală și reprezintă un „element esențial” pentru soluționarea problemelor de securitate. Inițiativa Centurii și a Drumului propusă de către China nu este doar o cale către dezvoltare, ci și o cale către pace, deoarece va

aduce nu doar dezvoltarea economică a statelor din regiune, ci și idei și soluții prin care se pot rezolva probleme de securitate. Tema centrală care stă în spatele Coridorului Economic China-Pakistan (CPEC) este deschiderea unor noi posibilități economice și comerciale care vor duce la prosperitate socială și economică în regiune. Rezultatul cooperării economice se dorește a fi o piață mai mare decât cea actuală, redusă ca și dimensiuni datorită conflictelor economice din regiune. Drumul proiectat dintre Gwadar și Kashgar poate deveni o alternativă economică mai eficientă din perspectiva costurilor decât cea existentă prin strâmtoarea Malacca. Acesta a fost permanent unul dintre cele mai puternice motive de cooperare multilaterală și regională.

Două dintre cele mai vehiculate teorii care sprijină ideea stabilității regionale, cooperarea strategică și integrarea regională, pot fi înțelese în termeni de „ipoteze ale oportunităților de eficiență economică” și „neo-funcționalitate”. Prima teorie presupune că interdependența dintre comerț și economie sporește mizele statelor integrate economic și prin urmare se reduce posibilitatea izbucnirii unui conflict. Susținătorii neo-funcționalității consideră că stabilirea cooperării într-un domeniu va duce la cooperare în alt domeniu. Coridorul Economic va trece prin Gilgit-Baltistan în nord, care va lega Kashgar din vestul provinciei Xinjiang din China. Aproape 80% din petrolul chinezesc este în prezent transportat prin strâmtoarea Malacca către Shanghai. Distanța este de aproape 16.000 km și sunt necesare două sau trei luni pentru a o parcurge, dar dacă Gwadar va deveni operațional, această distanță s-ar reduce la mai puțin de 5.000 km. Când va deveni complet operațional Gwadar va promova nu doar dezvoltarea economică a Pakistanului, ci va fi și o poartă către statele Asiei Centrale.

Având în vedere stabilitatea regională, atât Pakistanul cât și India sunt vecini importanți pentru China, care dorește să promoveze comerțul cu statele vecine. Pakistanul este victimă a terorismului și toate statele au responsabilitatea de a contribui la eradicarea terorismului. Dar, nu putem ignora nici brutalitățile armatei indiene în regiunea Kashmir.

Pivotul din Asia: status quo sau pretendent la putere?

Astfel, integrarea regională nu este posibilă câtă vreme comerțul regional este sacrificat pentru ceea ce se numește securitate. Pakistanul trebuie să urmeze modelul Chinei deoarece comerțul acestui stat cu India a trecut de 100 de miliarde de dolari în ciuda unor probleme politice foarte importante care există între cele două state. Există și temerea că dacă ar exista pace în regiune, se vor isca probleme pentru unele elemente de putere din mediul de afaceri din regiune. Mai mult, o dimensiune a CPEC care este ignorată este potențialul acestui Coridor de a spori și a îmbunătăți condițiile socio-economice ale populației. Politica din Sri Lanka, inițial divizată datorită rolului Chinei în regiune, a ajuns să recunoască că Inițiativa Centurii corespunde scopului lui Columb de a reconstrui o economie distrusă de război prin intermediul unei conectivități sporite. Și China dorește îmbunătățirea arhitecturii securității regionale în vederea stabilirii unei baze solide pentru pace durabilă și sustenabilă în regiune și solicită statelor să abordeze în mod corespunzător diferențele și disputele pentru a menține un mediu pașnic și stabil în regiune.

În ceea ce privește Pakistanul, CPEC este adesea considerat un element care va schimba complet slaba economie a Pakistanului. Proiectul coridorului are o însemnătate vitală deoarece promite să sporească creșterea economică a Islamabadului. Spre deosebire de sprijinul SUA, sprijinul oferit de China Pakistanului include proiecte de infrastructură și energie prin care se va îmbunătăți economia Pakistanului. În ciuda faptului că terenul este foarte ieftin, Pakistanul a rămas în urmă în domeniul conectivității, ceea ce crește costurile din domeniul comercial. Sub umbrela CPEC, costurile ar fi minimizate, iar stimulentele de export ar fi sporite. Pakistanul proiectează 4% din comerțul global. Taxele vamale și taxele din domeniul închirierilor pe care le va încasa Pakistanul vor fi de 6-8 miliarde de dolari până în 2020.

Un echilibru de putere strategică și economică

în regiune ar asigura soluționarea pașnică a conflictelor și ar aprofunda stabilitatea strategică, creând situații reciproc avantajoase. Așa cum spunea Prof. Anis Bajrektarevic: "Asia trebuie să afle dacă noile concepte – precum OBOR/CPEC vs. triumphiul oceanic Indo-Pacific – sunt complementare cu dezvoltarea sa sau dacă este vorba de o periculoasă confruntare între centru și periferie".

CPEC și importanța pe care o are Gwadarul au impulsionat și cooperarea maritimă între China și Pakistan, precum și cu alte state. Ambele state doresc să sporească cooperarea bilaterală în domeniul securității maritime, a căutării și salvării și a economiei din apele adânci. Prin urmare, nu ar fi greșit să afirmăm că CPEC are potențialul de a induce cooperarea strategică. Această abordare poate fi o pârgie strategică într-o lume în care ordinea globală se află într-o rapidă transformare. Este, deci, timpul să trecem de la tipul de vendetta geopolitică arhaică specifică secolului al XIX-lea și al XX-lea la abordarea strategică interstatală specifică secolului al XXI-lea.

Urmărirea interesului național la nivel internațional reprezintă o politică externă. O politică externă de succes ar trebui să includă un raport echilibrat de instrumente economice, diplomatice și militare. Interesul național este cel care stabilește modalitățile de cooperare ale unui stat. Prin intermediul unei politici externe echilibrate, regiunea Asia de Sud poate să finalizeze mari proiecte de dezvoltare și să devină o regiune integrată și pașnică. Măsurile de consolidare a încrederii între actorii regionali reprezintă primul pas care trebuie făcut pentru a crește standardele socio-economice ale oamenilor din regiune.

O versiune anterioară a acestui text a fost publicată în China Daily

Autoarea este analist de politică externă și cercetător la un ONG cu sediul la Islamabad. Are un master în filosofie și politici publice. Aria sa de preocupări include probleme regionale și globale ale relațiilor internaționale contemporane.

Perechea Europa și Asia în spațiul cibernetic (legislația UE, ASEAN și puterea sa transformatoare)

**Prof. Melda KAMIL ARIADNO, Prof. Anis
BASJEKTAREVIC**

Cu o troposferă poluată în mod alarmant, celălalt spațiu – acela al unei lumi intangibile, creat prin intermediul tehnologiei interconectate – spațiul cibernetic – urmează aceeași direcție. În plus, spațiul cibernetic se brutalizează în mod semnificativ din cauza efectelor monetizării și a înarmării. Brutalitatea se instalează îndeosebi prin intermediul eroziunii confidențialității. Cum pot fi protejați în mod eficient indivizii și drepturile fundamentale ale acestora și cum se poate exercita dreptul la demnitate și confidențialitate?

UE oferă în prezent un model de legislație statelor sale membre și prin intermediul influențelor sale și în cadrul unor proiecte supra-naționale externe (îndeosebi ASEAN, dar și AU, OAS, SCO, SAARC, LAS etc) și în restul lumii.

Regulile și reglementările pentru protejarea datelor personale nu plac foarte mult. Lumea corporatistă consideră că ele reprezintă un element de descurajare care nu este necesar, un obstacol în fața creșterii – costuri suplimentare și beneficii, inovații și extinderi mai puține. Guvernele ar dori ca aceste reguli să se aplice în mod obișnuit fiecărui component al societății, mai puțin lor. Iar cetățenii sunt adesea prea binevoitori, aproape nepăsători în legătură cu modul în care datele lor sunt colectate și stocate.

Cu toate acestea, legislația în domeniu este în prezent mai necesară decât oricând. Cele mai recente inovații tehnologice au fost rapide, globale și inegale. Nu este deci surprinzător că după așa-numitele revoluții IT, lumea suferă de asimetrie tehnologică: pe de o parte există corporații mari și asertive și guverne puternice omniprezente, iar pe de altă parte sunt cetățenii obișnuiți. Chiar și în cele mai avansate democrații din prezent – UE, spre exemplu, autonomia personală este la mare risc: alegerile simple, cotidiene, aproape triviale precum ceea ce citim,

drumul pe care mergem, ce purtăm, ce mâncăm, la ce ne uităm la televizor sau ce ascultăm sunt guvernate (sau cel puțin filtrate) de către algoritmi aflați dincolo de ce este la suprafața programelor sau a aparatelor. Algoritmizarea „dorinței” este atât de distrugătoare și profundă încât utilizatorii nici măcar nu sunt conștienți de magnitudinea la care sunt procesate zilnic informațiile privind pasiunile, interesele sau alegerile lor.

Este evident că în prezent tehnologia este mai mult decât o necesitate de predictibilitate web-eriană, menită a raționaliza societatea. Ea face ca societatea să fie mai puțin sigură iar indivizii mai puțin liberi.

Societățile trebuie să conștientizeze acest adevăr (deranjant). În era comunicațiilor mobile, globale și imediate a internetului, oamenii tind să se concentreze mai mult pe direcția „aici-noi-acum”: bunuri, servicii și experiențele pe care le oferă domeniul IT. Indivizii sunt mult mai puțin interesați de modurile în care este compromisă confidențialitatea de către programe, autorii lor sau de către aparate – toate devenind o parte nevăzută dar indispensabilă a vieții moderne. În ciuda dorinței multora de a afla cum se procesează informațiile și cum se stochează, în general oamenii nu au prea mult interes pentru detalii.

Direcția este una stabilă – o erodare puternică a confidențialității: imense cantități de informații

sunt colectate despre un număr mare de persoane în fiecare zi, poate chiar la fiecare oră. Corporațiile și autoritățile de stat doresc mai multe informații și sunt din ce în ce mai puțin reținute în privința modului de obținere și utilizare a acestor informații.

Prevenirea utilizării defectuoase a informațiilor personale (PIM) – în mod intenționat sau nu – este principalul motiv pentru care Uniunea Europeană (UE) a introdus un nou set de reguli începând cu luna mai 2018. Prin urmare, Regulamentul privind Protecția Generală a Datelor (GDPR) – așa cum este cunoscută legislația – reprezintă o încercare ambițioasă pentru reglementarea tehnologiei digitale, îndeosebi cu privire la protecția datelor cu caracter personal. Regulamentul este în conformitate cu stipulările Cărții Universale și Europene a Drepturilor Omului referitoare la protecția demnității umane și a confidențialității - drepturi indispensabile, fundamentale ale omului.

Intenția legislatorului GDPR este una duală: pe de o parte, de a reglementa la nivel național și, pe de altă parte, de a împământenii reguli la nivel internațional. GDPR este menit să deschidă un nou capitol în istoria utilizării internetului acasă, și de a crea, în același timp, o foaie de parcurs pentru jucătorii de stat și corporatiști din afara UE. Provocarea este evidentă: reconcilierea drepturilor indivizilor cu sistemul de protecție a datelor în contextul intereselor legitime ale mediului de afaceri și ale guvernelor.

Pentru restul lumii, GDPR ar trebui să fie predictibil, inspirațional și poate obligatoriu. Lipsa acțiunii în prezent poate deschide calea abuzului de putere – fie că vorbim despre câștigurile nelegitime corporatiste, fie despre cele ale autorităților din societatea ascunsă. Într-un astfel de

scenariu negativ – pe termen lung – toată lumea pierde. Din punct de vedere istoric, victimizarea indivizilor (prin intermediul unei constante suprimări a libertăților și drepturilor) duce la fascism corporatist sau statal, care la rândul său duce la auto-distrugerea societății în ansamblu.

LEGISLAȚIA CUPRINZĂTOARE ESTE UN ELEMENT PUTERNIC DE DESCURAJARE

Epoca internetului expune indivizii mai mult decât oricând la forțele prădătoare interne sau externe. Toată lumea este tentată să participe la economia digitală sau la interacțiunea socială din mediul digital. Acest lucru se realizează prin dezvăluirea informațiilor personale unor entități mari statale sau nestatale locale sau internaționale. Dacă acest sector nu este reglementat, în momentul în care informația pleacă de la sursă, ea poate fi stocată, analizată, diseminată și apoi împărtășită cu alții în mod ușor, fără știința sau consimțământul persoanei de la care a plecat.

Până în prezent, nici forțele de pe piață și nici publicitatea negativă nu au împiedicat companiile sau guvernele de la a folosi sau abuza de această imensă putere. Nimic nu este mai eficient ca și factor de descurajare decât o legislație cuprinzătoare, aceasta fiind cea care poate stopa o utilizare greșită a informațiilor. Legislația privind protejarea datelor personale poate avea și rol preventiv special sau general.

Acestea se aplică și în cazul lăcomiei corporatiste transnaționale, a neglijenței sau răutăților guvernamentale sau în cazul interacțiunii clandestine ale celor două (spre exemplu accesul neautorizat la un telefon personal sau istoricul căutărilor pe internet, precum și date neverificate sau inexacte referitoare la sănătate pentru ca unei persoane să-i fie refuzată asigurarea, împrumutul sau un loc de muncă).

Deși limitate, au existat unele încercări europene de a legifera un sistem cuprinzător de reglementare a protecției datelor personale. Dar, Directiva UE de Protecție a Datelor din anul 1995 era limitată în unele aspecte ale sale. (Datorită etapelor incipiente ale dezvoltării internetului, atunci când viitoarea semnificație a spațiului cibernetic era imposibil de anticipat.) Prin urmare, acest instrument nu a reușit să identifice în mod cuprinzător aspectele pe care încerca să le previ-

nă, să le anticipeze și să le corecteze. Documentului din 1995 îi lipsea și consistență (logică și legală) în coordonarea și instruirea statelor membre ale UE cu privire la aplicarea confidențialității datelor și promulgarea ei în legislația națională. GDPR soluționează ambele probleme.

Acest instrument din 2018 stipulează lupta împotriva discriminării (inclusiv conținuturile de ură politică și religioasă), furtul de identitate legat de autentificare, fraudă, crimele financiare, afectarea reputației (grupările de pe rețelele de socializare, hărțuirea și intimidarea). În plus, Comisia Europeană a afirmat că GDPR va consolida economiile statelor membre prin recâștigarea încrederii oamenilor în securitatea și sinceritatea comerțului digital, care a suferit în ultima perioadă de numeroase breșe semnificative în privința utilizării datelor.

Cu toate acestea, cea mai importantă caracteristică (și cel mai important impact legal) al GDPR este aceea de a fi o **lege cu efect direct**. Aceasta înseamnă că indivizii o pot invoca în fața curților statelor membre fără nici o altă referință la o altă lege națională. Se garantează astfel atât viteza, cât și integritatea acestui instrument supranațional - nefiind nevoie de naționalizarea sa prin intermediul reglementărilor naționale. Prin urmare, instrumentul din 2018 este și mai puternic prin **acoperirea în afara teritoriilor naționale** - noțiune care îl face aplicabil la orice entitate care operează în UE, chiar dacă fizic această entitate se găsește în afara UE.

Practic, fiecare entitate, din fiecare sector și de dimensiuni diferite, care procesează date cu caracter personal ale cetățenilor UE, trebuie să se supună GDPR. Guvernele și serviciile lor (de nivel național sau sub-național) sunt obligate să respecte aceste stipulări în diferite domenii: sănătate, asigurări și domeniul bancar, furnizori de internet și telefonie mobilă, instituții mediatice și alte instituții de colectare a datelor sociale, muncă, entități din domeniul educațional și recreativ - pe scurt orice fel de entitate care adună informații digitale despre indivizi.

GDPR consolidează și principiul responsabilității. Actorii statali și comerciali sunt responsabili în mod direct și obiectiv pen-

tru colectarea, stocarea și procesarea datelor cu caracter personal (inclusiv scurgeri de informații sau diseminarea acestora). Acest instrument al UE consolidează dreptul la confidențialitatea informațiilor (ca parte a drepturilor fundamentale ale omului - dreptul la viață privată), protejând răspândirea informațiilor cu caracter personal în scopuri nelegitime sau criminale.

Cu alte cuvinte, GDPR conferă indivizilor dreptul de a transfera informațiile cu caracter personal (datele de cont și istoricul acțiunilor online) de la o entitate comercială la alta (ex. de la un furnizor de telefonie la altul sau de la o bancă la alta). Un alt drept este acela de a solicita - subit și fără un motiv anume - unei entități comerciale atât colectarea de informații cât și diseminarea lor pe piață, sau de a solicita clarificarea metodelor de marketing și a naturii serviciilor furnizate. Acest instrument oferă indivizilor și dreptul de a solicita ștergerea informațiilor cu caracter personal (prin închiderea și trimiterea lor înapoi la persoana de origine) - așa cum se stipulează în Articolul 17 (dreptul de a fi uitat).

GDPR stipulează că toate entitățile care operează în domeniul cibernetic trebuie să angajeze o persoană responsabilă cu protecția informațiilor pentru a respecta în totalitate reglementările în domeniu. Toate entitățile din domeniu trebuie să organizeze evaluări de impact - pentru a determina scopul, frecvența, magnitudinea și consecințele colectării și procesării informațiilor cu caracter personal. (Spre exemplu, dacă o entitate dorește să introducă autentificarea biometrică pentru anagajații și vizitatorii săi care pătrund în complex zilnic, ar trebui în primul rând să aplice o evaluare - un studiu care lămurește necesitatea și impactul acelui sistem precum și expunerea pe care o creează și posibilele riscuri și mă-

suri de corectare).

GDPR obligă fiecare entitate care colectează informații să minimizeze cantitatea și configurația informațiilor cu caracter personal în paralel cu maximizarea securității acestor informații. (Spre exemplu, dacă un vânzător de mașini sau agenție de turism cere unui potențial cumpărător să completeze un formular pentru stabilirea unui preț, acest formular poate să solicite doar informații relevante pentru produsul sau serviciile vizate).

Noua legislație solicită entităților care colectează informații să notifice autoritățile – fără nici un fel de întârziere – despre orice breșă produsă sau posibil a se produce în domeniul informațiilor cu caracter personal. Prin urmare, GDPR obligă entitățile să prezinte publicului informații clare și directe cu privire la informațiile cu caracter personal pe care le colectează și procesează, precum și referitoare la intențiile pe care le au cu aceste informații.

În ceea ce privește sancțiunile, GDPR oferă noi instrumente de reglementare, incluzând norme, monitorizare și obligativitatea respectării lor. În cazul în care normele nu sunt respectate, sunt stipulate amenzi foarte mari.

Pentru a se conforma standardelor stabilite prin legislația UE, marile entități care colectează informații trebuie să facă investiții semnificative. În vederea credibilității și a eficienței, vor trebui stimulate noile proceduri și sisteme din UE, dar și din afara sa – oriunde s-ar desfășura aceste operațiuni. În plus, GDPR prevede că dacă o entitate transferă date cu caracter personal în afara UE, trebuie să se asigure că aceste informații sunt procesate în afara UE la fel cum sunt procesate în Uniune. Prin această abordare simplă dar eficientă, standardele GDPR vor fi aplicate și în restul lumii. În consecință, acest instrument nu este (doar) un cod intern de conduită care are efecte în exterior, ci și un standard de comportament care evoluează și se multiplică pentru viitorul nostru (digital) comun.

ASEAN, INDO-PACIFIC, ASIA

Este evident că GDPR ar ajuta și în cazul intereselor Republicii Indonezia. GDPR se aliniază cu spiritul Constituției din 1945, care obligă statul să protejeze, să educe și să ajute poporul indone-

zian să prospere. Acest document suprem de stat afirmă cu claritate că respectarea informațiilor cu caracter personal se bazează pe două principii ale Pancasila. Este vorba despre Umanitatea Corectă și Civilizată. Acordarea și respectarea drepturilor elementare reciproce sunt esențiale pentru libertatea și progresul general al societății.

Guvernul, mandatat prin autoritatea sa, să respecte publicul (doctrina încrederii publice), trebuie să abordeze informațiile cu caracter personal în mod corect și responsabil. GDPR încurajează și crearea unei instituții independente de monitorizare și protejare a informațiilor cu caracter personal prin care să poată corecta politicile și regulile administrației de stat sau ale birocrăției, astfel ca acestea să respecte în mod responsabil informațiile cu caracter personal ale populației. Mai mult, fiecare guvern național ar trebui să fie mai activ în protejarea societății în domeniul informațiilor personale ale cetățenilor.

Legislația indoneziană are deja instrumente în linie cu GDPR. Astfel, Legea nr.11 privind Informațiile și Tranzacțiile Electronice din 2008 (prin Articolul 2) accentuează principiul jurisdicției extra-teritoriale. (În acest caz, se referă la tranzacțiile trans-frontaliere. Indonezia ar trebui să își asigure permanent interesele naționale: jurisdicția Republicii Indonezia acoperă orice acțiune legală din Indonezia/sau care este desfășurată de cetățenii indonezieni. Dar, ea se aplică și acțiunilor legale desfășurate în afara ariei de acoperire a jurisdicției indoneziene de către cetățeni indonezieni sau de către orice alt cetățean care locuiește în Republica Indonezia, precum și de către entitățile legale indoneziene sau străine

care produc efecte legale în Indonezia.

Aceasta înseamnă utilizarea Tehnologiei Informaționale pentru Informații și Tranzacții Electronice, care poate fi extra-teritorială și chiar universală. Ceea ce se menționează în această lege ca fiind „dăunătoare intereselor Indoneziei” trece dincolo de interesele economice naționale, ajungând la protejarea informațiilor strategice, demnitate națională, apărare și securitate, suveranitate, cetățeni și entități legale indoneziene.

Cu privire la Dreptul de a Fi Uitat (Dreptul la Confidențialitate și Dreptul la Demnitate), Indonezia trebuie să îl considere un principiu de protecție reală care este în cel mai bun interes al populației. Mai mult, un astfel de drept ar trebui să fie consolidat prin principiul „fără nici o întârziere” pentru a evita obligația administrativă de a solicita o decizie a curții pentru acordarea acestui drept. Pe termen lung, el va fi de folos mediului de afaceri mult mai mult decât persoanelor de origine.

PUTEREA EXEMPLULUI

În conformitate cu Dreptul Portabilității Informațiilor stabilit prin GDPR, Indonezia trebuie să acorde mai multă atenție instrumentelor UE. Astfel, Reglementarea UE Nr. 910/2014 privind identificarea și autentificarea electronică și serviciile de trust (IDAS) oferă o imagine a modului de armonizare a identității digitale și a datelor cu caracter personal în sistemul electronic de comunicații. (Identificarea și autentificarea electronică sunt procese tehnologice cu valoare economică. Astfel de oportunități de afaceri trebuie să fie armonizate cu standardele de siguranță și securitate atunci când implică utilizarea și traficul de informații cu caracter personal în scopuri comerciale).

În ceea ce privește securitatea, Indonezia trebuie să stabilească cât mai curând o politică cu privire la criptare pentru a proteja informațiile cu caracter personal. Criptarea este un proces dual; el poate fi utilizat în scopuri civile, dar poate fi utilizat și pentru interese naționale vitale, cum sunt apărarea și securitatea. Bunăoară, confidențialitatea și protecția cibernetică sunt concepte complementare ale protecției datelor în general. O abordare holistică consolidează atât drepturile indivizilor cât și protecția intereselor

naționale, evitând posibilitatea ca acestea să se suprapună în mod conflictual.

Declarația ASEAN a Drepturilor Omului stipulează în Articolul 21 că protecția datelor cu caracter personal este o parte elementară a Confidențialității. Având calitatea de membru fondator, stat care găzduiește sediul organizației, Indonezia trebuie să supravegheze noțiunile Cărții Drepturilor Omului. Acesta este un motiv suplimentar pentru care Republica Indonezia trebuie să ofere un exemplu.

GDPR încurajează în mod deschis schimbarea paradigmelor din serviciile publice și din sistemul guvernamental la nivel național, subnațional și supranațional al statelor membre ASEAN. Este vorba despre respectarea libertăților și drepturilor fundamentale, măsuri care vor proteja populația de activități întâmplătoare sau rău-intenționate ascunse sub pretextul interesului public.

Indonezia și ASEAN pot obține avantaje din dinamica GDPR în planul propriei securități și pentru a spori încrederea la nivelul comerțului electronic în zona economică ASEAN. Din moment ce ASEAN (toate statele membre) este cea de-a patra economie a lumii, este nevoie de un viitor care să înceapă acum. În definitiv, UE și ASEAN – fiecare din partea sa de Eurasie – sunt proiecte pereche de necesitate, pasiune și viziune.

Evident, pentru oricine altcineva din exterior, Indonezia și ASEAN reprezintă un centru comercial de importanță majoră care depășește teatrul Asia-Pacific.

Viena/Jakarta 28 DEC 2018

Prof. Melda KAMIL ARIADNO (SH, LLM, PhD) este Profesor de Drept Internațional în cadrul Facultății de Drept a Universității Jakarta. Este în prezent Decan al Facultății de Drept a Universității Jakarta și Directorul Centrului pentru Politici Oceanice Sustenabile. Este licențiată a Universității Jakarta din anul 1992. A obținut titlul de LLM și Dr. la Universitatea din Washington în anul 1995, respectiv 2011. A activat ca și expert legal pentru mai multe organizații guvernamentale printre care și Ministerul Afacerilor Marine și a Pescuitului.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

PUNCTE DE VEDERE**Politica externă iraniană*****Corneliu PIVARIU***

În contextul evoluțiilor din Orientul Mijlociu din ultimii ani, începutul anului 2019 este marcat și de împlinirea a 40 de ani de la Revoluția Islamică din Iran, care a dus la răsturnarea șahului și instaurarea regimului islamic khomeinist, cu toate implicațiile și urmările pe care această evoluție le-a presupus, inclusiv în ceea ce privește politica externă.

Cea mai importantă modificare de politică externă a fost aceea ieșirii din sfera de influență americană și edificarea treptată a unei politici externe proprii, așa cum a fost și este ea văzută de liderii politici și religioși iranieni. În cadrul acesteia se disting două abordări principale: „apărarea reactivă”, care se bazează pe principiul reacției la instabilitatea și insecuritatea din regiune pentru transformarea eventualelor situații de pericol și amenințare la adresa regimului de la Teheran într-un mediu mai sigur și stabil, cu evoluții predictibile; „atitudinea revoluționară proactivă”, care dezvoltă și susține tema angajării regionale a Iranului, justificată de atribuții regionale care se consideră că îi revin inerent.

În ceea ce privește prima abordare, remarcăm câteva elemente principale: Irak; alte țări din Orientul Mijlociu (cu prioritatea Siria, Liban, Arabia Saudită, țările din Golf - cu o notă specială pentru Bahrein) și Afganistan.

Irakul este considerată țara care prezintă cele mai multe provocări dar și oportunități pentru regimul iranian, iar situația relațiilor dintre Teheran și Bagdad este deosebit de complexă, desfășurându-se pe patru paliere principale, interdependente, dar și cu note de interferență între ele: la nivel statal; între partide/politicieni; la nivel religios; militar. Gestionarea acestui complex de relații reprezintă o sarcină majoră pentru conducerile celor două țări, mai ales în condițiile când SUA încearcă să-și mențină influența asupra regimului de la Bagdad și să limiteze cât mai mult (dar fără a reuși în mod notabil) influența iraniană.

Siria și Libanul sunt văzute în termeni de importanță strategică pentru Iran, în contextul percepțiilor iraniene privind amenințările la care trebuie să facă față, primele două fiind considerate SUA și Israelul. Evoluțiile situației din Siria și relațiile speciale pe care Teheranul le are cu Hezbolahul libanez precum și cu mișcarea Hamas din Gaza sunt elemente esențiale ale politicii externe iranienilor, pe care se va baza și în perioada viitoare.

În ceea ce privește atitudinea proactivă revoluționară, cei care sunt partizanii acestei abordări, aduc în sprijinul acestei abordări următoarele argumente: mărimea populației, gradul înalt de educație al acesteia și bogatele resursele naturale de care dispune; istoria și lungile tradiții imperiale; situația geopolitică combinată cu o puternică și bine pregătită forță militară. În acest context Iranul consideră că a fost invitat de țările din regiune pentru a avea o prezență militară și de altă natură pe teritoriul acestora, în scopul protejării integrității lor teritoriale și identității lor naționale, Siria fiind exemplul emblematic în acest sens.

După 40 de ani de la edificarea Republicii Islamice, spiritul revoluționar se manifestă încă cu putere în societatea iraniană, sub motivații diferite, de la credința în scopurile revoluției islamice până la interese personale sau de grup, inclusiv beneficii de ordin material sau investițional. În același timp, există și un segment al societății, mai ales al celor născuți după 1979, care nu înțelege de ce părinții lor am militat pentru Revoluția Islamică.

Se pare că în termeni de politică regională, Teheranul adoptă o poziție rațională și pragmatică, în care administrația președintelui Hassan Rouhani sprijină mai mult poziția defensivă reactivă, decât cea revoluționară, fără însă a o exclude, în funcție de oportunități.

Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

**Amb. prof. Dumitru
CHICAN**

La începutul celui de al treilea an de mandat prezidențial al lui Donald Trump, o constatare sintetică se impune, cât privește politica externă a Statelor Unite în relațiile cu comunitatea internațională, în general și cu sensibila regiune a Orientului Mijlociu, cu deosebire: dacă Barack Obama și-a propus și a acționat pentru distanțarea de moștenirea marțială a predecesorului său, George W. Bush, noul lider american Donald Trump acționează, cu și mai multă acribie și ofensivitate, pentru ștergerea moștenirii politice lăsată de Barack Obama. O tranziție în care sunt implicate trei viziuni și trei stiluri de a face politică: bushismul, obamismul și trumpismul la care lumea asistă în momentul de față.

Pentru evoluțiile conflictuale din zona Orientului Mijlociu - la care ne referim în rândurile de față - Barack Obama a procedat, între altele, la reducerea consistentă a potențialului militar american desfășurat în Irak, a respins implicarea Americii în noi angajamente militariste de amploare în afara granițelor naționale, cerând, în același timp, statelor aliate, să dovedească mai multă responsabilitate în abordarea regională a problemelor de securitate și, nu în ultimul rând, a rezervat un loc mai vizibil și mai dinamic demersului diplomatic. Îmbinând dialogul cu politica sancțiunilor, fostul președinte a determinat, împreună cu ONU și cu ceilalți membri ai Consiliului de Securitate, atragerea Iranului într-un acord de gestionare a programelor nucleare ale Iranului, a dinamizat procesul de pace între palestinieni și israelieni, cu luarea în considerație a faimoasei formule a „celor două state” și a necesității de soluționare prin tratative a chestiunii Ierusalimului și a încurajat, inclusiv în relațiile cu aliații saudiți, abordarea mai pragmatică a

AMERICA ȘI NOUL ORIENT MIJLOCIU: DE LA BARACK OBAMA LA DONALD TRUMP

spinosului dosar al reformelor și drepturilor umane, chiar dacă, departe de a obține rezultatele dorite în această direcție, demersurile sale au creat momente de tensiune între America lui Obama și aliații săi orientali, în frunte cu Israel și petromonarhiile arabe din Golf.

În ceea ce îl privește pe Donald Trump, acesta a adoptat, încă din perioada campaniei electorale, o poziție fundamental diferită pe care a respectat-o, o aplică și o urmărește cu acribie și astăzi, în cea de-a doua jumătate a mandatului său în Biroul Oval. În noua strategie anunțată de Administrația Trump au fost, desigur, elemente de continuitate între precedenta Administrație și cea a lui Donald Trump. Asemenea lui Barack Obama, noul președinte a cerut din partea statelor aliate o implicare mai pragmatică și mai dinamică în consolidarea securității regionale, președintele Trump evitând, ca și Obama, o anjagare masivă de forțe militare umane în Siria și susținând dezvoltarea relațiilor cu Arabia Saudită și războiul în care monarhia wahhabită este implicată în Yemen, ca parte a conflictului cu vecinul iranian. Dar, de la acest punct, similitudinile sau liniile de continuitate în raport cu politica lui Barack Obama au încetat. Obiectivul prioritar și fundamental al politicii orientale a lui Donald Trump se circumscrie imperativului de apărare a intereselor de securitate ale statului Israel și de menținere a superiorității regionale a acestuia din toate punctele de vedere. Dintr-un asemenea obiectiv decurg și celelalte componente ale modului în care Donald Trump abordează problemele regionale ale situației și evoluțiilor din regiune: dinamizarea ascendentă a raporturilor cu guvernul israelian condus de Benjamin Netanyahu, retragerea unilaterală a Americii din „tratatul nuclear” cu Iranul și implementarea unui susținut program de sancțiuni și îngrădiri politico-militare, economice și energetice impuse regimului de la Teheran, decizia de recunoaștere a Ierusalimului drept capitală a Israelului și transferul în „orașul sfânt” a ambasadei

americane în Israel, încurajarea demersurilor discrete de relaxare până la normalizare a relațiilor dintre lumea arabă, în frunte cu monarhiile de pe malul Golfului Arabo-Persic și statul evreu, lansarea unei misterioase „afaceri a secolului” destinată soluționării conflictului palestiniano-israelian, abordată de pe poziții de puternică parțialitate favorabilă intereselor evreiești, așa cum nu puțini oficiali de la Washington au dat de înțeles în declarațiile lor oficiale și oficioase și enumerarea ar putea continua.

SUA - Iran : înapoi la ecuația „Marele Satan versus „Axa Răului”

În aceeași măsură în care securitatea regională a Israelului reprezintă un subiect axial în ansamblul politicilor externe americane, Iranul islamic este, privit dintr-o altă perspectivă, o preocupare de top pentru Administrația Donald Trump. În textul din 2017 al Noii Strategii de Securitate Națională a Statelor Unite, Iranul este menționat de nu mai puțin de 17 ori la capitolul „provocări și amenințări” și este evaluat drept prioritate a priorităților în demersurile Administrației menite să prevină și să împiedice ascensiunea în regiunea Orientului Mijlociu a oricărei puteri ostile Statelor Unite ale Americii. În luna mai 2018, după anunțarea deciziei de retragere din „acordul nuclear”, secretarul de stat Mike Pompeo încerca să facă auzit și glasul diplomației, declarând că Administrația are disponibilitatea de a restaura legăturile diplomatice și economice cu Iranul, cu condiția ca regimul iranian să accepte o denuclearizare completă a programelor sale, și să înceteze ireversibil producția de rachete balistice, să pună în libertate toți cetățenii americani sau

ai țărilor aliate aflați în detenția în Iran, să pună capăt politicii sale expansioniste în vecinătatea regională, „lista lui Pompeo”, celebra listă de 13 condiții cuprinzând și alte cerințe care nu au nici o legătură cu programele militare ale iranienilor, referindu-se, dimpotrivă, la chestiuni care țin exclusiv de independența și suveranitatea statală a Iranului, așa cum este aceasta definită în canoanele dreptului internațional. Câteva luni mai târziu, în august 2018, același Mike Pompeo anunța o inițiativă privită cu suspiciune și cu contraargumente critice chiar de către aliații occidentali ai Americii. Era vorba de crearea așa-numitului „Iran Action Group”, conceput care avea în structura sa o elită de specialiști străini în problemele de diplomatie și politică externă și având drept misiune derularea unei campanii susținute de presiuni diplomatice anti-iraniene și de izolare politico-diplomatică a regimului ayatollahului Khameney.

În contextul noii strategii regionale de securitate, Administrația Trump, a decis să treacă pe un plan secundar chestiunea conflictului dintre confesiunile musulmane șiiită și sunnită, cu tot cortegiul de extremism care decurge din această stare de lucruri, pentru a-și concentra atenția pe o mai efectivă susținere acordată Arabiei Saudite și Emiratelor Arabe Unite în confruntarea „inamicului numărul unu” care a devenit Iranul odată cu venirea la Casa Albă a noului președinte. Dacă, în perioada campaniei electorale din 2016, Trump nu a șovăit să aducă monarhiei de la Ryad o serie de acuze referitoare la laxismul regimului wahhabit și la povara securitară pe care acesta o reprezintă pentru politica și trezoreria americană, același Donald Trump, devenit președinte, a dat saudiților un cec în alb pentru continuarea războiului din sudul Peninsulei dar și a politicii de încercuire promovată de monarhie împotriva emiratului qatarez. Chestiunile anterioare reproșate aliatului saudit și referitoare la drepturile și libertățile omului, la excesele militare din Yemen, soldate cu adevărate măceluri în rândul populației civile sau, mai recent, episodul asasinării brutale a jurnalistului Jamal Khashoggi au fost fie date uitării fie s-au lovit de o continuă eschivă duplicitară din partea Administrației. Aceleiași logici a „alianței strategice”

cu Arabia Saudită i s-a circumscris și graba cu care Donald Trump a reacționat favorabil la sugestia regelui saudit Salman Bin Abdul Aziz de constituire a unui nou tip de alianță care să fie aruncată în lupta politico-militară sub denumirea de „Middle East Strategic Alliance”, cu acronimul MESA, care ar trebui să reprezintă o clonă mai redusă a Alianței NATO. Este o idee asupra căreia au fost exprimate nu puține rezerve la nivel regional, generate de temerile aliaților arabi față cu posibilitatea ca Administrația Donald Trump să folosească un asemenea „mini-NATO” pentru a impune cooptarea Israelului în acest NATO arab, pe de o parte, și a unei „pax americana” în care chestiunea palestiniană să fie, practic, o versiune a abordărilor israeliene și în favoarea exclusivă a Israelului. În principiu, un punct de vedere mai clar și mai coerent ar trebui să fie adoptat la un propus summit arabo-american care să se desfășoare la Washington, la mijlocul toamnei viitoare.

America și „nucile tari” numite Abdel Fattah El-Sissi și Teyyp Erdogan

Relațiile dintre Statele Unite, pe de o parte, și Republica Arabă Egipt de după „cea de a doua revoluție” condusă de mareșalul Abdel Fattah El-Sissi și Turcia lui Recep Teyyp Erdogan, de după „primăvara arabă”, pe de altă parte, au parcurs, în ultimii ani o traiectorie sinuoasă și nu lipsită de momente critice datorate, în grade diferite, unei percepții umorale și pătimeșe a tradiționalei zicale potrivit căreia, în cazul de față, într-o singură teacă nu pot să încapă trei săbii și aceea cu atât mai puțin cu cât metafora se referă la trei lideri inflexibili și insistenți promotori ai unor politici autoritare, orgolioase și, nu de puține ori, contradictorii dacă nu chiar de-a dreptul ostile chiar în pofida faptului că, printr-o lungă tradiție, cele trei țări au fost legate prin dinamice și multiforme relații de alianță strategică.

Cu începere din 1979, adică de la semnarea Tratatului de pace de la Camp David, între Israel și Egipt, Egiptul beneficiază din partea SUA de un ajutor financiar anual nerambursabil de 1,3 miliarde dolari, drept

cheltuieli pentru înarmare, fonduri care au fost blocate temporar după înlăturarea de la putere a fostului președinte islamist Mohammed El-Morsi, sub argumentul lipsei, în Egipt, a oricărui progres în domeniul respectării drepturilor omului. Această decizie punitivă ca și „curtea” asiduă pe care, după înlăturarea fostului președinte Hosni Mubarak, Washingtonul a făcut-o mișcării islamiste a Fraților Musulmani, au tensionat vremelnice relațiile dintre Washington și Cairo, fără a afecta în fond ansamblul relațiilor bilaterale dintre America și Egipt.

În ceea ce privește relaționarea dintre Statele Unite și Turcia, aceasta a cunoscut, nu de puține ori, momente de încordare și conflict, la originea acestora regăsindu-se un complex de cauze generate, între altele, de abordările diferite, de către președinții Donald Trump și Recep Teyyp Erdogan, a războiului civil sirian, conflictele punctuale dintre Ankara și Tel-Aviv, intervenția militară a Turciei împotriva minorității kurzilor sirieni (susținuți de SUA), acuzele aduse liderului turc de a promova o politică dictatorială și de încălcare abuzivă a libertăților și drepturilor cetățenești, refuzul Administrației de a-l extrăda în Turcia pe clericul Fethullah Gullen, acuzat de a fi fost inițiatorul și instigatorul tentativei eșuate de lovitură de stat împotriva regimului Erdogan ș.a. Cu toate acestea, apartenența Turciei la Alianța Atlanticului de Nord, importanța strategică a acestei țări în geopolitica Orientului Mijlociu, conjugată cu potențialul său economic și militar, prezența pe teritoriul turc a puternicei baze aeriene americane de la Incirlik ș.a. au făcut ca, de fiecare dată, ambele părți să revină la sentimente mai bune și la pârgia dialogului pentru a îm-

piedica o deteriorare dramatică a raporturilor bilaterale.

Israel și procesul de pace

În opinia unor analiști, Israelul este unul dintre puținele state regionale care salută și susține cu entuziasm noile politici promovate de Administrația Donald Trump în lumea arabă și în regiunea Orientului Mijlociu. Și nu fără motive întemeiate, căci, raportată chiar la standardele acelor Administrații americane care au avut politici de strânsă alianță strategică cu statul evreu, Donald Trump conferă acestor raporturi bilaterale o amploare și o dimensiune pragmatică fără precedent. Iar această poziționare este, în esență sa, rezultanta unei culturi conservatoare supralicitată care, ridică relațiile americano-israeliene la rangul unei profesii de credință. Mai mult, platforma electorală a republicanilor, susținută în campania pentru alegerile prezidențiale din 2016 a diseminat ideea că alianța cu Israelul reprezintă o formă particulară de „americanism”. În consecință, Donald Trump și sfetnicii săi au îmbrățișat cu toată deschiderea o asemenea viziune. Denunțarea unilaterală a Tratatului „5 + 1” în chestiunea programelor nucleare ale Iranului a fost concepută ca o „reparație istorică” a erorilor săvârșite de precedenții locatari prezidențiali de la Casa Albă, o „reparație” completată cu distanțarea totală de ideea „celor două state” promovată ca posibilă cale de soluționare a dosarului palestinian. A urmat stoparea asistenței financiare destinate Agenției ONU pentru Sprijinirea Refugiaților Palestini, simultan cu limitarea drastică a numărului de refugiați palestinieni cărora li se acordă permis de intrare și ședere pe teritoriul american și cu măsura de stopare a ajutoarelor financiare (cca. 200 milioane dolari) pentru populația palestiniană din Gaza și Cisiordania. Recunoașterea Ierusalimului drept capitală a Israelului și transferul în acest oraș al ambasadei americane în Israel s-au înscris, de asemenea, în aceeași logică a sus-

amintitului „americanism”, ca și așa-numita „afacere a secolului” – o inițiativă a cărei elaborare și pregătire a fost încredințată lui Jared Kushner, ginere și consilier principal al lui Donald Trump, împreună cu reprezentantul special Jason Greenblatt, inițiativă în legătură cu care inclusiv din partea aliaților arabi a avut reacții critice și de distanțare. Atât cât s-a putut cunoaște, până la începutul noului an, despre această „afacere a secolului”, determină aprecierea – care circulă inclusiv în opinia publică și cercurile politice israeliene, că planul croit de Administrație și păstorit de cuplul Kushner – Greenblatt, are prea puține șanse de a putea să treacă examenul aplicării în practică prin acceptarea de către toți factorii arabi și palestinieni implicați.

*

Stilul personal în care Donald Trump își exercită atribuțiile și prerogativele în actul guvernării are un aport deloc minor la imaginea pe care liderul de la Casa Albă și-a construit-o cât privește regiunea Orientului Mijlociu și abordarea pragmatică a acesteia. Mai degrabă sub impulsul instinctului și maniera de a răspunde provocărilor pe care gestionarea politicii guvernamentale ex-

terne o presupune fac ca deciziile și viziunile sale să fie predominant reactive și selective în măsura în care președintele înțelege să clasifice evoluțiile în două categorii desenate în alb și negru, respectiv, profitabile și lipsite de interes, acestea din urmă fiind ignorate grosso-modo și fără o legătură cu perspectiva și consecințele pe termen mediu.

Pe de altă parte, tendința sa, de cele mai multe ori prea puțin sau deloc cenzurată, de a acorda prioritate absolută profitului în defavoarea competenței, a avut și are drept consecință o marginalizare neproductivă a pozițiilor, evaluărilor și judecăților moderate și aducerea în prim plan a unor „ulii” instinctuali și rebarbativi la dialog și consens, precum consilierul pentru securitate națională John Bolton căruia i se recunoaște o influență notabilă în sensul încurajării atitudinilor belicoase și intransigente ale președintelui, îndeosebi în ceea ce privește chestiunile conflictuale precum relaționările cu Iranul și cu dosarul sirian, sau dosarele relațiilor cu China, Federația Rusă sau Coreea de Nord.

Va aduce anul 2019 nuanțări și reproblematicizări în politica externă a Statelor Unite? Cel puțin în lumina paradigmelor oferite de Donald Trump în prima jumătate a mandatului său prezidențial, răspunsul pare a fi, mai degrabă, unul descurajant.

DESPRE “ISLAMUL STATAL”

Dinu COSTESCU

În ultimul deceniu și, mai exact, odată cu primul experiment al sintagmei „Islamul trebuie să conducă”, materializat în venirea formațiunii politice a Fraților Musulmani la conducerea statului și a societății în Tunisia și Egipt, în contextul „primăverii arabe” experimente urmate de ascensiunea și expansiunea radicalismului extremist islamic întruchipat în Statul Islamic din Irak și Siria și vremelnicul său „califat”, Islamul s-a impus în discursul public și în cercurile cercetărilor islamologice, orientalistice și politice, fiind receptat, mai degrabă, ca o ideologie religioasă susținută de narativul public și de o varietate de entități și instituții nonguvernamentale. Mai puțin, însă, a fost abordată o altă chestiune nu mai puțin importantă și anume relația dintre stat și religie și susținerea de care dinamica islamistă a beneficiat de susținerea statului, la nivelul general al lumii islamice.

În lumea arabo-islamică a Orientului Mijlociu și nord – africană, cu deosebire, discrepanțele și

conflictele între autoritatea statală și regimurile la putere, pe de o parte, și instituțiile teologice și religioase s-au rezolvat, de cele mai multe ori, prin recursul la forță violentă sau de altă natură. În Egipt, disensiunile sângeroase între Frățiile Musulmane și instituția militară condusă de mareșalul Abdel Fattah El-Sissi oferă unul dintre cele mai recente și actuale exemple în acest sens, după cum aceeași practică este, de câțiva ani, activă în confruntarea dintre monarhia wahhabită saudită și secta *Ansar Al-Islam* căreia aparțin rebelii houthiți din Yemen susținuți de Iran în contextul “războiului de franciză” dintre sunnismul wahhabit și šiismul duodeciman din Iran.

Pe de altă parte, se poate constata că aproape în toate statele cu majoritate demografică și religioasă musulmană, Islamul a devenit, în istoria modernă, o veritabilă monedă ideologică impusă ca atare grație eșecului în care s-au împotmolit majoritatea ideologiilor care au “făcut epocă” la un moment dat și între care se regăsesc, cu deosebire, naționalismul arab sau panarabismul, socialismul arab sau baasismul care a fost o încercare nereușită de a realize o mixtură ideologică între socialismul materialist și un “islam moderat”, mai ales pentru promovarea intereselor proprii ale regimurilor respective în relațiile cu ambianța regională. O asemenea întretăiere ideologică nu a rămas fără urmări, în măsura în care, la nivelul societății, ea a determinat o schimbare fundamentală cât privește percepția Islamului de către individ și de comunitate, în egală măsură. Astfel, pentru cetățeanul obișnuit, Islamul a încetat să mai fie sau și-a diminuat potențialul de a se impune ca atitudine spirituală și poziționare a omului în raport cu învățătura teologică, receptată, mai evident, ca o chestiune de securitate națională și, în consecință, de siguranță și prosperitate individuală și comunitară. Față cu o asemenea evoluție, guvernele și regimurile politice au ales să se abțină de la ingerințe riscante în disputele intrinsece din interiorul islamului, poziție care, numită, ad-hoc și forțat, “libertate religioasă”, a permis ca edificiul religios să fie utilizat ca un gen aparte de *soft power* în beneficiul regimului însuși și al controlului său asupra dinamicii sociale pe plan intern.

Într-un anume sens, exploatarea acestui proce-

deu nu este nouă. Încă din anii '60, monarhia saudită a procedat la uriașe investiții financiare pentru construirea de așezăminte religioase, acordarea de burse de studii în universitățile și institutele de învățământ religios din regat, tipărirea și distribuirea gratuită a milioane de copii ale Coranului și ale altor scrieri cu caracter misionar, creând astfel imaginea unui regim puternic susținător al credinței și al castei clericale atât în țară cât și în alte state islamice sau cu importante comunități musulmane. Un misionarism paralel a desfășurat, după revoluția din 1979, și regimul teocratic iranian, ca act de punere în practică a directivei ayatollahului Khomeyni privitoare la „exportul de revoluție”, la diseminarea šiismului la nivel regional și internațional, dar și a imaginii Iranului ca singură putere musulmană care luptă pentru apărarea comunității musulmane globale de ofensiva acapatoare a imperialismului mondial în frunte cu „marele Satan” de dincolo de Ocean.

Această „etatizare” a Islamului parcurge, în prezent, un proces de reasezare, generat de evoluțiile politice declanșate de „primăvara arabă”, dar și de ruptura care s-a produs în interiorul organizației subregionale a Consiliului de Cooperare al Golfului, ruptură care, inițiată de prințul moștenitor al tronului saudit, emirul Mohammed Bin Salman, a scindat comunitatea celor șase monarhii în două tabere, respectiv Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Kuwaitul, Bahreinul, de o parte, și emiratul Qatar, de cealaltă parte, în vreme ce sultanatul Oman și-a menținut tradiționala neutralitate și politica de neimplicare în conflictele interarabe, în general, și intermonarhice, cu deosebire. Iar unul din mai multe motive aflate la originea situației actuale se regăsește, în plan religios, în pozițiile diametral opuse pe care Arabia Saudită la care s-au alăturat emiratele de pe malul apusean al Golfului și Egiptul, în conflictul cu Qatarul, în ceea ce privește poziționarea față de mișcarea Islamistă a Fraților Musulmani. Căci, în vreme ce, cu încurajarea unui alt stat musulman veleitar -

Turcia -, monarhia de la Doha este un activ susținător și protector al Frăților Musulmani, vecinii săi arabi și Egiptul au luat drastice măsuri împotriva Frăților care au fost scoase în afara legii și înscrise pe lista organizațiilor teroriste.

Dacă „islamul etatizat” a constituit, decenii de-a rândul, un instrument folosit de regimurile arabo-islamice pentru apărarea propriilor interese partinice, de clan și de grup, astăzi este vorba de un „islam naționalist” și politizat în concordanță cu climatul de erodare indus de marile ridicări populare revendicative, de provocările venite din partea ascensiunii radicalismului religios islamic și de politica de alianțe regionale și extra-regionale. Dacă la Ryad se vorbește de iluzoria reîntoarcere la un „islam moderat” (ceea ce ar însemna ruperea pactului fundamental cu conservatorismul și radicalismul wahhabit și amenințarea unității și stabilității însăși a statului și a monarhiei domnitoare), în schimb, un stat precum Qatarul rămâne loial ideologiei salafismului care este proprie Islamului politic al Frăților Musulmani, în vreme ce statele arabe din nordul continentului african - Tunisia, Marocul, Algeria - se declară adepți ale unui Islam moderat înțeles ca religie ale cărei manifestări trebuie să se circumscrie exclusiv lăcașurilor de cult și conștiinței individuale, iar Turcia lui Recep Teyyp Erdogan proclamă propriul model care îmbină, coexistența între islamul politic al Fraților Musulmani cu un islam sinonim sunnismului tradiționalist dar deschis - cel puțin la nivel discursiv - imperativelor contemporaneității.

Se poate spune, din această perspectivă, că Islamul de astăzi parcurge o nouă schismă care, chiar fără a avea dimensiunea celeia care, în Evul Mediu, a dus la apariția sunismului, šiismului și a altor numeroase facțiuni și școli de jurisprudență, amenință cu erodarea a ceea ce a mai rămas din sentimentul panislamismului și din tradiționala *Umma* - națiunea islamică. Iar aceasta favorizează diseminarea și proliferarea radicalismului, negarea alterității și exclusivismul în formele sale cele mai extremiste și violente.

PLECAREA DIN ROJAVA

Reza SHAHRESTANI

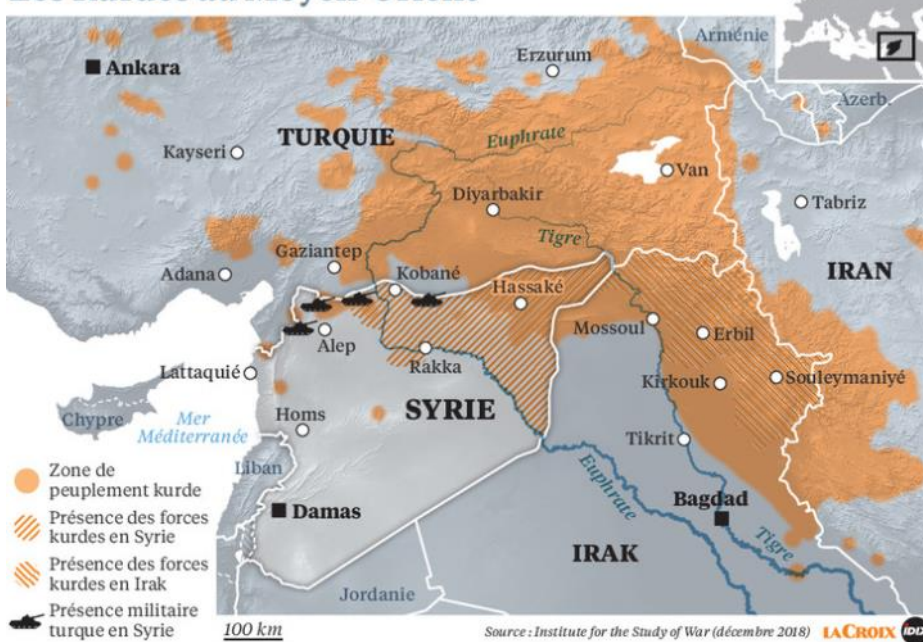
În limba kurdă „Rojava” sau „Roğ Avā” înseamnă „Kurdistanul de Vest” și denumește teritoriul sirian de la est și nord de fluviul Eufrat locuit de o majoritate de etnici kurzi al căror număr era estimat, în 2011, la cca. 3 milioane de oameni care, revendicându-și naționalitatea siriană, care nu le-a fost recunoscută niciodată, se consideră, în același timp, ca parte indivizibilă a celor cca. 35 milioane de co-etnici care, răspândiți în Siria, Irak, Iran și Turcia, constituie ceea ce, în conștiința națională a acestui popor, ar trebui să constituie, într-o zi, statul național și unificat al „Marelui Kurdistan”. Un vis care, departe de a avea o perspectivă a împlinirii, a fost și este privit, încă de pe vremea Imperiului Otoman, ca o amenințare existențială pentru cele patru state care găzduiesc această etnie

Încă de la declanșarea revolteilor siriene, în 2011, minoritarii kurzi sirieni s-au organizat în plan militar, cu sprijinul Statelor Unite ale Americii, scopul implicării lor împotriva armatei loialiste a regimului din Damasc și a jihadiștilor din Statul Islamic, fiind acela de realizare a unei formațiuni statale autonome și, ulterior, independen-

te, sub numele de „Rojava”, întinsă de la frontierele de nord, nord-est și nord-vest dintre Siria și Turcia și mărginită, la sud, de apele Eufratului. Importantele victorii obținute pe front, inclusiv prin lupte grele soldate cu eliberarea de sub controlul islamiștilor a unor importante puncte strategice precum localitățile Kobane (Ain El-Arab), Afrin, Manbij și Tel Afar, au facilitat pentru kurzi cel puțin trei realizări principale: o extindere teritorială la est de cursul Eufratului, în zonele orașelor strategice Rakka (fostă „capitală” a Statului Islamic), districtul Deir Ezzor, în sud-est și, Qamishli, în extremitatea nord-estică a Siriei, pe de o parte, apoi proclamarea în aceste teritorii a unei administrații locale autonome și, în al treilea rând, o susținere consistentă (logistică, militară, de instruire etc) din partea Statelor Unite ale Americii pentru care, cel puțin declarativ, unitățile luptătoare kurde (între 30.000 și 50.000 combatanți) ofereau un potențial ofensiv de valoare în susținerea operațiunilor de pe front.

Față cu avansul realizat de kurzi la est de Eufrat și către frontiera cu Turcia, în cursul anului trecut președintele Recep Teyyp Erdogan a ordonat armatei efectuarea a două intervenții militare, derulate sub numele de cod „Scutul Eufratului” și, „Ramura de Măslin”, având drept scop, potri-

Les Kurdes au Moyen-Orient

„Marele Kurdistan”

vit autorităților de la Ankara, „eliminarea amenințărilor teroriste kurde” la adresa securității naționale a Turciei, dar urmărind, în fond, împiedicarea unei stabilizări a „statului kurd” – Rojava, pe de o parte, și crearea, pentru Turcia a unor capete de pod permanente pe teritoriul nordic al Siriei care să permită o intervenție anti-kurdă ori de câte ori acest lucru s-ar dovedi necesar pentru lichidarea secesionismului și independențismului „terorismului kurd” care, la sfârșitul anului 2018, deținea cca 30% din teritoriul sirian.

Anunțul neașteptat făcut, la începutul lunii decembrie, de președintele american Donald Trump privitor la decizia de retragere a efecti-

Organizarea politico-militară a kuzilor
Partidul Muncitorilor din Kurdistan (PKK) formațiune politico-militară separatistă constituită în 1978, de către liderul Abdullah Ocalan, considerată de către Turcia și o parte a comunității internaționale, drept organizație teroristă. Din 1984, a executat, cu o scurtă perioadă de armistițiu, violente acțiuni de gherilă în Turcia
Partidul Unității Democratice (PYD) , considerat de Ankara drept ramura siriană a PKK. De orientare socialistă, PYD revendică autonomia entității statale Rojava, declarată, din 2016, entitate fautoonomă în Siria
Unitățile de Protecție a Poporului (YPG) , ramura militară a PYD, creată în 2011, și acționând ca parte componentă a Alianței „Forțele Democratice Siriene” opuse entităților jihadiste din Siria

velor americane desfășurate pe aliniamentul Eufratului, a produs o precipită trecere în stare de alertă a tuturor actorilor implicați în evoluțiile de pe frontul nordic al Siriei., cei dintâi afectați de decizia americană fiind etnicii kurzi care se vedeau, în noua situație, privați de prețioasa susținere americană și izolați în fața amenințărilor constante venite din partea regimului turc al lui Recep Teyyp Erdogan. Începând cu jumătatea lunii decembrie, conducerea de la Ankara și-a declarat în mod repetat „hotărârea categorică” de a iniția noi ofensive de amploare împotriva rezistențelor kurzi, trecând, chiar, în acest sens,

la mobilizarea și comasarea pe poziții de luptă a unor importante efective umane susținute de blindate și artilerie. Dar, față cu amenințarea unei noi campanii turce, și cu încetarea protecției oferită de americani, administrația locală din „Rojava”, a redescoperit, în grabă, valențele istorice ale relațiilor dintre kurzi (prin intermediul Partidului Muncitorilor din Kurdistan-PKK) și regimurile baasiste care, încă din 1970, s-au perindat la conducerea Siriei. Ceea ce, în fapte, s-a concretizat prin inițierea de negocieri politice cu regimul Bashar Al-Assad, contacte încurajate și facilitate de Federația Rusă, toate acestea conducând la un acord prin care armata siriană prelua sub controlul său regiunile din zona orașului strategic Manbij. Astfel, s-a creat un tampon securitar între prezența turcă și cea kurdă, ceea ce, pe de o parte, ridică semne de întrebare perspectiva unei noi ofensive turcești (care încumbă riscul unei ciocniri directe între turci și sirieni susținuți de Federația Rusă și, pe de altă parte, elimină varianta propusă de SUA, de desfășurare a unor forțe arabe de pace în jurul Rojavei kurde și între teritoriul acesteia și zona de frontieră cu Turcia, pe o profunzime de 30-50 kilometri în interiorul teritoriului sirian-kurd. Asigurările discursive date lui Recep Teyyp Erdogan potrivit cărora Administrația va face presiuni pentru a determina comunitatea kurdă să se abțină de la „provocări” la adresa Turciei nu au reușit să tempereze intențiile belicoase ale Ankarei, după cum tot cu un eșec s-a încheiat și vizita pe care consilierul american pentru Securitate Națională, John Bolton a făcut-o în capitala turcă în primele zile ale noului an, cu propunerea, cel puțin bizară ca Turcia să se substituiască prezenței americane în asigurarea protecției pentru etnicii kurzi.

Până la jumătatea lunii ianuarie, nici retragerea americană din Siria nu începuse și nici amenințările marțiale ale lui Erdogan nu fuseseră puse în practică.

Ecuția kurdă în ansamblul conflictului sirian are o structură pe cât de volatilă, pe atât de provocatoare prin multitudinea și virulența intereselor contradictorii care se intersectează – kurzii, regimul sirian, Statele unite, Federația Rusă, cu deosebire.

„Kurdistanul sirian”

Deocamdată, acest nod gordian se află în așteptarea unei dezlegări concentrate pe ideea realizării unei „foi de parcurs”, între kurzi și regimul de la Damasc, mediată de Rusia și având patru coordonate centrale așa cum acestea au fost formulate de partea kurdă și transmise, spre analiză, Moscovei, la sfârșitul lunii decembrie.

- Armata siriană, împreună cu unități ale armatei turce va asigura paza de ambele părți ale graniței dintre teritoriul turc și teritoriul „Kurdistanului sirian”, pentru evitarea oricăror provocări și conflicte din partea uneia sau alteia dintre părți.

- Garantarea unei distribuții echitabile a bogățiilor naturale subterane și supraterane existente în teritoriul aflat sub controlul Alianței kurdo-arabe a Forțelor Democratice, și înscrierea acestor garanții ca puncte distincte în textul viitoarei Constituții a Siriei;

- Integrarea unităților combatante kurde în structurile instituției militare naționale ale Siriei;

- Convenirea unei forme acceptabile de integrare a structurilor actualei Administrații Autonome, cu menționarea în Constituție a principiului descentralizării puterii și menținerea unui regim de autonomie pentru etnicii kurzi.

La acestea se adaugă, stabilirea unor măsuri care să evite orice agresiune viitoare din partea Turciei împotriva enclavelor kurde aflate la est de Eufrat și în afara „Rojavei” propriu-zise, ca în cazul loialităților strategice, Manbij, Afrin și Tabka (unde se află cel mai mare baraj și lac de acumulare pentru producția energiei electrice).

Este dificil de prevăzut măsura în care „foaia de parcurs” propusă de kurzi va deveni o realitate, sau că o soluție viabilă se va realiza mai devreme de decizia finală a lui Donald Trump privind retragerea din „Rojava”. La 13 ianuarie, într-o postare pe Twitter, Donald Trump amenința că „va distruge Turcia în plan economic” dacă Erdogan îi va ataca pe kurzi după retragerea trupelor

americane și, în același timp, îi avertiza pe kurzi „să se abțină de la provocări la adresa Turciei”. Problema kurdă intră într-un nou cerc vicios și tot atât de vulnerabil.

DOSARUL PALESTINIAN 2019: LA RĂSCRUCI DE VÂNTURI

„Ierusalimul va rămâne capitala eternă a Statului Palestina.

Iar celor care vorbesc despre „afacerea secolului” le vom răspunde cu o „afacere a tuturor veacurilor”

Mahmud Abbas, 31 decembrie 2018

Munir SALAMEH, Ramallah

Aspirațiile palestinienilor sunt prea puțin afectate de trecerea anilor, iar fiecare prag dintre încheierea unui decembrie trist și intrarea într-un ianuarie învăluit de incertitudini, este un prilej, repetat din vremea „Generației ‘48” până la „generația Intifadelor și a „marșurilor reîntoarcerii” din zilele noastre, un prilej pentru readucerea în atenția cui mai este dispus să asculte, inventarul acestor speranțe: statul palestinian, încheierea regimului de ocupație și asediu, soarta refugiaților, recunoașterea dreptului la identitate națională și demnitate.

Dacă, de-a lungul vremii, aceste revendicări nu au cunoscut schimbări radicale, ele nu au afectat nici natura și formele de manifestare a provocărilor care confruntă procesul de pace și de normalizare între palestinieni și israelieni. Iar la aceste provocări care izvorăsc din contextul intrinsec conflictului și ambianței regionale și in-

ternaționale se adaugă sfidările endogene, izvoare din starea de scindare, adversitate, lipsa de unitate care erodează corpul palestinian și elitele sale politice și decizionale.

Cu toate acestea, există nu puține temeiuri pentru a susține afirmația că noul an 2019 are perspectiva de a se înscrie în cronică dosarului palestinian ca un moment de răscruce care poate să decidă, pentru decenii de acum înainte, asupra viitorului problemei palestinienilor, în general și al Autorității Naționale care, născută în urmă cu 26 de ani, prin semnarea, în septembrie 1993, a Acordurilor de la Oslo, a avut misiunea de a gestiona procesul de pace până la constituirea, în decurs de 5 ani de la parafarea acordurilor, a unui stat palestinian viabil, independent și funcțional.

Nu este locul aici pentru a mai analiza carențele Acordurilor sus-amintite și lacunele pe care însăși partea palestiniană le-a comis sau le-a acceptat, cu toate consecințele cunoscute. Astăzi, palestinienii și Autoritatea Națională Palestiniană se află pe o poziție defensivă și reactivă în confruntarea cu pozițiile ofensive și exclusiviste ale guvernului de la Tel Aviv, susținut, cu o intensitate și inflexibilitate fără precedent, de către noua Administrație de la Washington în frunte cu președintele Donald Trump, fiind, în același timp, angajată într-o altă campanie, pe un front paralel, cu starea de clivaj intern și de ruptură care, din 2006, are efecte păguboase, neproductive asupra unității și solidarității de gândire și acțiune în noile condiții politice și geostrategice pe care lumea arabă și comunitatea internațională le traversează.

Se poate spune că anul 2019 găsește o Autoritate Națională Palestiniană angajată pe trei coordonate principale și presante ale provocărilor conflictuale cărora va trebui să le opună o atitudine reactivă.

Este vorba, în primul rând, de relaționarea cu

Statul Israel condus de guvernul de dreapta al premierului Benjamin Netanyahu, pe de o parte, și cu Statele Unite ale Americii, în perspectiva „lansării pe piață” a așa-zisei „afaceri a secolului” anunțată de președintele Donald Trump. Atât în primul cât și în al doilea caz este vorba de coordonate care pot aduce surprize majore, cel puțin prin prisma a două evenimente politice care urmează să se producă în prima jumătate a noului an: pe de o parte, devansarea de către „Bibi” Netanyahu a alegerilor anticipate care urmează să se desfășoare nu în luna noiembrie, când se încheie mandatul legal al guvernului actual, ci la începutul lunii aprilie. Presat de fragilitatea electorală de care dispune în Knesset după ieșirea din coaliție a partidului „Israel, Beytenu” (Israel, Casa Noastră) al lui Avigdor Lieberman și după ce și-a atras nemulțumirile evreilor ultraortodocși față de noua Lege a serviciului militar pe care premierul intenționează să o impună împotriva evreilor *haredim* - radicalii conservatori religioși pentru care serviciul militar obligatoriu este inacceptabil din punct de vedere al învățaturii talmudice și, nu în ultimul rând, sub presiunea acuzațiilor de corupție aduse tot mai insistent premierului, Netanyahu recurge la devansarea alegerilor în urma cărora, cel puțin în opinia editorialiștilor de la cotidienele *Haarez* și *Yedioth Aharonot* s-ar putea ca „Israelul să aibă unul dintre cele mai radicale guverne de extremă dreapta din istoria septuagenară a statului evreu. Ceea ce, din perspectivă palestiniană, nu va deschide vreo fereastră nouă către deblocarea procesului de pace.

Pe de altă parte, Autoritatea Palestiniană, dar și elitele politice și formațiunile palestinienilor „rezistenței” nu vor putea accepta, din partea Administrației Donald Trump, o inițiativă care se anunță puternic aliniată la interesele unilaterale ale Israelului și concepută ca o „afacere” comercială în care palestinienilor li se oferă compensații financiare în schimbul renunțării la drepturile lor fundamentale legitime.

Este vorba, în al doilea rând, de lipsa unor perspective serioase și credibile de conciliere între tabăra palestiniană condusă de Autoritatea Națională și de președintele Mahmud Abbas, de o parte și mișcarea islamistă Hamas, pe de altă parte, o reconciliere care, nerealizată, va continua să constituie o piedică severă pentru deblocarea impasului în care se află dosarul palestinian de aproape două decenii.

Și este vorba, în al treilea rând de faptul că, atât în segmentul relațiilor cu ambientul politic arab, cât și pe plan internațional, chestiunea palestiniană nu mai beneficiază de o atenție și de o susținere influentă, în condițiile în care nu puțini dintre susținătorii tradiționali ai problemei palestinienilor sunt preocupați fie de propriul conflict cu Iranul, ca în cazul monarhiilor arabe din Golf, fie șubreziți de propriile războaie și probleme interne, fie, ca în cazul comunității europene și internaționale, de preocupări care se circumscriu problemelor proprii sau acutizării noului Război Rece spre care lumea globală pare a lunea tot mai accelerat.

Este o realitate indiscutabilă faptul că, împotriva declarațiilor incendiare lansate de președintele Mahmud Abbas și de alți responsabili palestinieni, conducerea de la Ramallah nu are o

marjă suficientă de mișcare pentru a putea aborda relațiile sale de viitor cu statul Israel, mai ales în condițiile în care chiar capitolele de coordonare și colaborare securitară, economică și socială cu Israelul, așa cum au fost acestea definite prin Acordurile de la Oslo, au devenit, mai degrabă, simple texte pe care, mai mult sau mai puțin declarativ, nici una dintre părți nu le mai recunoaște și nu se mai simt angajată, de facto și de jure, în respectarea acestora. Situația existentă la acest început de an, poate fi descrisă foarte succint prin aceea că nici Israelul, nici instituțiile decizionale palestinienilor, nu mai cred că au de partea adversă un actor suficient de credibil pentru a se putea spune că noțiunea de Părți angajate în negocieri politice mai este funcțională.

La nivelul decizional al Autorității Naționale Palestiniene a fost constituit și funcționează, având drept misiune analiza statu-quo-ului existent și elabोरarea unor alternative de acțiune în relațiile de viitor cu Statul Israel, atât în plan politic, cât și economic, juridic și de securitate. Cu mențiunea că dacă între sfera oficială palestiniană și israeliană se mai păstrează un dialog tehnic între Tel Aviv și Ramallah dialogul politic este, însă, inexistent. Asistăm, la acest început de nou an 2019, la un soi de război de poziții, sau de uzură în care fiecare parte beligerantă are drept preocupare de căpetenie, aceea de a pândi eventualele erori ale adversarului pentru a face din ele, de fiecare dată, un casus belli, sinonim, am spune, cu motivul care a declanșat primul Război Mondial, dar mai agresiv în măsura în care ambele fronturi sunt populate, simbolic și metaforic, cu batalioane de Gavrilo Prinkip și cu detașamente de kaiser, țari și monarhi dornici de a se arunca iarăși în caruselul unui război tran-

sformat, deja, în normalitate a felului de relaționare între palestinieni și evrei.

Conducerea palestiniană de la Ramallah se va opune - după cum a anunțat încă din toamna anului trecut, așa-numitei inițiative americane de pace. În același timp Mișcarea Islamistă palestiniană Hamas, promovează cu asiduitate o politică duplicitară în care „rezistența armată” este îmbinată cu o tactică de acceptare declarativă a unui confuz dialog politic mediat cu Israelul, în speranța că, în final, se va ajunge la o utopică formă de „stat palestinian” în Gaza care ar avea dublul avantaj că, pentru Israel (susținut de Administrația Donald Trump) aceasta va însemna o detensionare consistentă a amenințărilor la adresa intereselor securitare israeliene, iar pentru Hamas și casta politică din Gaza, va oferi o perspectivă de perpetuare atât a mișcării, ca prelungire palestiniană a islamului politic, cât și a beneficiilor de grup și individuale ale liderilor politici din Gaza. Decizia anunțată, al sfârșitul anului, de către președintele Mahmud Abbas, de dizolvare a parlamentului palestinian și organizarea de alegeri anticipate, a fost primită cu ostilitate de liderii Hamas pentru care un nou scru-

tin electoral ar putea aduce surpriza unei pierderi masive a atuurilor pe temelia cărora islamismul politic își exercită monopolul asupra unui important segment demografic și teritorial al corpusului palestinian.

De partea cealaltă, Mahmud Abbas și Mișcarea Fatah, anunță intensificarea demersurilor internaționale pentru obținerea și susținerea unei treceri de la Autoritatea Națională la „Statul Național”, inclusiv prin recunoașterea acestuia ca membru cu drepturi depline al Organizației Națiunilor Unite. Este greu de crezut, însă, că tocmai această alternativă, pe care aliații israelian și american o resping de plano, să poată oferi o poartă către deblocarea situației de criză în care se află dosarul palestinian, mai ales, în perspectiva previzibilă în care alegerile anticipate israeliene din luna aprilie vor aduce la conducerea Israelului un Cabinet și un prim-ministru tot mai inflexibili cât privește soluționarea spi-noasei „cauze palestiniene”.

Anul 2019 nu se anunță a fi, pentru palestinieni, unul de bun augur și, cu atât mai puțin, unul al „marilor afaceri” ale secolului”.

TOATE DRUMURILE (ARABE) DUC SPRE DAMASC

Maher NABOULSI, Damasc

În limba arabă, cuvântul *Hárwala* este utilizat, mai ales, pentru a denumi graba, îmbulzeala cu care, în timpul pelerinajului ritualic, credincioșii musulmani se îndreaptă către marea moscheie de la Mekka și către celelalte repere și momente care alcătuiesc protocolul acestei reîntoarceri anuale către locul unde, îndeplinindu-și una din cele cinci îndatoriri fundamentale ale credinței, musulmanii de pretutindeni se regăsesc în conștiința unității și apartenenței la marea *umma*, națiunea islamică și la aceeași identitate inconfundabilă

Începînd cu ultima lună a anului care a trecut, și fără nici o legătură cu cele sfinte, asistăm, astăzi, la un alt fel de îmbulzeală precipitată dar nu către nisipurile din deșertul Saharei, ci pe vechiul drum al Damascului și către porțile milenarei cetăți, pelerinii nemaifiind doar simpli supuși ai poruncii coranice, ci șefi de state arabe sau purtătorii de solii ai acestora, grăbiți să-și exprime, nici mai mult nici mai puțin, decât fierbinta dorință de reconciliere, regăsire a frăției și normalizarea relațiilor cu „fiul rătăcit” numit Bashar Al-Assad și aceasta după ce vreme de aproape un deceniu, țara numită Siria a fost excomunicată și lăsată pradă un război pustiitor la a cărui desfășurare mai toți actualii căutători de pace au contribuit mai pe față sau mai în ascuns, în numele libertății, demințării și prosperității „poporului frate” al Siriei la fel de „frățescă”.

Este știut că, excepțând un număr restrâns de capitale arabe – Alger, Tunisia, Masqat, Nouakchott, restul statelor arabe au întrerupt legăturile politico-diplomatice, economice, culturale, sociale cu Siria, în vreme ce, încă în noiembrie 2011, Liga Arabă a re-

tras Siriei calitatea de membru, impunându-i și severe sancțiuni materiale și socio-culturale. În schimb, Bashar Al-Assad a fost declarat drept ucigaș al poporului său, iar opozanții politici, militari au beneficiat de sprijin extern și arab alături de jihadiștii islamiști veniți din toate colțurile pământului pentru a face din Siria multicultură, laică și multiconfesională un emirat islamic și o bază de plecare pentru implementarea unor democrații de import sau pentru înlocuirea statului modern cu califatul medieval. Cum a fost, posibil, ca la cumpăna dintre cel de-al șaptelea și al optulea an al tragediei siriene, să se producă acest reviriment și să se declanșeze efluviiile frăției, arabismului și unității prin uitarea bruscă a urii și a acuzelor de până mai ieri.

S-a spus că picătura care a umplut paharul a fost concretizată în decizia din decembrie a președintelui Trump de a-i retrage „cât mai curând” pe cei 2000 de soldați americani desfășurați la est de fluviul Eufrat. Chiar dacă acest „cât mai curând posibil” a cunoscut o evoluție sinuoasă, de la „după zdrobirea definitivă a teroristilor din Statul Islamic”, la „foarte curând”, la „progresiv”, apoi la „prudent” și la „cel mult 100 de zile”, decizia lui Trump a transmis comunității arabe un mesaj fără prea multe neclarități: America și-a luat mâna de pe Siria, opoziția siriană nu mai există în afara sloganurilor, Bashar Al-Assad a câștigat războiul, cu ajutorul rușilor, al Iranului și al Heboallahului. Din punct de vedere geografic, regimul de la Damasc controlează două treimi din teritoriul național, în

Fotoliul vacant al Siriei la Liga Arabă

vreme ce, la începutul anului, comunitatea etnică a kurzilor sirieni, confruntată cu perspectiva încetării sprijinului american ca urmare a viitoarei retrageri anunțate a efectivelor americane din Siria, a cerut, având și susținerea Federației Ruse, demararea de negocieri cu guvenul lui Bashar Al-Assad pentru convenirea unei soluționări politice a divergențelor existente.

În acest context, la 16 decembrie, președintele **Sudanului**, generalul Omar Al-Bashir a efectuat o vizită oficială „istorică” la Damasc, adus de un avion pus la dispoziție de Federația Rusă. A fost primul șef de stat arab care, de la declanșarea crizei din Siria, vizitează această țară, pentru a declara că „este nevoie de noi abordări ale dosarului sirian, pornindu-se de la respectarea suveranității și de la neamestecul în treburile interne”. „Siria, mai spunea șeful statului sudanez, este un stat aflat în prima linie a frontului arab, iar șubrezirea ei înseamnă subminarea întregii națiuni arabe, iar Sudanul va continua să depună eforturi pentru ca Siria să se reîntoarcă la sânul națiunii arabe”.

La începutul lunii ianuarie, alți doi lideri arabi își declarau dorința și disponibilitatea de a merge în vizită la Damasc, respectiv președintele **Mauritaniei**, Mohammed Ould Abdel Aziz și noul președinte **irakian** Barham Saleh.

Două zile mai târziu după vizita lui Omar Al-

Bashir, la 18 decembrie, **Uniunea Parlamentară Arabă** adresa Ligii Arabe recomandarea de reluare a participării siriene la lucrările comisiilor sectoriale ale acestei organizații, ca preambul al redobândirii de către Siria a deplinei calități de membru al Ligii, în vreme ce fostul secretar general al acestei organizații regionale panarabe și fost ministru de Externe al **Egiptului**, Amr Moussa aprecia, în declarații de presă, că „absența Siriei din Ligă a influențat negativ nu numai Siria, ci și unitatea arabă” și cerea ca secretaria-

tul general al organizației să inițieze fără întârziere măsurile necesare pentru revenirea Siriei în Liga Arabă.

La Amman, ministrul **iordanian** de Externe anunța, la începutul lunii decembrie, intenția țării sale de a-și retrimite ambasadorul acreditat la Damasc și adresa comunității arabe apelul de a adopta „o poziție fundamental nouă” față de Siria. „Este necesar, mai sublinia demnitarul iordanian, să deschidem un nou capitol în relațiile cu Siria, ținând seama de realitățile din teren și cu dorința de a pune capăt războiului din această țară vecină”.

În aceeași lună, ambasada **Emiratelor Arabe Unite** în capitala siriană își redeschidea porțile, prilej cu care, la Abu Dhabi, secretarul de stat la Ministerul de Externe, Anwar Gargash declara, explicând, într-un fel, și unul din motivele care au determinat orientarea emirateză (dar și a celorlalte monarhii arabe din Golf) către normalizarea relațiilor cu regimul de la Damasc) că „un rol arab în Siria este tot mai necesar față cu expansionismul regional al Iranului și al Turciei.”

Decizia Emiratelor a fost urmată, câteva zile, de regatul **Bahreîn**, în vreme ce la Ryad, un reprezentant al Ministerului saudit de Externe declara că „**Arabia Saudită** nu are nimic împotriva reluării relațiilor cu Siria, iar ca gest de bună intenție, ministrul saudit de Externe, Adel Jubeir,

ezițări nu sunt, cauzal, străine, de „sfaturile” și chiar presiunile exercitate de Administrația Trump, pentru care izolarea regională a Siriei mai trebuie menținută până la realizarea unei soluții politice și cuprinzătoare a crizei din această țară. Nu mai puțin confuze sunt și pozițiile Uniunii Europene care oscilează între menținerea sancțiunilor impuse părții siri-

ene și tentația unei angajări mai active (și mai profitabile) în procesul de reconstrucție postbelică a Siriei.

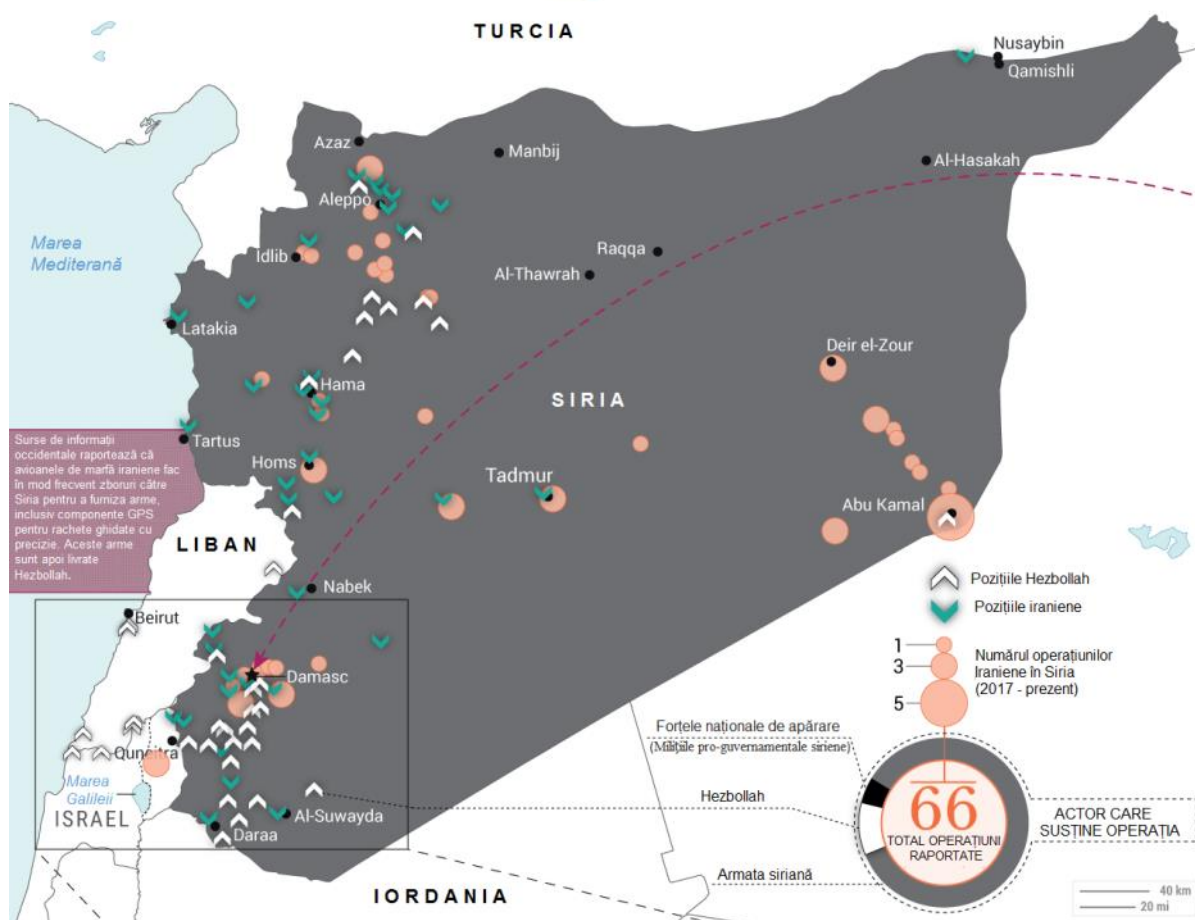
Aceleași tendințe se circumscriu și declarațiile făcute de președintele **Tunisie**, Beji Caid Essebsi care a insistat pe necesitatea ca președintele sirian Bashar Al-Assad să fie invitat la summitul anual al Ligii Statelor Arabe care urmează a avea loc la Tunis, în luna martie a.c., dar și poziția **Algeriei** care nu și-a întrerupt relațiile cu Siria și care a condamnat în mai multe rânduri ingerințele arabe în criza siriană, îndeosebi din partea monarhiei de la Ryad și a emiratului Qatar. Dacă monarhiile arabe din Golf sunt determinate să-și reconsidere poziția față de regimul Bashar Al-Assad de considerente regionale care se referă la speranța că, pe de o parte, o normalizare a relațiilor ar fi de natură să scoată Siria de sub controlul Iranului și al Turciei și, pe de altă parte, că un climat de apropiere de regimul sirian ar deschide oportunități de investiții în efortul financiar de reconstrucție post-belică a Siriei.

Deocamdată, euforia normalizării trece printr-o inevitabilă perioadă de ezitări, inclusiv la nivelul secretariatului general al Ligii Arabe care apreciază că „Siria nu este, încă, pregătită” pentru revenirea la structurile, activitățile și deciziile organizației regionale. Asemenea

Cu toate acestea, anul 2019 a început sub auspiciilor încurajatoare. Drumul Damascului va continua, cu certitudine, să fie aglomerat și în perioada care urmează. Și nu numai de către „pelerinii” arabi, ci și, mai devreme sau mai târziu, de către europeni și alți amatori de participare la „construcția Siriei viitoare”. O clarificare mai accentuată a perspectivelor procesului de normalizare va avea loc, probabil, în cea de-a doua jumătate a anului, după summitul Ligii Arabe prevăzut a se desfășura în luna martie, la Tunis și după consumarea alegerilor anticipate din Israel, în prima decadă a lunii aprilie.

Israel și Iran în Siria

MAI 2018

Avertismentele majore recente din Siria

Avertismentele forțelor pro-Assad și ale Corpului Gărzii Revoluționare iraniene

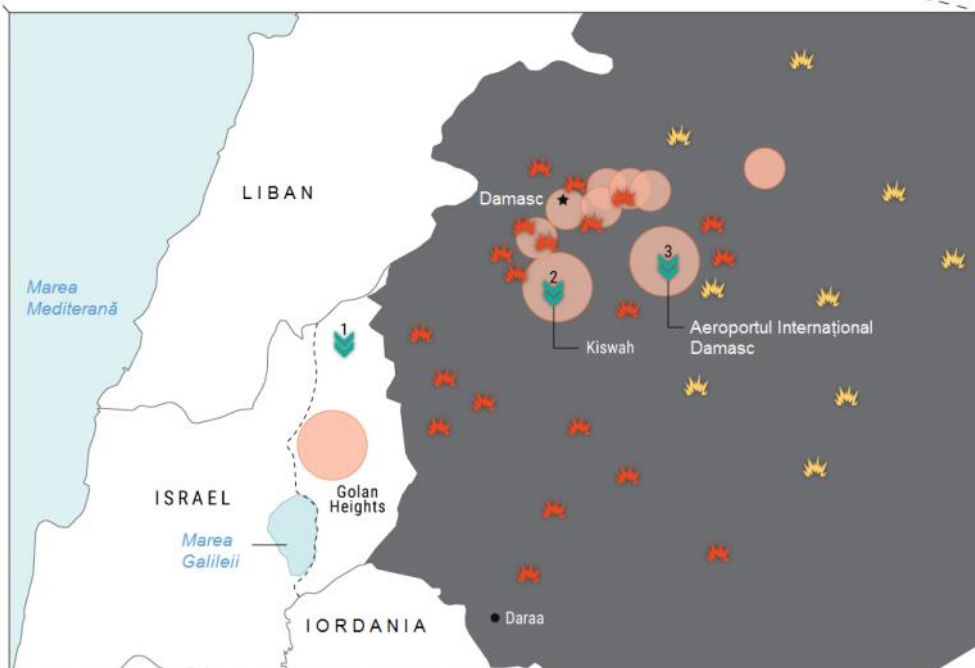
IAN 2019

Obiective israeliene în jurul Damascului, inclusiv în apropiere de Sahnaya în sud și al-Dimass în nord

1 Forțele de elită curde din Iran lansează avertismente din Siria care vizează înălțimile Golan ocupate de israelieni

2 Rachetele israeliene au lovit Kiswah, o suburbie a Damascului, unde Iranul ar fi lansat rachete orientate spre Israel

3 Rachetele israeliene au lovit un depozit de arme de la Aeroportul Internațional Damas, folosit pentru a transporta arme și trupe din Iran în Siria

Surse: ACLED, IDF, Platforma FSA, Fox News, liveuamap

© 2019 Geopolitical Futures

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Dr. Octavian DUMITRESCU

Mediul de securitate european la începutul secolului

XXI are mai multe coordo-

nate, depinzând atât de condițiile proprii continentului cât și de situația din mediul de securitate global. Situația din **mediul de securitate global** este complexă, volatilă și impredictibilă, în dependență de interesele marilor actori de securitate. Organismele globale de securitate sunt puțin eficiente, demersurile pentru implementarea unor măsuri ferme lipsesc ori sunt slab susținute de actorii globali de securitate și, ca urmare, situația devine tot mai puțin controlabilă.

Nici Europa nu este caracterizată de o situație mai bună, fiind expusă acelorași evoluții economico - sociale și militare pe care le întâlnim în mediul de securitate global. În această regiune și în proximitatea sa există și acționează instituții de securitate - **NATO, UE, OSCE** - și mecanisme - **tratate, acorduri, înțelegeri** - eficiente, a căror implementare a dus la un control mai bun al evoluției stării de securitate, nivelul și capacitățile statelor europene și ale organismelor de securitate sunt mai eficiente, iar rezultatele sunt evidente altele, mai bune. În același timp, Europa a fost și este continentul cu evoluția cea mai dezvoltată, acumulând cele mai noi descoperiri științifice, cu o viață economică, socială și educațională superioară multor regiuni de pe glob și, ca urmare, alături de continentul american, cu nivelul cel mai ridicat de viață, cu beneficiile cele mai evaluate ale dezvoltării domeniilor economice și sociale ale lumii, inclusiv în domeniul militar.

În planul securității, Europa este caracterizată, pe scurt, de o siguranță socială și economică superioară celei din multe regiuni ale globului și cu condiții normale de evoluție a populației în ansamblu și individual. Acest nivel de securitate se datorează și evoluțiilor pozitive, de-a lungul

SECURITATEA EUROPEANĂ ȘI RELAȚIILE MILITARE TRANSATLANTICE

secolelor, a instituțiilor implicate în bunul mers al activității economico - sociale la nivel național și continental, dar și internațional, precum și organismelor internaționale cu caracter socio - economic, științific și militar. **Organismele europene de securitate**, menționând aici în primul rând NATO, UE și OSCE, acționează cu mai multă eficiență, cu perseverență și, ca urmare, nivelul de securitate este ridicat, în toate planurile existenței sociale. Contribuția decisivă o au atât țările europene cât și organismele specializate de pe acest continent, concomitent cu cea a Statelor Unite ale Americii, respectiv a forțelor armate americane. **Organizația Tratatului Nord Atlantic reprezintă pilonul principal de securitate în Europa și în lume, care integrează organismele militare ale țărilor europene și americane membre ale Alianței Nord Atlantice într-un sistem de securitate robust, eficient și capabil să facă față provocărilor din mediul de securitate european și din lume, așa cum s-a dovedit până în prezent.** După o perioadă relativ scurtă în care SUA au acordat o atenție particulară intereselor lor în unele regiuni mai fierbinți ca Orientul Mijlociu sau Nordul Africii, *Washingtonul a readus în prim-planul relațiilor sale internaționale spațiul european, acordând intereselor strategice în această regiune importanța cuvenită. Evoluția relațiilor bilaterale ale SUA cu statele europene a determinat creșterea prezenței militare americane în Europa, sporirea gradului de interoperabilitate și a capacităților combative ale țărilor europene, dezvoltarea infrastructurii și realizarea unui mediu operațional modern.*

Responsabilitățile pe care și le-au asumat SUA prin documentele ce stau la baza NATO și prin acorduri bilaterale se materializează prin o *prezență consistentă în Europa a unor forțe militare americane pe teritoriul unor state europene*, prin realizarea unei infrastructuri corespunzătoare și prin implementarea unor sisteme de arme sofisticate care să poată asigura planificarea și, la nevoie, executarea unor operații militare de anver-

gură continentală și chiar la nivel internațional. Institutul Davis pentru Securitate Națională și Politică Externă a publicat recent, sub auspiciile **Fundației Heritage**, lucrarea intitulată **Indexul 2019 privind Forța Militară a SUA** (2019 Index of U.S. Military Strength) în care analizează, printre altele, **mediul operațional global și regional** prin prisma intereselor vitale ale SUA, pericolele și amenințările la adresa Statelor Unite și **capacitățile combative ale Forțelor Armate americane**, precum și **modernizarea bazei industriale de apărare** a SUA necesară în secolul XXI, în final dând un verdict clar nivelului de pregătire a Forțelor Armate ale SUA pentru combaterea actualelor amenințări la adresa securității.

O altă cauză a revenirii intereselor prioritare ale SUA în Europa constă în **creșterea pericolului și amenințărilor din partea Federației Ruse** care a trecut la desfășurarea unor acțiuni specifice războiului hibrid ce pun în pericol securitatea europeană și internațională, afectează integritatea și suveranitatea unor state independente - Ucraina, Georgia, Republica Moldova -, încălcând legislația internațională și tratatele bilaterale și internaționale, ceea ce a dus la **deprecieră semnificativă a stării de securitate în regiunea Mării Negre și în proximitatea acesteia**. În acest context, lucrarea menționată mai sus prezintă mediul de operare european, detaliază condițiile și situația forțelor americane, concomitent cu contribuția statelor europene la asigurarea condițiilor corespunzătoare acțiunilor forțelor, echipamentelor și materialelor SUA existente pe teritoriul european în scopul descurajării evoluțiilor amenințătoare ale Federației Ruse și contracarării unor eventuale acțiuni agresive la adresa statelor europene aliate și partenere ale SUA.

Mediul de securitate european asigură, în prezent, posibilitatea operării în comun, de către structurile militare ale țărilor membre ale Alianței Nord Atlantice, europene și de pe continentul american, a facilităților de comandă, comunicații și informații, precum și a diferitelor sisteme de arme pentru asigurarea securității spațiului euro-atlantic și altor regiuni unde interesele de securitate necesită acțiuni militare. În plus, **sta-**

bilitatea politică, evoluția democratică în plan social și economic și calitatea superioară a infrastructurii din Europa asigură un spațiu operațional corespunzător.

Legăturile economice ale SUA cu țările și organizațiile economice europene, în primul rând cu UE, dau multă greutate intereselor strategice și geopolitice ale SUA în această regiune. În acest context, Statele Unite au sporit investițiile militare și financiare în sprijinul realizării unui nivel superior de descurajare a eventualelor acțiuni ostile, au planificat și desfășurat mai multe exerciții militare și au sporit cantitatea și calitatea forțelor militare americane din Europa și zonele adiacente. Lucrarea publicată sub auspiciile **Fundației Heritage** amintită mai sus analizează și mediul operațional în care se află Forțele Armate la Statelor Unite pe mapamond, evoluțiile acestor forțe și contribuția țărilor pe al căror teritoriu operează acestea, prezentând în final **analiza puterii militare a Forțelor Armate ale SUA**, sugestii și concluzii privind capacitățile militare ale SUA, nevoile de modernizare a acestora pentru a învinge în conflictele ce pot apărea. Aceste aspecte stau la baza prezentului material.

Mediul operațional din Europa este important pentru SUA și prin prisma proximității geografice a acestui continent, regiuni în care există unele dintre cele mai periculoase și contestate zone din lume. Pornind din estul Oceanului Atlantic până în Orientul Mijlociu, din Caucaz prin Marea Neagră, Rusia și Ucraina până în regiunile Oceanului Arctic, **Europa este acoperită de un arc de instabilitate**. Totodată, Europa este centrul liniilor economice și comerciale, baza surselor de energie - în principal, petrol și gaze. Activitatea tot mai intensă a Federației Ruse în aceste regiuni, în Marea Neagră, în nordul Oceanului Atlantic și în Oceanul Arctic constituie o sursă de amenințări la adresa intereselor SUA, iar prezența tot mai robustă a Rusiei în Siria și apropierea de Turcia au determinat Statele Unite să intensifice, în ultimii ani procesele de întărire a forțelor lor militare din această regiune.

Printre problemele europene cu impact major asupra intereselor SUA se află și **stabilitatea in-**

ternă a țărilor din regiune, îndeosebi a celor pe al căror teritoriu staționează și acționează forțele și sistemele americane. În ultimii ani, Europa s-a confruntat - dar se confruntă și în prezent - cu frământări și instabilitate datorate datoritiilor guvernamentale mari, nivelului ridicat de șomaj, pericolului atacurilor teroriste, fluxului masiv de imigranți și altele. **Șomajul**, de exemplu, este de 8.5 la sută pentru zona euro, respectiv de 7,1 la sută pentru Uniunea Europeană, cu nivelurile cele mai mari în Grecia (20,6 la sută), Spania (16,1 la sută), Italia (11 la sută). Situația este mai gravă pentru persoanele tinere care sunt în proporție de 17,3 la sută șomeri. Situația socială devine mai complicată prin inegalitățile dintre generații, fapt ce subminează încrederea cetățenilor în instituțiile publice, erodează coeziunea socială și polarizează opțiunile politice, după cum arată autorii lucrării menționate mai sus. **Datoriile guvernamentale mari** ale unor țări europene creează un alt obstacol pentru vitalitatea economică: Grecia are cea mai mare datorie - 178,6 la sută din PIB, Italia are 131,8 la sută din PIB, iar Portugalia are 125,7 la sută din PIB.

Criza imigranților reprezintă un alt factor ce afectează negativ mediul operațional din Europa, fiind apreciat ca cea mai mare problemă politică și cel mai mare pericol la adresa stabilității, se arată în lucrarea Fundației Heritage. Cauzele acestui flux de migranți spre Europa, în principal, se regăsesc în conflictele din Siria și Irak, la care se adaugă deschiderea largă a ușilor de către unele țări europene și un control ineficient la intrarea acestora în Europa. Procentele de 50-78 la sută din cetățenii unor țări europene care consideră că numărul imigranților este deja prea mare arată că nu numai guvernele și instituțiile oficiale, ci și cetățenii europeni sunt îngrijorați de această situație, că fenomenul devine periculos pentru stabilitatea țărilor europene, în toate componentele ei: socială, economică, financiară, de securitate etc. Numai Germania, de exemplu, a avut 890.000 de cereri de azil în 2015, 280.000 în 2016 și 186.644 în 2017. În prezent, în Germania, cetățenii străini reprezintă o optime din totalul celor ce trăiesc în această țară. Situația are un impact major și asupra cheltuielilor gu-

vernelor țărilor respective, Germania de exemplu estimează că, în perioada 2017-2020 va cheltui aproape 90 miliarde dolari pentru cazarea, educarea și hrănirea imigranților. Totodată, este afectat și bugetul NATO, prin acordarea de ajutor unor țări ce primesc imigranți, ca sprijin în combaterea traficului ilicit și a migrației clandestine. În acest sens, NATO a dislocat în Marea Egee un grup maritim pentru supravegherea, monitorizarea și cercetarea activităților de contrabandă, precum și pentru culegerea de informații în acest domeniu.

Terorismul a devenit un fenomen deosebit de periculos pentru orice domeniu de activitate umană, mai ales în ultimele două decenii, atât în lume cât și în Europa. Statele Unite, Spania, Franța, Germania, ca să dăm doar câteva exemple, s-au confruntat cu acțiuni teroriste de amploare ce au provocat multe pierderi umane și materiale, au zguduit societăți democratice moderne, deschise traiului oricui este de bună credință și corect, dar deschise și celor de rea credință, asasinilor și sinucigașilor. Amploarea acestui flagel a devenit amenințătoare pe măsură ce criza migranților s-a accentuat, *exacerbare ce a dus la îngrijorarea instituțiilor naționale și colective de securitate*, precum și a serviciilor de securitate, ale căror acțiuni contra-teroriste s-au dovedit insuficiente ori ineficiente. Fenomenul terorist a afectat și forțele SUA din Europa și din proximitatea regiunii europene, punând în dificultate aliații SUA prin creșterea instabilității, cheltuirea unor fonduri financiare importante și multor resurse militare pentru operații contra-teroriste și protejarea militarilor, familiilor acestora și facilităților americane. **Situația de securitate**, semnificativ de fluidă din anii recentți a **devenit mai amenințătoare ca niciodată anterior**, nu a fost anticipată o asemenea exacerbare, necesitând o mai strânsă colaborare între factorii civili și militari, interni și externi pentru combaterea fenomenului terorist și înlăturarea urmărilor catastrofale ale acțiunilor teroriste.

Datorită atitudinii tot mai agresive ale Federației Ruse și amplorii periculoase a fenomenului terorist, **Statele Unite ale Americii și-au sporit atenția asupra evoluțiilor din Europa**, crescând investițiile în capacitățile lor militare de pe

continent, se arată în lucrarea Fundației Heritage amintită la început. Schimbarea atitudinii SUA de a se *întoarce la rolul istoric de luptă pentru descurajare și apărare*, menționată de generalul Curtis M. Scaparrotti, comandantul suprem aliat din Europa - USEUCOM sau EUCOM -, este marcată în aprilie 2014 printr-o serie de acțiuni destinate asigurării aliaților europeni, acțiuni incluse în **Operația Atlantic Resolve** și finanțate prin **Inițiativa de Descurajare Europeană** (European Deterrence Initiative - EDI). În acest context, SUA au sporit prezența militară în Europa, au investit în infrastructura și stocurile înaintate, în echipamente și materiale militare, s-au angajat în exerciții multinaționale și au negociat acorduri de creștere a cooperării cu statele NATO și țările Baltice.

Inițiativa de Descurajare Europeană a însemnat, potrivit Fundației Heritage, fonduri inițiale de 985 milioane dolari în 2015, 789 milioane dolari pentru 2017. Apoi, Administrația Obama a solicitat fonduri de 3,4 miliarde dolari pentru 2017, Administrația Trump a crescut semnificativ fondurile la 4,8 miliarde dolari în 2018, iar pentru 2019 Departamentul Apărării al SUA a cerut 6,5 miliarde dolari. Ce a însemnat cheltuirea acestor resurse pentru Comandamentul SUA din Europa? Generalul Scaparrotti, comandantul USEUCOM, citat de aceeași sursă, afirmă că aceste fonduri au dat comandamentului și serviciilor componente posibilitatea de a spori prezența militară prin folosirea forțelor prin rotație, de a crește amploarea exercițiilor militare și pregătirea cu aliații din NATO și partenerii din acest teatru, de a aduce pe poziții înaintate materiale și echipamente importante pentru a facilita reînțărirea forțelor SUA și aliate, a îmbunătăți infrastructura din locațiile importante în scopul creșterii capacității de a sprijini statele aliate și în eventualitatea unor posibile operații, precum și pentru a construi capacități combative aliaților și partenerilor să contribuie la propria lor apărare.

Prezența înaintată a forțelor militare ale SUA în Europa înseamnă staționarea pe continent a unor forțe și mijloace americane care, prin rotație, asigură descurajarea oricăror acțiuni împotriva aliaților europeni. În septembrie 2017, SUA

au efectuat o nouă rotație de **forțe terestre în Europa, de valoare brigadă**, respectiv Echipa 2 de Luptă tip Brigadă Blindată (Brigade Combat Team - BCT) din Divizia 1 Infanterie a înlocuit o altă echipă de același tip, iar noile forțe au fost dislocate în Bulgaria, Germania, Ungaria, Polonia și România, având cele mai multe forțe în Polonia. În același mod s-a procedat și cu **Brigada 4 Aviație** dislocată începând din februarie 2017, în Europa, la Illesheim, Germania, cu 80 militari și 5 elicoptere la Baza Aeriană Lielvade, în Lituania cu 50 militari și 5 Black Hawks, la Baza Aeriană Mihail Kogălniceanu, România cu 100 militari și 4 Black Hawks plus 4 elicoptere Apache la Powidz, Polonia. Procesul de rotație a continuat și în 2018. **Infanteria marină** a SUA este, de asemenea, prezentă în Europa, prin 330 infanteriști marini în Norvegia dislocați prin rotație la fiecare 5 ani, numărul acestora va crește la 700 în 2019, iar majoritatea lor vor fi dislocați în regiunea Inner Troms din zona arctică a Norvegiei. În cadrul Operației Atlantic Resolve sunt dislocate **forțe navale** americane în Marea Baltică și în Marea Neagră, a fost extinsă participarea forțelor navale la exerciții bilaterale și multilaterale în cadrul NATO, iar în luna mai 2018 a fost anunțată restabilirea Flotei 2 a SUA care acoperă nordul Oceanului Atlantic.

Concomitent, **SUA au dislocat noi echipamente și materiale militare pe poziții înaintate** în Europa, ca parte a *Operației Atlantic Resolve*, în zona Eygelshoven, Olanda, unde au fost realizate, în decembrie 2016, capacități de depozitare pentru 1.600 vehicule, între care tancuri M1 Abraham, obuziere autopropulsate Paladin M109, alte vehicule blindate și de sprijin. Un al doilea site este la Diulmen, Germania, deschis în mai 2017, care va avea echipamente pentru o brigadă de artilerie. Alte site-uri destinate poziționării echipamentelor americane sunt în Belgia, Germania, Polonia. De exemplu, site-ul din Polonia, destinat echipamentelor înaintate de blindate și artilerie, este finanțat de NATO și se estimează să coste 200 milioane de dolari, urmând a fi gata în 2021. SUA preconizează să continue aducerea pe poziții înaintate din Europa a echipamentelor și munițiilor necesare pentru sprijinul unei divizii, până în anul 2021.

Investițiile în infrastructură ale SUA sunt planificate să fie finanțate cu 214,2 milioane dolari în 2018, prin fonduri ale Inițiativei de Descurajare Europeană, pentru modernizarea bazelor aeriene din Europa, unde SUA preconizează să disloce suplimentar avioane din generația a 5-a. În acest sens, SUA vor investi 14 milioane de dolari pentru construcția unor hangare la Baza Aeriană de la Keflavik, Islanda, pentru avioane americane P-8 care, deși vor face rotații frecvente pe această bază, vor rămâne dislocate la baza aeriană Sigonella, în Italia.

Concomitent, **SUA urmăresc participarea la exerciții comune** cu țările aliate și parteneri din Europa, pentru ridicarea nivelului de interoperabilitate în privința avioanelor din generația a 5-a, pe teatrul european de operații. Potrivit generalului Scaparrotti, Comandamentul SUA din Europa (USEUCOM) a desfășurat, în anul 2017, peste 2.500 de angajamente MIL-TO-MIL (program de relații militare între partea americană și statele aliate și parteneri, finanțat de partea americană - n.a.), inclusiv peste 700 de evenimente de parteneriat în 22 de țări. Centrul de instruire de luptă de la Hohenfels, Germania este unul din puținele din afara teritoriului SUA unde pot fi desfășurate exerciții de arme întrunite de mare amploare în care se antrenează anual peste 60.000 de militari americani și din țările aliate. În plus, Grupul SUA de Pregătire Multinațională Combinată din Ucraina va instrui anual până la 5 batalioane ucraineene, până în 2020, cu participarea reprezentanților Canadei, Estoniei, Letoniei, Lituaniei și UK.

Armele nucleare ale SUA din Europa au reprezentat, înainte de sfârșitul războiului rece, o parte semnificativă a armamentelor europene,

când SUA avea aproximativ 2.500 de componente de luptă nucleare pe acest continent. În prezent, estimări neoficiale susțin că cifra ar fi de 150 la 200 componente de luptă nucleare, amplasate în Italia, Turcia, Germania, Belgia și Olanda. Ar fi vorba de bombe cu cădere gravitațională, destinate folosirii de către avioane cu capacitate duală ale SUA și aliaților. Aceste bombe sunt supuse unui program de prelungire a duratei de utilizare cu cel puțin 20 de ani. În 2018, a fost planificată testarea unei noi bombe nucleare de acest tip, B61-12 care, potrivit studiului Fundației Heritage, este de trei ori mai precisă decât versiunile anterioare.

Desigur că, așa cum se cunoaște, la toate acțiunile militare ale SUA de întărire a capacității combative din Europa, atât legate de Forțele Armate ale SUA cât și prin evoluția forțelor armate ale țărilor europene aliate, un rol foarte însemnat îl are **Organizația Tratatului Nord Atlantic**, organism interguvernamental de securitate multilaterală destinat inițial să apere Europa Occidentală de Uniunea Sovietică. Prin intermediul NATO, **Statele Unite ale Americii au fost ancorate ferm în Europa**. Evoluțiile din ultimii ani din cadrul NATO arată interesul deosebit pe care țările europene membre ale alianței și SUA îl au în privința construirii unor capacități combative moderne la dispoziția alianței, creșterii mobilității și eficienței forțelor aliate, îmbunătățirii logisticii trupelor pentru a fi capabile să se confrunte cu amenințările ce apar mai ales în proximitatea NATO și să dea o ripostă corespunzătoare eventualelor acțiuni din partea Federației Ruse. Un alt aspect în acest sens este atenția ce se acordă dislocării de forțe în posibile zone de conflict chiar din primele câteva zile de conflict. În acest scop, NATO a constituit **Forța de Răspuns** care s-

a dezvoltat după Summitul din 2014 al alianței, prin crearea unei noi capacități **Very High Readiness Joint Task Force (VJTF)**, ca parte a **Planului de acțiune rapidă** (Readiness Action Plan - RAP). Parte din această forță poate fi dislocată în maximum 48 de ore. Această capacitate este prevăzută a fi

Formațiuni	Forțe NATO în zona Țărilor baltice	Federația Rusă Districtul Militar Vest
Brigăzi (echivalente)	2 - blindate/ mecanizate 6 - infanterie/ motorizate	8 - infanterie 4 - tancuri 6 - aeromobile/desant aerian 3 - de artilerie 1 - de rachete de artilerie

menținută de comandamentele NATO și aliați până în 2023.

O analiză privind **forțele NATO din Țările Baltice și forțele Districtului Militar Vest al Federației Ruse** arată că, în cazul declanșării unor ostilități ori conflict în Polonia sau în Țările Baltice, VFJT ar putea fi vulnerabilă pe timpul dislocării în zona de conflict și nu este suficient de puternică pentru a contracara eventualele acțiuni militare ale forțelor ruse, care dețin o relativă superioritate, mai mult numerică, față de forțele NATO. În tabelele înserate mai jos, se pot compara cele două părți, potrivit datelor incluse în studiul RAND intitulat *“Assessing the Conventional Force Imbalance in Europe - Implications for Countering Russian Local Superiority”*, publicat în 2018 și citat de autorii lucrării sus menționate a Fundației Heritage. Este ușor de constatat că situația din regiunea Statelor Baltice privind for-

Sisteme de arme	NATO - în Țările Baltice	Rusia - Districtul Militar Vest	Raport de forțe
Tancuri principale de luptă	129	757	1:5,9
Vehicule de luptă ale infanteriei	280	1.276	1:4,6
Obuziere autopropulsate	32	342	1:10,7
Rachete de artilerie	0	270	0:270
Avioane din generația a 4-a	5.094	1.251	4:1
Avioane din generația a 5-a	363	0	363:0
Rachete sol-aer cu rază lungă (SA-20, 21 și 23; 272 lansatoare)	0	17 regiamente	0:17
Rachete sol-aer cu rază medie (SA11/17; 72 lansatoare)	0	3 brigăzi	0:3
Rachete sol-aer cu rază scurtă ()	0	24 batalioane	0:24

țele terestre și apărarea împotriva rachetelor arată un avantaj pentru Federația Rusă, iar în ceea ce privește forțele aeriene avantajul este de partea Alianței Nord Atlantice, ceea ce nu poate însemna un echilibru strategic real, ci mai degrabă un avantaj pentru Federația Rusă.

Starea de pregătire a forțelor militare și rapiditatea acțiunilor constituie o sursă de îngrijorare pentru responsabilii NATO și ai țărilor aliate. Este drept, situația este valabilă doar în primele zile de luptă, dată fiind posibilitatea ca o altă forță a alianței să fie dislocată după cea inițială, respectiv Grupul de Forțe Post-inițial (Initial Follow-on Forces Group - IFFG), compus din 26.000 de militari, care trebuie să ajungă în zona acțiunilor militare după 30 - 45 de zile. Doar 9 din țările NATO din Europa - Danemarca, Franța, Italia, Germania, Olanda, Norvegia, Polonia, Spania și UK dețin 334 batalioane de arme întrunite, dar numai 9 din acestea sunt gata de

luptă în 30 de zile - 3 britanice, 3 franceze și 3 germane - și numai 5 batalioane, italiene, pot fi gata de luptă în termen de 10 zile. Deci, numai 14 batalioane ale NATO pot reacționa în 30 de zile la o eventuală acțiune în forță a Rusiei în Țările Baltice.

O nouă componentă a NATO ce răspunde la cerințele apărării colective și de dislocare rapidă este **Prezența Înaintează Întărită** (Enhanced Forward Presence - EFP), constituită din batalioanele multinaționale din Polonia și Statele Baltice, aflate sub comanda și controlul NATO. În *Polonia*, SUA reprezintă națiunea cadru ce conduce acest grup de luptă, la care participă 795 de militari SUA, 72 din Croația, 129 din România și 130 din UK. În *Estonia*, UK este națiunea cadru cu 800 de militari constituiți într-un batalion de infanterie blindată, cu tancuri principale de luptă și artilerie, la care se adaugă 200 militari din

Danemarca și 1 ofițer din garda de Coastă din Islanda. În *Letonia*, Canada este națiunea cadru cu 450 militari și vehicule de luptă ale infanteriei, plus 18 militari albanezi, 160 militari italieni, 169 militari polonezi, 49 militari sloveni, 322 militari spanioli și 2 ofițeri de stat major slovaci. În *Lituania*, rolul de națiune cadru îl are Germania, cu 699 militari și încă 187 croați, 266 francezi, 224 olandezi și 28 norvegieni. Aceste forțe sunt destinate asigurării primelor riposte la eventuale acțiuni agresive ale Rusiei.

În plus, în cadrul EFP, există un **Stat Major Nord-est, de nivel divizie multinațională**, dislocat permanent la Elblag, Polonia, care coordonează 4 batalioane, iar Statele Baltice au semnat un acord de facilitare a deplasărilor forțelor NATO pe teritoriul lor. La aceste structuri, se adaugă **alte 8 unități de integrare a forțelor**, stabilite de NATO pentru a facilita deplasarea rapidă a forțelor aliate în regiunea estică a Alianței, a sprijini planificarea apărării colective și a acorda asistență coordonării instruirii și exercițiilor militare. Aceste unități se află în Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Ungaria, Slovacia. Ca urmare a Summit-ului NATO de la Varșovia, s-a stabilit să se creeze **o brigadă cadru multinațională** în România, la Craiova, **sub controlul Statului Major al Diviziei Multinaționale de Sud-est** din București. Statul major a devenit operațional în 2017, iar forța se va constitui inițial în jurul brigăzii române cu până la 4.000 militari, sprijinită de trupe din alte 9 țări NATO și 900 de militari ai SUA aflați deja în această locație. Și aceste forțe pot participa la riposta ce se poate da eventualelor acțiuni agresive din partea Rusiei.

În ultimii ani, SUA au dezvoltat în Europa noi **capacități de supraveghere și avertizare timpurie (AWACS)** și **logistice**, precum și două noi capacități de comandă - un **comandament al forțelor întrunite pentru Atlantic și un comandament pentru mobilitatea logistică și militară**, ambele întrunind circa 1.500 de persoane, cu statul major logistic la Ulm, în Germania. Numărul exercițiilor de pregătire pentru creșterea interoperabilității și îmbunătățirea familiarizării cu capacitățile, doctrinele și proce-

durile operaționale aliate a crescut semnificativ, de la 108 în 2017 la 180 în 2018.

O atenție deosebită a căpătat dezvoltarea **capacităților cibernetice** pentru care s-au planificat 3,24 miliarde dolari, pe perioada 2017-2019, în scopul de a moderniza tehnologiile satelitare și cibernetice în concordanță cu creșterea amenințărilor din aceste domenii. În 2018, Japonia și Australia au devenit primele țări non NATO și din afara UE care au intrat în colaborare cu cele două organizații, participând la cooperarea cibernetică în cadrul Centrului de Excelență pentru Cooperare în Apărarea Cibernetică (Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence) de la Tallinn.

Sistemul de apărare împotriva rachetelor balistice (BMD) al NATO în Europa reprezintă unul din pilonii esențiali ai securității europene. Inițial, acest sistem a început cu *site-ul Aegis Ashore* din România (Deveselu), în 2016, apoi a fost inclus *radarul de avertizare timpurie* de la Kürecik, Turcia și capacitățile înaintate *Aegis* ale SUA de la Rota, Spania. Un al doilea *site Aegis Ashore* a fost planificat pentru operaționalizare în 2017, la Redzikovo, Polonia dar construcția a fost amânată cu doi ani. Centrul de comandă și control pentru acest sistem BMD este la Remstein, Germania. De cealaltă parte, Rusia a reacționat cu diverse amenințări la adresa statelor ce găzduiesc componentele sistemului de apărare împotriva rachetelor balistice, însă SUA și aliații lor europeni au continuat dezvoltarea sistemului. Danemarca, Germania, Belgia și UK au inclus în planurile de înzestrare proprii achiziționarea de radare moderne și eficiente, amplasate pe fregate și distrugătoare, care pot contribui la supravegherea spațiului terestru, aerian și exo-atmosferic, pentru descoperirea țintelor chiar până la 2.000 km distanță. În octombrie 2017, SUA și forțe aliate din Canada, Franța, Germania, Italia, Olanda, Spania și UK au participat la exercițiul *Formidable Shield*, de trei zile și jumătate, de apărare împotriva rachetelor balistice, pe coasta Scoției.

O temă mult discutată în media specializate pe probleme de securitate este cea a **ponderii bugetelor de apărare din produsul intern brut**

(PIB) al țărilor membre NATO, care trebuie să fie de cel puțin 2 la sută, conform articolului 3 din Tratatul Nord Atlantic, pentru *“a menține și dezvolta capacitatea lor individuală și colectivă de a rezista unui atac armat”*. Realitatea este că nu toate statele membre NATO au atins acest obiectiv, însă subliniem faptul că procentul din PIB nu arată direct mărimea fondurilor alocate pentru apărare ci doar semnificația sumei pentru efortul fiecărei țări în raport cu nivelul său de dezvoltare. În tabelul alăturat sunt prezentate câteva detalii despre unele din țările care au atins acest nivel, dar sursa pe care am utilizat-o pentru acest material nu aduce mai multe date. Cert este că, unele țări ca Germania, Franța ori UK, cu economii puternic dezvoltate, chiar dacă nu ating acest procent din PIB, au alocatii bugetare în mărime naturală semnificative pentru apărare, în timp ce altele care alocă cel puțin 2 la sută din PIB, nu realizează alocarea unor fonduri pentru apărare de mărimea primelor.

De exemplu, **Germania** a alocat pentru apărare 38,75 miliarde euro, în 2018 dar va crește bugetul apărării până la 42,65 miliarde euro în 2021 și, cu toate acestea, va rămâne sub plafonul de 1,5 la sută din PIB mai mulți ani. Germania este al doilea contributor la misiunile NATO din Kosovo și din Afganistan, are contribuții semnificative în Irak și la trupele NATO din Europa.

Franța este, de asemenea, o țară cu contribuție importantă la forțele NATO, cu unul din cele mai capabile organisme militare din cadrul NATO, alocă sume importante pentru bugetul apărării, urmând să sporească aceste fonduri anual cu 2,1 miliarde dolari, în următorii șase ani, potrivit unei legi franceze din 2018, putând ajunge astfel la nivelul de 2 la sută, dar nu mai devreme de 2023, când vor fi următoarele alegeri generale. În acest timp, Franța își modernizează componentele nucleare cu amplasare maritimă și aeriană (anual, 8,6 miliarde dolari, în perioada 2022-2025), va introduce la forțele terestre 2.600 soldați cibernetici sprijiniți de 600 experți cibernetici, investind astfel 1 miliard euro până în 2019. Concomitent, Franța continuă să se implice în misiunile NATO din Europa și din afara continentului, cu trupe și sisteme de arme. Contribuții importante la menținerea unui

nivel corespunzător de securitate în Europa și în lume au și alte țări, cum sunt UK, Turcia, Polonia, România, Estonia, Letonia și Lituania, precum și celelalte țări membre ale Alianței Nord Atlantice, mai ales după ce președintele SUA, Donald Trump a reacționat mai dur, în vara anului 2018, față de aliații SUA din NATO care nu și-au respectat angajamentul de a alocă pentru apărare cel puțin 2 la sută din PIB. Detalii suplimentare pot fi găsite în paginile lucrării **Indexul 2019 privind Forța Militară a SUA**, publicată de *Institutul Davis pentru Securitate Națională și Politică Externă*, sub auspiciile **Fundației Heritage**.

Un alt pilon al sistemului de securitate europeană se referă la **prezența în Europa a unor forțe militare și sisteme de arme consistente ale SUA**, pe care se bazează ecuația de securitate europeană. Așa cum a rezultat din paginile anterioare, în ultimii ani, Federația Rusă a concen-

Țări aliate	Procent din PIB	Din care, pentru achiziții
Germania (2017)	1,24	13,75
Grecia	2,36	
Franța (2017)	1,79	24,17
UK (2017)	2,14	22,03
Estonia (2017)	2	
Letonia (2018)	2	43
Lituania (2018)	2	
Polonia (2017)	1,99 (până în 2030, la 2,5)	22,14
România	2	
SUA (pentru toate forțele armate americane)	3,57	

trat în regiunile ei vestice forțe și mijloace suficiente de puternice care pot amenința securitatea și integritatea țărilor aflate la limita estică a NATO și UE. În aceste condiții, forțele armate și sistemele de arme ale țărilor europene din aceste regiuni nu ar putea face față unor eventuale confruntări armate, fiind necesară completarea capacităților combative ale acestor țări. Dacă până în anul 2013, SUA au avut dislocate permanent în Europa 2 echipe de luptă tip brigadă (dezactivate în 2013) plus 1 regiment blindat în Germania și 1 BCT aeromobilă în Italia, ulterior Statele Unite au revenit la o prezență mai importantă în Europa și în proximitatea acesteia.

În prezent, ***misiunea Comandamentului SUA din Europa - USEUCOM (sau EUCOM) este de a desfășura operații militare, de a asigura parteneriatul militar internațional și parteneriatul între agențiile militare în scopul întăririi securității transatlantice și de a apăra SUA ca parte a posturii defensive înaintate***, se arată în lucrarea publicată de Fundația Heritage. În acest scop, USEUCOM este sprijinit de 4 comandamente ale categoriilor de forțe și 1 comandament unificat: NAVEUR - Comandamentul Forțelor Navale ale SUA din Europa; USAREUR - Comandamentul Forțelor Terestre ale SUA din Europa; USAFE - Comandamentul Forțelor Aeriene ale SUA din Europa; MARFOREUR - Comandamentul Forțelor de Infanterie Marină ale SUA din Europa; SOCEUR - Comandamentul Forțelor pentru Operații Speciale ale SUA din Europa.

De asemenea, există îngrijorarea că Federația Rusă, prin investițiile pe care se pare că le realizează în regiunile arctice, ar putea controla liniile maritime nordice în următorii trei ani. Potrivit sursei citate anterior, comandantul USEUCOM, generalul Scaparrotti a declarat, în 2017, că "nu are capacități tip portavion ori de submarine care să-l asigure că îndeplinește cerințele EUCOM". În continuare, prezentăm succint unele detalii despre compunerea și situația forțelor militare ale SUA din Europa, pe baza informațiilor din **Indexul 2019 privind Forța Militară a SUA**.

1. Comandamentul Forțelor Navale ale SUA din Europa - NAVEUR este responsabil pentru exercitarea conducerii generale ale forțelor na-

vale, pentru controlul operațional și coordonarea mijloacelor din ariile de responsabilitate ale EUCOM și Comandamentului din Africa (AFRICOM), ceea ce înseamnă peste 20 milioane de mile marine pătrate de ocean, respectiv peste 67 la sută din liniile de coastă de pe glob. Această responsabilitate se realizează în prezent prin Flota a 6-a a SUA dislocată la Napoli, Italia, care are o capacitate combativă maritimă extrem de importantă pentru această regiune a lumii. Printre bazele navale ale SUA din Europa sunt: Stația Aeriană de Marină de la Sigonella, Italia; Baza pentru Activități de Sprijin Naval de la Souda Bay, Grecia; Stația Navală de la Rota, Spania în care se află 4 distrugătoare echipate cu capacități Aegis. În anul 2017, SUA au alocat 21 milioane dolari pentru modernizarea Stației Aeriene de la Keflavik, Islanda pentru a putea asigura operarea avionului P-8 în regiune, aparat cu o rază de zbor de 1.200 mile nautice și care poate, astfel, acționa în toată regiunea Islanda - UK - Groenlanda, unde au fost depistate tot mai multe activități submarine ale Rusiei. Activități maritime și submarine importante ale SUA au loc în cooperare cu UK, în teritoriile britanice din Gibraltar (unde este și cel mai potrivit loc din Marea Mediterană pentru repararea submarinelor), dar și cu Norvegia, pentru schimbarea echipajelor ori pentru aprovizionare. De asemenea, SUA menține în zona maritimă europeană un număr de submarine pentru a contribui la capacitățile EUCOM de informații, supraveghere și cercetare (ISR). În plus, Forțele Navale americane au o flotă de avioane de patrulare maritimă aeriană și de cercetare care operează de pe bazele SUA din Italia, Grecia, Spania și Turcia, suplimentând capacitățile ISR ale submarinelor SUA.

2. Forțele Terestre ale SUA din Europa au ca început de misiune anul 1952, sub comanda USAREUR și au avut cea mai mare amploare în timpul războiului rece, cu 277.000 militari, mii de tancuri, transportoare blindate și arme nucleare tactice. USAREUR este dislocat la Wiesbaden, Germania și are permanent în Europa 2 echipe de luptă tip brigadă (BCT): Regimentul 2 Cavalerie (blindat) în Germania și Brigada 173 Aeromobilă în Italia, ambele fiind sprijinite de Brigada 12 Aviație de Luptă, din Germania. For-

țele Terestre ale SUA mai au Comandamentul 21 de Susținere în Teatru (de operații n.a.) care ajută prezența militară americană în Europa să devină un centru logistic important în sprijinirea Comandamentului Central. Regimentul 2 Cavalerie are în teren un divizion de artilerie care a început în 2017 pregătirea pe sistemul radar Q-53, apreciat ca sistemul care „schimbă jocul”, destinat monitorizării mai eficiente a frontierei dintre NATO și Rusia. În plus, în aprilie 2018, SUA au dislocat în Europa Brigada 678 de Artilerie Antiaeriană, din Garda Națională americană, fiind prima asemenea unitate dislocată în Europa de la sfârșitul războiului rece.

3. Forțele Aeriene ale SUA din Europa reprezintă capacitatea aeriană înaintată care poate sprijini o gamă largă de operații de urgență. USAFE are la începuturi Forța 8 Aeriană, în 1942, care a executat misiuni strategice de bombardament pe continentul european în timpul celui de-al 2-lea război mondial. USAFE este dislocat la Baza Aeriană de la Ramstein și are 7 baze aeriene operaționale, în 88 de locații separate geografic. Principalele baze aeriene operaționale ale USAFE sunt de la Lakenheath și Mildenhall din UK, Ramstein și Spangdahlem din Germania, Lajes Field din Azore, Incirlik din Turcia și Aviano din Italia. În total, 39.000 de persoane, militari activi și în rezervă, alături de personal civil deservește cele 200 avioane ale USAFE, din Europa. De o importanță deosebită s-a dovedit a fi Inițiativa de Descurajare Europeană (EDI) prin care s-au dislocat în Europa bombardiere și avioane de luptă din generațiile a 4-a și a 5-a pen-

tru a executa misiuni de descurajare și a antrena forțele aeriene ale țărilor aliate și partenere. Prin EDI au fost realizate stocuri de echipamente pre-poziționate pentru eventuale operații aeriene, concomitent cu îmbunătățiri în infrastructura specifică a țărilor aliate, pentru a permite desfășurarea cu rapiditate a operațiilor aeriene de răspuns la crize ori în situații de urgență.

4. Forțele de Infanterie Marină ale SUA din Europa - MARFOREUR își au începutul în 1980, inițial doar cu componenta de comandă în timp de pace, urmând ca, în situații de război să fie destinate și forțele combatante corespunzătoare. La început au fost aduse 40 de persoane, la Londra, apoi au ajuns la peste 180 de infanteriști marini în 45 de locații separat din 19 țări europene. MARFOREUR a sprijinit în trecut unități de infanterie marină ale SUA aflate în misiune în Balcani și Orientul Mijlociu, iar în prezent asigură o forță aeromobilă din Norvegia, prin stocuri pre-poziționate pentru 4.600 de infanteriști marini, stocuri ce au fost utilizate în operațiile din Irak, iar în prezent sunt folosite în operațiile împotriva ISIS. Foarte important este faptul că MARFOREUR asigură capacități de reacție rapidă pentru protecția ambasadelor SUA din Africa de Nord. Forțele speciale de infanterie marină americane sunt dislocate în Spania, Italia și România și asigură o forță de răspuns de 1.550 de infanteriști marini. De asemenea, un acord convenit de SUA și Spania permite ca SUA să disloce permanent 2.200 de militari, 21 avioane și 500 de persoane non militare la Baza Aeriană de la Morón, iar un amendament ulterior permite completarea acestei forțe până la 3.500 persoane și 35 avioane; în România, MARFOREUR menține o Forță de Rotație la Marea Neagră, compusă din aproximativ 400 infanteriști marini care participă la exerciții de pregătire cu partenerii din această regiune.

5. Comandamentul Forțelor pentru Operații Speciale ale SUA din Europa - SOCEUR este subordonat doar comandamentului american întrunit EUCOM, având originea în Comandamentul Operațiilor de Sprijin, dislocat inițial la Paris. SOCEUR asigură planificarea în timp de pace și controlul forțelor pentru operații speciale pe timpul conflictelor neconvenționale în aria

de responsabilitate a EUCOM. Este dislocat lângă Stuttgart, în Germania, din 1967. În iunie 2018, șeful SOCEUR, generalul Tony Thomas a declarat că SUA are în plan să mute forțe pentru operații speciale într-o locație mai puțin aglomerată și cu mai mult teren de instrucție, probabil la Baumholder, acțiune care ar putea dura câțiva ani.

Autorii lucrării Fundației Heritage remarcă, la finalul analizei privind situația de securitate din Europa, că pe acest continent **există un mediu operațional stabil, matur și prietenos în care doar Federația Rusă rămâne pericolul proeminent pentru țările europene și proximitatea acestei regiuni**, iar criza imigranților, terorismul, încetinirea economică continuă, fragmentarea politică reprezintă posibile cauze de instabilitate internă. Din punctul de vedere al SUA, aliații cei mai vechi și mai apropiați sunt în Europa, de aceea această regiune este incredibil de importantă pentru Statele Unite, în plan economic, militar și politic. SUA trebuie să acționeze în Europa și în proximitatea acestei regiuni **pentru a-și îndeplini obligațiile asumate în cadrul NATO**, având un **nivel de interoperabilitate superior cu aliații și o infrastructură care facilitează operațiile militare**, creând un **mediu operațional mult mai favorabil** decât în oricare alte regiuni de pe glob. Caracteristicile regiunii europene, în planul favorabilității pentru acțiuni militare, potrivit autorilor lucrării menționate, sunt următoare:

- **Alianțele** sunt importante pentru interoperabilitate și apărarea colectivă, iar cele dintre țările europene membre NATO și SUA sunt puternice, în plan bilateral și multilateral;

- **Stabilitatea politică** asigură predictibilitate planurilor militare operaționale și a pregătirilor ce se fac în acest sens;

- **Poziționarea forțelor militare ale SUA** asigură, prin bazele existente în regiune, forțele și echipamentele corespunzătoare, sistemele de arme necesare operațiilor militare pentru faza inițială a unei eventuale crize;

- **Infrastructura** este adaptată activităților curente ale forțelor aliate și americane și corespunde unor eventuale acțiuni militare pe continentul european și în proximitatea acestuia.

În finalul părții referitoare la mediul operațional din Europa, autorii lucrării Fundației Heritage apreciază că **mediul operațional din Europa este favorabil, deoarece aliații europeni, stabilitatea politică de pe continent și infrastructura sunt favorabile pentru acțiuni militare, iar poziționarea forțelor, echipamentelor și materialelor SUA este moderată, respectiv relativ favorabilă din punct de vedere operațional.**

Aspectele prezentate succint în paginile de mai sus arată că securitatea europeană este asigurată în comun, de forțele armate ale țărilor europene și forțele armate ale SUA, ecuație care s-a dovedit eficientă, din timpuri străvechi și până în prezent. Importanța relațiilor transatlantice pentru securitatea Europei și a altor regiuni ale globului este crucială, în aceeași măsură pentru securitatea regională și internațională, dată fiind existența și acțiunile forțelor NATO și ale SUA, atât în Europa cât și pe alte meridiane ale lumii. Speranța omenirii, din păcate, nu se poate baza atât mult pe acțiunile pașnice ale statelor și instituțiilor civile pe cât de mult se bazează pe acțiunile forțelor militare și organismelor special dedicate. Poate, cândva, în viitor această ecuație de securitate se va schimba, dar nu putem prevedea cât de departe sau de aproape este acel moment.

JIHADISMUL STRÂNGE RÂNDURILE: DAISH ȘI AL-QAIDA, DE LA FITNA LA UNITATE

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

De la apariția, în 1987-1989, a trioului ideologic islamist format din sauditul milionar Osama Bin Laden, egipteanul doctor Ayman Al-Zawahiri și palestinianul Abdullah Yusuf Azzam – fondatorii ideologici ai conceptului de „jihad mondial” împotriva Americii, a Occidentului „cruciat” și ai sionismului evreiesc – până la iordanianul Abu Musab Al-Zarqawi, supranumit „bestia din Baghdad”, la Abu Muhammad Al-Joulani, lider al filialei siriene Al - Qaida, cunoscută drept „Djabhat Al-Nussra” sau „Frontul de Salvare a poporului din Levant” și până la imamul irakian Ibrahim Al-Badri Al-Samarrai și autoproclamat. Sub pseudonimul de Abu Bakr Al-Baghdadi, lider al „noului califat musulman” al Statului Islamic din Irak și Siria, luptător, în virtutea propriei doctrine a „gestionării sălbăticiiei”, împotriva a tot și a toate, cu excepția celor înregimentate sub semnul drepelului negru, mișcarea salafist-jihadistă oferă istoriografiei perspectiva realității că Islamul, departe de a fi un monolit social doctrinar și politic, a avut, încă de la începuturile sale, o evoluție înscrisă într-o logică a conflictului în care „*fitna*” adică rup-tura, schisma, separarea și confruntarea intra și interconfesională a fost o marcă permanentă a istoriei musulmane. Iar un elocvent exemplu contemporan în acest sens este oferit de contorsionata relaționare dintre cele două mari entități reprezentative, astăzi, ale jihadismului terorist, respectiv „Djabhat Al-Nussra” și Statul Islamic (ISIS, Daesh) ambele având, în definitiv, origini comune în descendența ideologică a „rețelei” lui Osama Bin Laden, dar despărțite prin interpretările separate pe care

fiecare le dă scopurilor pe care le urmăresc și mijloacelor folosite pentru realizarea acestora. Căci, în vreme ce Al-Qaida și ramificația sa siriană „Djabhat Al-Nussra” au rămas fidele scopului proclamat la întemeiere, adică luptei împotriva „inamicului îndepărtat” reprezentat de Statele Unite ale Americii, entitatea condusă de „califul” Abu Bakr Al-Baghdadi a acționat în sensul conceptual al expansiunii în dimensiunea geografică și demografică pentru reconstrucția noului califat islamic pe oricare parte din teritoriul pe care îl poate cuceri prin mijlocirea jihadului radical.

Această linie de separație doctrinară nu elimină, însă, realitatea evidentă a existenței unor numitori comuni între cele două entități salafist-jihadiste, iar unul dintre acestea se materializează în recursul la lupta armată și concentrarea ofensivei jihadiste asupra unor spații caracterizate de subdezvoltare, anarhie internă și disoluția instituțiilor statale precum în Afghanistan, Irak, Yemen sau Maghrebul african și zona Sahelului subsaharian. Acest aspect nu este, însă, suficient pentru a permite considerația, frecvent repetată de analiști, potrivit căreia ar fi posibil ca, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat și în condițiile în care jihadul a suferit consistente regrese în confruntarea cu campania transnațională și multistatală de eradicare a acestui fenomen distructiv, o apropiere și chiar o contopire între formațiunile jihadiste active va fi realizabilă în pofida atât a diferențelor tactice și strategice dintre ele, care vor continua să existe și să se manifeste.

O asemenea perspectivă a devenit, de peste un

Ossama Bin Laden

Ayman Al-Zawahiri

Al-Joulani

Abu Bakr Al-Baghdadi

an, un element prioritar pentru preocupările analitice ale experților în problemele terorismului islamist și ale instituțiilor securitare, informative și militare angajate nemijlocit în ofensiva contra dinamismului radical-jihadist.

O primă abordare colectivă a acestui aspect a avut loc încă în luna aprilie 2017, în cadrul celei de-a șasea conferințe internaționale de securitate desfășurată la Moscova, cadru în care s-a afirmat fără echivoc realitatea că „sunt tot mai frecvente demersurile și tentativele de depășirea a disensiunilor și conflictelor dintre Daesh și Al-Qaida, obiectivul final fiind acela de comasare a combatanților și potențialelor teroriste într-o singură structură organizatorică”, ceea ce ar reprezenta o creștere substanțială a amenințărilor pe care terorismul religios radical le reprezintă pentru întreaga comunitate internațională. O atenție deosebită este acordată de către serviciile rusești de informații, spațiului afghan - cel mai apropiat din punct de vedere logistic, de fostele republici sovietice și de teatrul de război din Afghanistan de unde provin informații privind apariția în această țară a unui nucleu terorist islamist constituit din mujahedini ai celor două organizații, în coordonare cu rebelii talibani.

Serviciile federale de securitate din Rusia estimează, în același timp, că este foarte probabil ca înfrângerile suferite atât de gruparea ISIS, cât și de structurile Daesh constituie un puternic factor determinant care impune acestor organizații să identifice noi posibilități, mijloace și tactici de natură să permită depășirea șocului provocat de coaliția multinațională și să asigure continuarea, în forme adaptate, a jihadului pe fronturile tradiționale sau în noi arii apte să primească pre-

zența terorist - islamistă a Daesh și a structurii qaidiste Djabhat Al-Nussra.

O altă observație privitoare la liniile de intersecție și de similitudine între cele două entități practice ale terorismului de extracție ideologică și doctrinară islamică poate fi constatată în domeniul propagandei mediatice și al comunicației în spațiul virtual, elementul principal de similitudine din acest punct de vedere regăsindu-se în stilul și agresivitatea ascensională a activității de diseminare a conceptelor și ideilor radicale și de prozelitism pentru influențarea și atragerea de noi candidați la jihad. La începutul lunii septembrie 2018, un înalt responsabil din conducerea serviciilor ruse de informații externe estima că forța distructivă a structurilor jihadiste radicale, în general, și a grupărilor Al-Qaida și Daesh este în curs de reconstrucție, consolidare și diversificare prin accentuarea, la structurile menționate, a tendințelor de unificare și integrare a potențialelor lor umane și logistice în cadrul uneia și aceleiași structuri integrate. În măsura în care structurile anti-teroriste ale Federației Ruse trag semnale de alarmă, pe care unii analiști le consideră excesiv de alarmiste, se pune întrebarea dacă același punct de vedere și aceeași abordare pot fi întâlnite și în ceea ce privește serviciile și structurile speciale americane. Răspunsul este pozitiv, mai ales din perspectiva declarațiilor oficiale ale președintelui Donald Trump care face din contracararea și lichidarea provocărilor teroriste unul din obiectivele prioritare ale strategiilor sale de politică internațională, obiectiv care, de altfel, constituie una din pietrele unghiulare ale noii strategii de securitate adoptată de Administrația Trump. În mediile

politologice și ale decidenților de la Pentagon, o alianță sau o fuziune între gruparea Daesh și gruparea qaidistă „Djabhat Al-Nussra” este inevitabilă și realizabilă mai devreme sau mai târziu. Dacă în perioada incipientă a războiului civil sirian, relațiile dintre cele două structuri teroriste au fost tensionate și au degenerat, nu de puține ori, în conflicte sângeroase, în prezent lucrurile au căpătat o cu totul altă turnură impusă de înfrângerile pe care tero-

rismul jihadist le-a înregistrat atât în Siria, cât și în Irak, la aceasta contribuind și pierderile majore în plan geografic nu numai în regiunea Orientului Mijlociu, dar și, în egală măsură, pe alte fronturi și, cu deosebire, în Maghrebul arab și în zona africană Sahel. Astfel, în opinia lui Richard Weitz, expert militar și director al Centrului Hudson pentru analize politico-militare din SUA, afirma că „presupunerea permanentă pe care Statele Unite și Federația Rusă le exercită asupra grupărilor terorist-islamiste vor impune acestora necesitatea de a se reorganiza sub forma unor alianțe - singurele care ar putea să salveze de la disoluția totală a respectivelor entități. Și chiar dacă, în interiorul universului jihadist terorist, practica unor asemenea coaliții sau integrări este mai rar utilizată, ea devine o necesitate existențială în condițiile de recul pe care entitățile radicale religioase le cunosc în prezent și le vor confrunta și în perspectivă”.

Un punct de vedere similar este susținut și de analiști și experți care activează în structurile ONU și care, într-un amplu studiu prezentat Consiliului de Securitate în vara anului trecut, susțineau ideea că, îndeosebi gruparea Al-Qaida, este, încă, destul de puternică și dinamică, în comparație cu Statul Islamic Daesh, dar nici una dintre cele două structuri nu mai este suficient de potentă pentru a duce, fiecare, în parte, acțiuni de amploare în diferite locații ale planetei, fapt pe care liderii celor două entități îl conștientizează. Iar o consecință directă a unei asemenea situații ar putea să se materializeze într-o primă etapă, prin realizarea unei cooperări și coordonări în executarea de acțiuni teroriste în spațiile în care vor fi depistate vulnerabilități în prevenirea și contracararea unor asemenea acte.

În argumentarea concluziilor sale potrivit căreia gruparea Statul Islamic este, astăzi, inferioară grupării Al-Qaida și, deci, direct interesată de o fuziune între cele două structuri, autorii studiului menționat exemplifică prin referire la frontul războiului civil din Siria unde gruparea Djabhat Al-Nusra este, practic, cea mai mare și mai puternică filială regională a rețelei Al -Qaida, dispunând de un potențial uman combatant estimat la între 7.000 și 11.000 oameni, între care și

câteva mii de combatanți non-arabi.

Unde este locul cel mai căutat pentru implementarea, structurarea și dezvoltarea unui asemenea nucleu al „noii alianțe jihadist-teroriste? O întrebare la care majoritatea cercetătorilor au un același răspuns: Afghanistanul unde, în pofida lungului război în care sunt angrenați, rebelii talibani sunt considerați a fi singura structură care ar putea să acorde și protecție și logistică pentru jihadismul aflat în căutarea unificării. Afghanistanul este nu numai o țară în care se juxtapun Statele Unite și Federația Rusă, americanii prin prezența armată, iar rușii prin comunitatea de frontieră cu Afghanistanul. În al doilea rând, mișcarea Talibanilor controlează un număr de 14 districte ale teritoriului, reprezentând 4% din suprafața totală a Afghanistanului, fiind prezentă, operativ, în alte 263 de amplasamente, ceea ce reprezintă cca. 66% din suprafața țării, accesibilă operațiunilor de război ale rebelilor și, implicit, ale jihadismului salafist.

Cu sau fără o fuziune între detașamentele sale, Jihadul este un fenomen care nu și-a epuizat capacitatea de a crea și disemina surprize pe frontul împotriva acestui flagel.

2018: Atacuri teroriste revendicate de ISIS sau atribuite acestuia

Număr total de atacuri (exclusiv cele executate în condiții de front): **26**

Număr de țări : **16**

Morți, total : **866**

Răniți, total: **1.384**

Total victime: **2.250**

Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

Aeronava Il-20 Coot (ILYUSHIN)

Il-20 Coot (Lișița), este o versiune militară, a avionului de pasageri Il-18, dotat cu echipament electronic și o serie de antene externe IR (InfraRoșu), senzori optici, echipament de comunicații prin satelit - SLAR, pentru transmiterea în timp real a datelor, este o platformă ELINT (ELectronic INTelligence) a Forțelor Aeriene ale Rusiei.

Rușii folosesc aproape regulat asemenea aeronave pentru misiuni de recunoaștere pe distanțe foarte mari, în special în regiunea baltică, aeronavele zboară cu transponderul oprit și de multe ori pun în pericol zborurile civile din aceste zone.

În istoria aviației rusești, au existat două avioane Ilyushin Il-18, primul era un avion cu propulsie cu elice, fabricat în anul 1946, dar programul acestui avion a fost abandonat în anul următor, al doilea proiectul a început în anul 1954, prototipul a fost lansat la 4 iunie 1957, producția de serie a durat până în anul 1985. În această perioadă au fost fabricate 678 exemplare civile și militare, multe din exemplarele fabricate în anii '60, au zburat până în anul 2014, unele având și peste 45.000 de ore de zbor.

Aeronavele electronice de război și de recunoaștere denumite Il-22PP au intrat în serviciu în octombrie 2016.

În Siria aeronava Il-20 a fost folosită pentru misiuni de colectare a informațiilor, ascultarea comunicațiilor militanților ISIS, pentru a le stabili pozițiile și intențiile.

La 18 septembrie 2018, orele 23.00 ora locală (20.00 GMT), un Il-20, a dispărut de pe radare, incidentul a avut loc la aproximativ 35 de kilometri de coasta Siriei, nava se întorcea la baza aeriană Hmeimim, în apropiere de Latakia. Avionul a fost doborât de o rachetă AA S 20 și avea 14 persoane la bord.

Agenția de știri Tass, din Rusia, a declarat că aeronava a dispărut

pe timpul unui atac efectuat de patru avioane israeliene F-16, asupra instalațiilor militare siriene din provincia Latakia.

Israelul a declarat că în cadrul instalațiilor militare siriene atacate "urmau să fie transferate sisteme de fabricare a armelor precise și letale oferite de Iran Hezbollah-ului din Liban".

"Avertizare privind loviturile aeriene s-a efectuat prea târziu ca nava să mai poată fi scoasă din zonă" au declarat autoritățile rusești.

Se pare că acțiunea avioanelor F-16 s-a bazat și pe utilizarea avionului rus ca paravan împotriva detectării lor de către sistemele de apărare aeriană siriene, Israelul a mai folosit această metodă și în acțiunea de eliberare a ostaticilor de pe aeroportul Entebbe, în anul 1976, când aviația participantă, s-a apropiat de aeroport "în umbra" unui avion britanic de pasageri.

Câteva specificații referitoare la aeronava Il-20 (Coot-A): are un echipaj propriu format din 20 de membri, o lungime de 35,90 m, lățime de 37,42m, o înălțime de 10,17 m, greutatea proprie de 35.000 kg, greutate maximă la decolare 65.000 kg, are patru motoare turbopropulsoare, care dezvoltă o putere de 4.250 de cai putere, viteza maximă este de 675 km/h, raza de acțiune de 6.500 km, plafonul de zbor de 12.000 m.

Prezentat de Cornel VAIDA

Vehicule trestre fără pilot (șofer) - UGV (Partea I-a)

Cercetarea și realizarea vehiculelor terestre fără șofer au rămas mult în urma surorilor lor - vehiculele aeriene fără pilot. Au existat și există preocupări privind această tehnologie, mai ales în unele state direct interesate în întrebuințarea lor în conflictele la care sunt parte și exemplific aici Israelul, SUA și Rusia.

În ceea ce privește modul lor de întrebuințare, în acțiunile de luptă terestre, se deosebesc două tendințe ce se cer respectate cele etice și cele juridice. Principala preocupare este de a produce sisteme care elimină în totalitate operatorul uman, sunt chemate să sporească eficiența pe câmpul de luptă, asigură multiplicarea forțelor, creșterea preciziei, evitarea erorilor umane, și duc la salvarea vieții personalului militar. Autonomia aproape deplină a roboților militari, poate duce însă la creșterea riscului apariției de consecințe nedorite, până la acțiuni de neglijență penală.

Există discuții care vizează îmbunătățirea sistemelor autonome pentru a le dota cu ceea ce se numește "conștiință artificială", care să le confere posibilitate de a acționa etic (să facă judecăți morale) pe câmpul de luptă, alții spun că nu există etică pe câmpul de luptă, aceste sisteme trebuie să fie sigure și fiabile în raport cu forțele alături de care acționează, o mașină nu trebuie să posede abilitatea unor judecăți morale, dar trebuie să fie de încredere și să își îndeplinească în mod eficient misiunile atribuite, inclusiv cu

respectarea legilor conflictului armat.

În armata statului Israel, UGV-urile au devenit capacități și mijloace necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de bază, pentru forțele terestre, care țin de patrularea în jurul frontierelor, contra-terorism, misiuni de luptă pentru geniști, războiul subteran, cercetare și colectare de informații, recunoaștere, acțiuni de monitorizare sau sprijinirea funcțiilor de comandă, control și de asigurare de luptă.

Vehiculul terestru fără pilot Gardium, este produs de Compania israeliană G-NIUS, a fost construit pentru patrulare de-a lungul frontierei cu Gaza asigurând detectarea pătrunderii ilegale pe teritoriul israelian a persoanelor neautorizate. Vehiculul are un înalt grad de autonomie, poate să se deplaseze pe un traseu preprogramat, poate trece obstacole fără intervenție umană, iar sub supraveghere poate deschide focul, poate cere sprijinul forțelor de intervenție. Programul Gardium a fost închis în anul 2016, dar a fost realizat un alt vehicul Ford Model F 350, care este echipat cu sistem de vedere de zi și de noapte, este controlat de la distanță, este operat de doi soldați din care unul controlează vehiculul și al doilea sistemul de observare și armamentul.

Un alt model este cel propus de Compania ROBOTERM - Ford F 3504, acest dispune și de un rotor și poate efectua atât mișcări terestre cât și aeriene, poate acționa în interiorul tunelurilor, pot descoperi IED-urile (Dispozitive Explozive Improvizate) și le pot neutraliza, sunt în dotarea subunităților până la nivel de companie.

Prezentat de Cornel VAIDA

Destin deturnat: o istorie a lumii prin ochii islamului

Autor: Tamim ANSARY

Editura: Corint Books, 2018

Tamim ANSARY, scriitor afgnano-american, a publicat volumul memorialistic *West of Kabul, East of New York*, la scurt timp după atacul terorist de la 11 septembrie 2001 și, împreună cu Farah Ahmadi, *The Other Side of the Sky*, bestseller *New York Times*, ca și alte volume referitoare la lumea musulmană. A contribuit major la conceperea manualelor de istorie pentru liceu, are o rubrică lunară la *Encarta.com* și a publicat eseuri și comentarii în *San Francisco Chronicle*, *Alternet*, *L.A. Times* și în alte publicații. Ansary este, de asemenea, moderator al Atelierului Scriitorilor din San Francisco, oraș în care și locuiește alături de familia sa.

Autorul s-a născut și a crescut în Afghanistan, a învățat, încă de mic o anumită istorie a lumii și a ascultat diferite povești musulmane, care nu l-au împiedicat, ca după mutarea în Statele Unite să devină laic, dar interesat de istoria lumii și mai ales de istoria islamului. Chiar dacă islamul cuprinde, din punct de vedere geografic, un teritoriu mai mare decât Europa și Statele Unite la un loc, istoria lui este puțin cunoscută și a devenit tot mai interesantă după 11 septembrie 2001, mai ales pentru nemusulmanii din Occident.

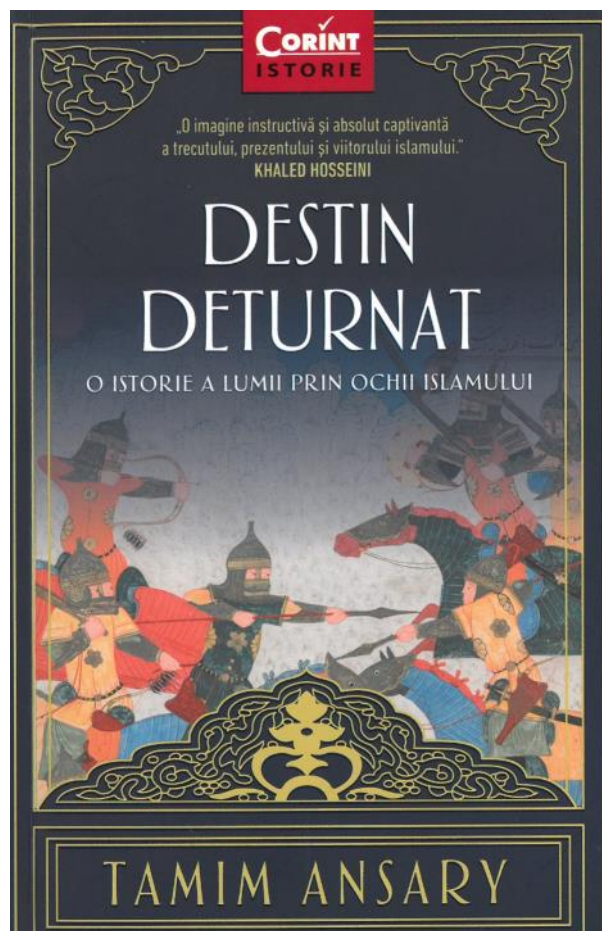
În Prefața cărții, Teodar Baconschi scrie: "Autorul ne plimbă prin istoria islamului cu simpatia unui adept și obiectivitatea unui avocat al dimisificărilor lămuritoare. Și ne spune de fapt ceva foarte important: că Orientul și Occidentul sunt fețele aceleiași monede și motoarele unui destin comun, făcut din somptuoase interferențe, contagiuni, simbioze și traduceri reciproce, adesea eșuate".

Pe lângă Prefață, cartea mai cuprinde: Nume și date, Introducere, 17 capitole: 1. Lumea Mijlocie, 2. Hegira, 3. Nașterea Califatului, 4. Schisma, 5. Imperiul Omeiazilor, 6. Perioada Abbasidă, 7. Cărturari, filosofi și sufiști, 8. Intră în scenă turcii, 9. Prăpădul, 10. Renașterea, 11. Europa în

această perioadă, 12. Occidentul vine în Orient, 13. Mișcările reformatoare, 14. Industrie, construcții și naționalism, 15. Afirmarea moderniştilor laici, 16. Criza modernității, 17. Valul se întoarce. Postfață, Structura doctrinei islamice, Mulțumiri, Bibliografie și Index.

"O lectură obligatorie pentru cine dorește să afle mai mult despre istoria lumii islamice. Dar cartea nu este doar o simplă înșiruire a evenimentelor trecute. Este și un ghid indispensabil pentru înțelegerea dezbatelor și conflictelor politice de astăzi, de la 11 septembrie până la războaiele din Irak și Afghanistan, de la pirății somalezi la conflictul palestinian-israelian. Așa cum arată Ansary în Concluziile sale, «conflictul care distruge lumea modernă nu poate fi înțeles ca o ciocnire a civilizațiilor... Este înțeles mai bine dacă este văzut ca o divergență generală la intersecția a doua istorii mondiale discordante»." *San Francisco Chronicle*.

Prezentată de Cornel VAIDA

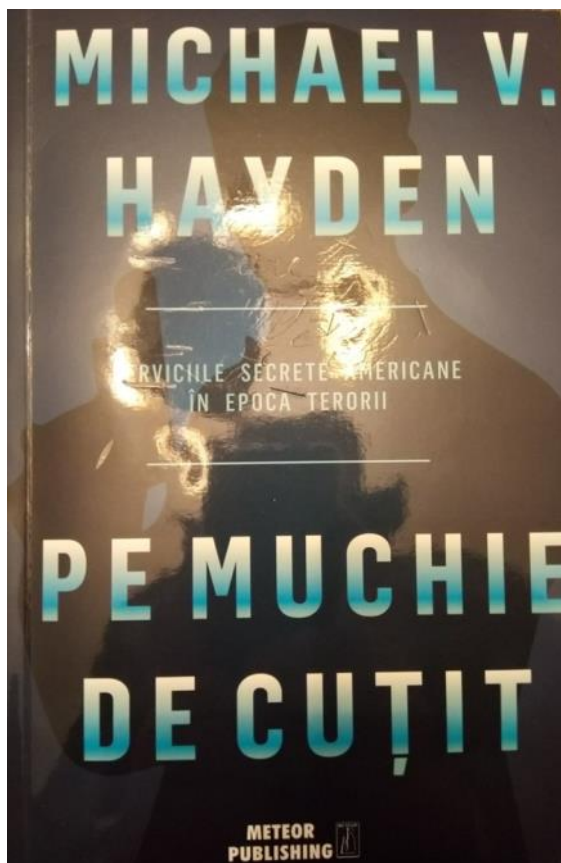

**Serviciile secrete americane în epoca terorii;
Pe muchie de cuțit.** (Playing to the Edge:
American Intelligence in the Age of Terror),

Autor: **Michael V. Hayden**

Așa cum îndeobște este cunoscut, ca rezultat al atentatelor de la 11 septembrie 2001 din SUA, politica externă și de securitate națională americană a suferit schimbări importante de natură conceptuală și de reconstrucție concretă a tuturor structurilor sectoriale cu care aceasta a intrat în impact. Măsurile concrete adoptate în SUA au avut la bază un amplu proces de analiză, precum și anchete oficiale cu privire la cauzele și vulnerabilitățile ce au facilitat asemenea atentate, declanșând și un val de discuții, controverse și acuze în cadrul întregului spectru politic putere – opoziție și chiar la adresa unor înalți decidenți aflați pe diferite paliere de responsabilitate. Evident că în centrul acestora s-au aflat îndeosebi serviciile de informații americane. În timp, multe din ele au fost devoalate în spațiul public, în virtutea valorilor autentice democrației americane.

După o perioadă de timp, specialiști în domeniu, angrenați direct într-un proces de *transformare de intelligence*, azi în rezervă, au început să -și publice memoriile. În majoritatea lor, acestea au oferit date și fapte care să răspundă publicului la multe întrebări neelucidate sau incorect percepute cu privire la atentatele de la 11 septembrie. Totodată, în limitele respectării secretelor funcțiilor deținute, asemenea memorii au făcut referiri și la ceea ce a urmat privind schimbările concrete în politica externă și de securitate națională americană și în noua configurație a geopoliticii internaționale.

În rândul celor care s-au confruntat cu provocările de securitate contemporane la adresa SUA și au cutezat să-și scrie memoriile, redând fapte așa cum au fost ele trăite, se află și Michael V. Hayden, autorul cărții menționate mai sus, publicată și în limba română de către editura **Meteor Publishing**. Acesta a fost un general cu patru stele în Forțele Aeriene Americane și director al Agenției Naționale de Securitate (NSA), prim adjunct al directorului Serviciilor pentru Securitate Internă (NSA) și director al Agenției Centrale de Informații (CIA). Potrivit afirmațiilor sale, „*criticii, observatorii și simplii cetățeni nu știu despre activitatea serviciilor secrete atât de multe pe cât ar dori sau ar trebui să știe. Unul din obiectivele cărții de față este de a-i ajuta în privința aceasta*”.

Generalul Hayden, singura persoană care a condus atât

CIA, cât și NSA și-a intitulat cartea „*pe muchie de cuțit*”, sugerând cât de aproape s-a aflat de linia frontului nevăzut, pe care - l compară cu „*un teren pe care serviciile secrete utilizează toate instrumentele și autoritățile disponibile, tot așa cum un jucător iscusit se folosește de tot terenul de joc, inclusiv de liniile de out și de poartă*”.

În SUA, un număr important de cititori apreciază că Hayden încearcă să descurajeze pe cei care cred că compromisul „*libertate vs. securitate*” este fals. Pentru Hayden, tensiunea dintre libertate și securitate este mult mai mult decât o abstractizare, „*este rana proteică globală de la care își produce sensul propriei misiuni*”. Hayden subliniază în mod repetat că menținerea libertății și a securității în același timp este o sarcină exagerată și ingrată.

Ca volum de memorii, evident că centrul de

greutate al cărții se află în trecut, ceea ce aduce în discuție, vrând-nevrând, și subiecte ca pre-dări, detenții, interogări și „**neinspirat numitul program de supraveghere internă**”.

Apoi, experiența dobândită l-a stimulat să abordeze și aspecte ale noilor tehnologii, ce deja prefigurează viitorul, fără echivoc și cu o evoluție alertă, precum sunt domeniul cibernetic și provocările sale, considerate de autor un favorabil domeniu de conflicte și cooperare.

Important pentru generalul Hayden reprezintă și „**dreptul cetățenilor de a fi informați ... și de a fi în siguranță**” pe care îl abordează cu mult curaj, în luminile și umbrele concrete ale tensiunilor dintre administrație și presă sau a tensiunii continue dintre transparență și secretomanie într-o societate liberă, aspecte cărora le dedică un capitol separat.

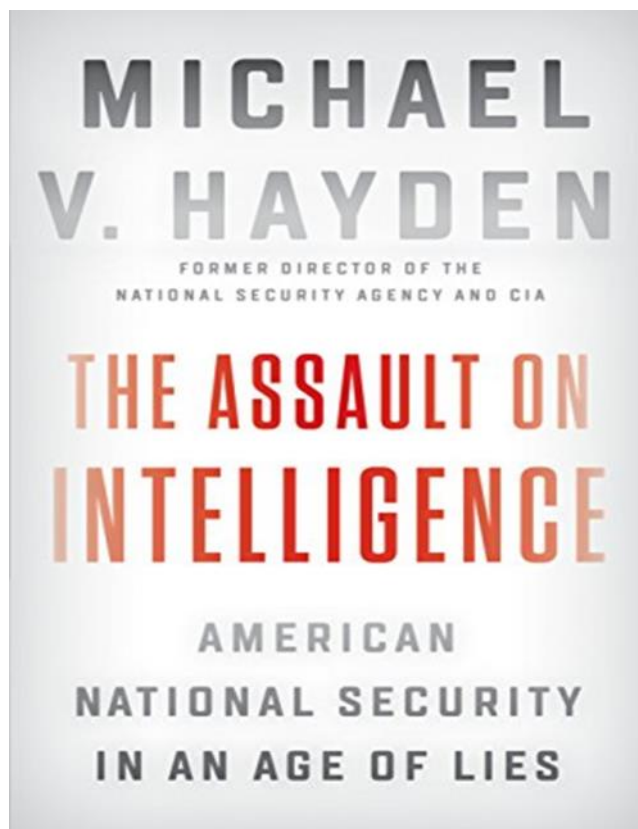
Personal apreciez că publicarea cărții lui Hayden în România poate prezenta un larg interes public, în condițiile actualei situații politice și sociale interne deosebit de tensionate, pe fondul unei grave destabilizări a Uniunii Europene, fără precedent. În acest sens, am în vedere conținutul volumului său deosebit de detaliat, cu fapte extrase din intimitatea activității serviciilor de informații americane, abordate din perspectiva înaltelor demnități deținute, precum și a actualelor preocupări în poziția de general în retragere. În prezent, el este directorul grupului Chertoff, consultant în domeniul securității, fondat de fostul secretar american pentru securitate internă, Michael Chertoff. De asemenea, Hayden activează ca profesor vizitator la Universitatea de Științe Politice și Guvernamentale din cadrul Universității George Mason și este fondatorul Centrului pentru Intelligence, Politică și Securitate Internațională „Hayden”.

În concluzie, nu putem aprecia valoarea memoriilor lui Hayden pentru actualii specialiști în domeniul de intelligence și pentru alte persoane interesate, fără a menționa și apariția, în luna Mai 2018, a unui alt volum, devenit deja *Amazon Best Seller*. În final, intitulat **The Assault on Intelligence: American National Security in an Age of Lies** (*Asaltul asupra serviciilor de intelligence; Securitatea națională americană într-o*

epocă a minciunilor), volum apărut în SUA, dar care încă nu a ajuns și în țara noastră. Apariția acestuia a fost intens comentată de către cititorii americani. În esență se apreciază că această carte reprezintă o critică vehementă a forțelor care amenință comunitatea americană de informații, începând chiar cu președintele Statelor Unite, într-o perioadă în care munca comunității respective nu a fost niciodată mai dificilă sau mai importantă ca acum. Se menționează că în American National important este fața unui președinte care acuză fără a avea fapte, fără dovezi sau logică, adevărații agenți sunt atacați. În acest timp, ordinea mondială se schimbă. Coreea de Nord se află pe punctul de a avea o armă nucleară care ar putea lovi ținte pe întregul teritoriu al Statelor Unite, rușii stăpânesc o nouă formă de război informațional care subminează democrația, iar rolul Chinei în comunitatea globală rămâne neclar, dar totuși, din ce în ce mai mult această țară pare a fi foarte periculoasă pe plan internațional.

Așteptăm inițiativa de a publica și această carte în România, despre care am convingerea că va prezenta același interes și în România.

Prezentată de Mihai MĂRGĂRIT

Corneliu PIVARIU - Director și Editor
Coordonator al Pulsului Geostrategic
Președinte-Director General INGEPO
Consulting

Autor al unor cărți privind informațiile strategice, terorismul și situația din Irak, al altor studii și articole pe probleme privind informațiile strategice și evoluții geopolitice actuale. Curs de securitate regională la Harvard University - Kennedy School of Government. Membru al Institutului Internațional de Studii Strategice - Londra și al Chatham House.

Dumitru CHICAN

Ambasador, profesor universitar,
Director pentru Orientul Mijlociu la
Pulsul Geostrategic

O întreagă carieră activă în diplomația românească, cu misiuni permanente în numeroase țări arabe. Alte misiuni externe punctuale, ca emisar al Șefului Statului Român. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbii, culturii și lumii arabe din România. Autor a numeroase lucrări și traduceri în și din limba arabă, publicate în țară și străinătate. Una din ultimele sale cărți, apărută în Emiratele Arabe Unite, a fost declarată cea mai bună apariție editorială a Târgului Internațional de carte de la Sharjah și a anului 2008.

Doctor Octavian DUMITRESCU
Director pentru zona extinsă a Mării
Negre la Pulsul Geostrategic.

Cornel VAIDA
Director INGEPO Consulting

“PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat de Corneliu PIVARIU în anul 2007

Buletin lunar bilingv, editat de
INGEPO Consulting - Brașov
www.ingepo.ro; Tel: +4-0268 47 00 70
J08/2898/2006, CUI RO19298677/2006

Director și Editor Coordonator: Corneliu PIVARIU - membru al IISS- Londra

Editorial, Puncte de vedere: Corneliu PIVARIU
Actualitatea geostrategică mondială: Mihaiu MĂRGĂRIT, dr. Octavian DUMITRESCU

Situația din Orientul Mijlociu: Dumitru CHICAN, Corneliu PIVARIU, Edmond CHICANI,

Evoluții în zona extinsă a Mării Negre: dr. Dan DUNGACIU, dr. Octavian DUMITRESCU, Vladimir SOCOR

Orizont Economic: Dr. Dorian VLĂDEANU, Vladimir SOCOR,

Serviciile de informații și probleme de securitate: Mihaiu MĂRGĂRIT, Corneliu PIVARIU

Tehnologii și echipamente militare: Cornel VAIDA
Apariții editoriale: Cornel VAIDA

Traduceri din/în limba engleză: Prof. Delia -Maria POPA, prof. Constanța COSTESCU

Tehnoredactare: Ionuț PARASCHIV

Tiparul executat de: S.C. YOLANS S.R.L. Brașov

ISSN: 1843-701X

Coperta: ©www.kiplinger.com

ABONAMENTE (un an - 12 numere)

Versiunea PDF prin e-mail = 1.198,00 RON/ 239,50 Euro/ 299,50 USD

Ediția tipărită = 1.255,20 RON/314,00 Euro/ 390,00 USD

În prețul abonamentului beneficiați gratuit de toate materialele suplimentare editate (Semnal, Comentarii, Suplimente și altele). Prețurile includ TVA, iar pentru ediția tipărită și taxele de expediție prin curier rapid (în România), Par-Avion în străinătate.

Abonamentele includ accesul la site-ul www.ingepo.ro unde pot fi găsite toate numerele publicate, începând cu Martie 2007 (peste 11.000 de pagini) și alte informații de interes.

Anunțuri - Publicitate

Anunțuri și publicitate în cadrul buletinului, pot fi inserate în spațiul disponibil, sau pe pagină/pagini separate.

Pentru detalii și eventuale alte condiții rugăm contactați Departamentul marketing,

la tel. 0268-470076 sau e-mail: office@ingepo.ro.

Ne rezervăm dreptul de a nu da curs unor solicitări care credem că nu corespund profilului acestui buletin.

Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acordul scris al INGEPO Consulting. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei.

Opiniile exprimate în articole prezintă punctul de vedere al autorilor, care își asumă deplina răspundere asupra conținutului, și nu reflectă în mod obligatoriu pe acelea ale INGEPO Consulting.

Parteneri:

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE
The independent resource on global security

Stockholm
Beijing
Washington

Academia Română

Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale (ISPRI)

World Security Network

NETWORKING A SAFER WORLD

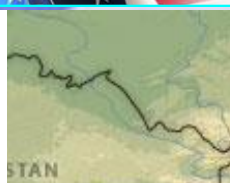
ifimes

MEDNARODNI INŠTITUT ZA BLIŽNJEVZHOĐNE I BALKANSKE ŠTUDIJE
INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MIDDLE-EAST AND BALKAN STUDIES

RIEAS Research Institute for
European and American Studies

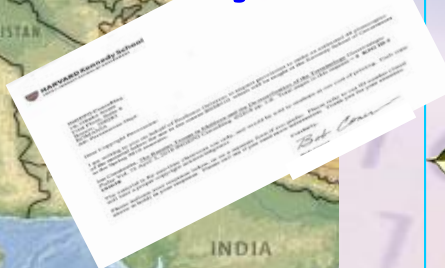
DIPLOMAT
MAGAZINE
By / For Diplomats
www.diplomatmagazine.nl

Russian International
Affairs Council

**Pulsul Geostrategic
este studiat și la Harvard!**

Borysten Intel

Pulsul Geostrategic a fost accesat, în ultima perioadă, în aproape 100 de țări (în ordinea numărului de accesări): România, SUA, China, Australia, India, Turcia, Spania, Iran, Siria, Israel, Rusia, Bangladesh, Germania, Moldova, Chile, Austria, Franța, Marea Britanie, Georgia, Azerbaidjan, Camerun, Venezuela, Argentina, Ucraina, Ungaria, Irlanda, Serbia, Armenia, Italia, Grecia, Liban, Qatar, Polonia, Filipine, Indonezia și altele.

În România suntem accesați în peste 40 de orașe.

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC**
este înregistrat în catalogul internațional
INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST